

AARO HELLAAKOSKI

SULJETTUIJEN OVIEN TAKANA

ROMAANI

ARVI A. KARISTO OSAKEYHTIÖ
HÄMEENLINNA 1923

I

NOPEASTI on kevättalvi tehnyt tuloaan, auringon päivä päiväältä kiivetessä yhä ylemmäs taivaan laelle. Se kiihottaa kaupungin asukasta ulottamaan pyhäiset hiihtoretkensä yhä pitemmälle. Sattuupa kerran että arkeaamunakin saa varastettua itselleen pienen vapaahetken. Tietysti tulee silloin noustua suksille, ja tietysti ei metsistä tahdo hennoa palata. Ovat tulleet jo maaliskuun kirkkaat päivät, suksimiehen mieluisin aika. On sekä huimaavaa että rauhottavaa liikkua kevättalven hangilla.

Niin kirkasta on ettei sitä jaksa käsittää. Niin hui-kaiseva on kirkkaus että täytyy uupua pelkkään ihmetykseen. Kaikki ajatukset ovat pysähtyneet; yllätettyinä haparoivat ne valon paljouden edessä. Kaikki aistit ovat humaltuneet niin ettei niihin saata enään luottaa. — Jollaintavoin vajavainen olisikin se ihminen, joka tällä hetkellä pysyisi arkisessa tasapainossaan.

Hiihtäjä, joka kuusimetsän tiheiköstä työntyy pel-

toaukealle, saa vastaansa sellaisen valoryöpyn että hänen täytyy ummistaa silmänsä ja pysähtyä hetkeksi selvittelemään aistejaan edes hiukan kohdalleen. Valoa tulvii kaikkialta, sitä hohtaa taivaalta ja kaikilta sivuilta. Ja alhaalta sitä vasta tuleeekin! Hanki kipunoi tuhansin tulikielin, jotka leikkaavat silmää kuin salamat, ja huikaisullaan kohottavat hiihtäjän aivan kuin irti maasta, valon keskeen johonkin, jossa ei ole enään mitään tietoa ilmansuunnista eikä korkeuden ja mataluuden suhteista. On kuin ei asuisi enään omassa nahkassaan, vaan liukeaisi auttamattomasti tähän äärettömään valoon.

Sellainen on hiihtäjän mielentila, kun hän suljetuin silmin lähtee nyökkäsemään valoaukean poikki, ja silmäluomien läpi hankien kajastus yhä tunkeutuu aivoihin ja ytimiin asti, huuhdellen jokaista ruumiin sisintäkin solua. Ei mikään villi hurmio kykene enään orastamaan; tosiaankin tuntee vain hukkuvansa ja liukenevansa liikkumattomaan kirkkauteen.

Valo on kuin äärettömän suuri kristalli, joka säteilee kaikkine lukemattomine särmineen, mutta joka itse pysyy aivan liikkumattomana. Vain pienen tumman pisteen voi nähdä kristallin sisällä, ja se piste

liikkuu hitaasti, hyvin hitaasti.

Mikä on se piste? Kun sitä katsoo oikein tarkkaan, huomaa että sehän onkin elävä olento, ja se hiihtää. Jopa voi erottaa tutun lakin sen päässä ja yhtä tutut kintaat käsissä.

— Minähän se olen.

— Tietysti se olen minä, herra insinööri Pekka Suojanen; eihän siitä tosiasiasta mihinkä pääse. Siellä näyn hiihtää leijaavan pienenä pisteenä kristallin sisällä. — Mutta mitenäs, Pekka-riepu, oletkaan sinne joutunut? Eipä hyödyttäne kysyä. Olkoon menneeksi vain tämä selitys: onni ja valo ne ovat haihduttaneet ihmislapsen ulos nahkastaan, kädenkäänteessä pyyhkäisten olemisen ja olemattomuuden rajat olemattomiin, niin ettei enään tiedä edes omaa olemistaan. Kukapa tuota osaa mennä vannomaankaan onko täällä olemassa vai ei. Kun valo sokaisee mitat ja suhteet mielestäsi, olet kaikkea etkä ole mitään, olet kaiken keskuksessa ja kaiken ulkopuolella. Jumaluutta; eikö se ole jumaluutta? — eikö se ole yhtähyvin elämää kuin kuolemaa? Eikö ikuinen valkeus ole yhtä kuin ikuinen pimeys? — eikö kaikki ole yhtä? Mutta lieneeköhän tämä mielle ristiriidassa fysiikan lakien

kanssa? Olkoon — tuntoni sanoo ettei tällä hetkellä ole mitään ristiriitoja.

Insinööri Suojanen kompastuu risukkoon. Hän olikin jo tullut metsänreunaan, jossa aitovierellä levitteleikse sakea ryteikkö. Hän selvittelee itsensä pystyyn, sen kuin huumaukseltaan taitaa, sujauttaa suksensa aidan lävitse, ja haparoi varjoon kuusien alle. Siellä tuntuu olevan aivan pimeää. Vähään aikaan ei silmä erota mitään. Sitte alkaa aavistella ympärillään oksia ja naavaisia runkoja. Ne ovat aivan käden ulottuvilla. Niitä täytyy koskettaa. Omituinen hellyys valtaa mielen. Oksat — havunneulaset — ne ovat kuin eläviä olennoita, niitä saattaa tunnustella ja hyväillä. Melkeinpä niitä suutelisi elleivät ne olisi niin kylmiä. Ei, eiväthän ne ole kylmiä, ne painuvat huuliin vilpoina ja rauhoittavina.

— Lahja-kulta, etpä koskaan näy pääsevän ainoakseni. Minähän halailen jo metsän puitakin, ja suutelen kuusenoksaa.

Pekkaa naurattaa, sillä tämä viimeinen hairahdus oli niin ylen viatonta laatua. Talttaapa hän vielä kuusenoksasta pienen kärkitupsun muistoksi ja varotukseksi vastaisen varalle, ja pistää sen taskuunsa.

On kuin näkisi tänne asti vaimon ja lapsen siellä kotona. Nukkumaan ne jäivät lähtiessä. Ovea raottaen oli Pekka kurkistanut heitä, joitten luota ei enään koskaan aikonut vapaaehtoisesti poistua. — Sinne ne jäivät vielä vetelemään viattomuuden unia. Nyt ovat kai jo heränneet, pukeutuneet ja atrioineet. Tai ehkä odottavat isää pöytään.

— Muistavatkohan he molemmat minua nyt? Ehkä. Kyllä. Varmasti, minä tunnen sen. Odottakaa vielä muutama hetki, minä tulen. Syleilen teitä, sekotan hengitykseni teidän hengitykseenne, teen työtä teidän edestänne. Senkötakia että olette minun? Ei, vaan sentakia että olette ihmisiä, elätte, liikutte, puhuttelette minua, olette lähelläni, ja muistatte minua kun olen poissa. Senkötakia? Sehän olisi itsekästä. Oikeammin sanon: sentakia että saan teitä rakastaa. Se riittää!

Hiihtäjä katsoo kelloaan — se on jo hieman yli yhdeentoista — sitte hän ottaa auringosta suunnan, ja lähtee paluumatkalle. Mutta nyt hän tahallaan karttelee aukeita paikkoja, pysytellen metsässä, vaikka eteneminen siellä ei käykkään niin nopeasti kuin veri vaatisi. Metsä miellyttää häntä nyt, puut ovat kuin ys-

täviä, ja varjot niitten alla kuin huoneita, joissa puut hengittävät ja puhelevat hiljaista kieltänsä.

Tottaviekköön, puut jo melkein hengittävät. Männiköt mäkien kupeilla alkavat heräellä talviunestaan. Viimeiset auringon hautomat lumet pudota tupsahtelevat oksilta hankeen, ja latvapuolet vihertävät raikkaasti, huojahdellen lounaistuulen henkäyksissä.

Tulee vastaan tölli pienellä kumpareella. Lahonnut se on ja ränstyneen näköinen, kattokin repsottaa melkein akkunanreikien päällä. On se kuin mikä äreä polseviikki, hattu silmillä. Mutta hei! Eivätkös nuo pienet akkunat sittenkin tuikahtele melkein ystävällisesti. Terve kaveri! — Täytyy hiihtää aivan vieritse: heleästi paistavat töllin silmät, veden katolta liris-
tessä hankeen hopeaisina nauhoina.

Seinänvierellä paukuttelee takkupartainen ukko havutukkinsa ääressä — jopa pysähtyy työstään töl-
listelemään hiihtäjää, ja tekee tervehdykseksi sen tempun, jonka sellaiset äijät tavallisesti tekevät. Noi-
nikään se vetää piippunysän leuoistaan, joihin se näyttää kiinnikasvaneelta kuin jonkinlainen savua-
va torahammas. Nyt lentää ruskea sylki sylen päähän hangelle, ja nyt niistetään nokka, jonka teon jäl-

keen sormet lähtevät hivuttelemaan pitkin housunkapuo-
lia, moneen kertaan paikatuita ja puolisääres-
sä roikkuvia, niin että täytyy vähäsen väännähtää si-
vulle, niitten takalistoon yltääkseen.

»Terve vaari. — Kevät tulee.»

»Niin tulee, niin.»

Ja silkkaa totta se on. Siinähan jo tunkion laidal-
la porahtelevat kanat, säikkyen ohi vilahtavaa hiih-
täjää. Kukko kotkottaa. — Kevät, kevät!

SE HIIHTÄJÄ, joka nyt painattelee takaisin kaupun-
kia kohti, on kokolailla toinen mies kuin se, joka sieltä
aamulla lähti. Hänen sielunsa on saanut sellaisen au-
rinkokylvyn että hän yhä selvemmin tietää olevansa
kypsä mies sekä omaisiaan että elämäntyötään var-
ten. — Se työ, jo nuorena ylioppilaana alotettu, ja sitte
monet kerrat keskeytetty, on kuluneen talven aikana
edistynyt niin että on järeällä vain lopullisen muodos-
telman sommittelu. Saapa nähdä, niin ensi syksynä
pieni mallikattila jo pyörii. — Tyydytys tehdystä työs-
tä on hänen takanaan, ja elämä, se ei ole enään hän-
nen edessään, vaan mukana, niinkuin olisi hän täynnä
sen ponnahdusvoimaa. Aurinko ja vapaa luonto

kantavat häntä käsivarsillaan läpi hongikoitten, joissa siniset varjot ja kullanhohtavat valoläikät vuorottelevat niin terävästi että metsän sisus näyttää hulmahtavan täyteen tanssivia olennoita, jotka iloisesti nauraen hypähtelevät joka taholla ympärillä. Hiihtäjän suonenlyönti on tasottunut; tuntee miten suonet sykkivät harvaan ja voimakkaasti, veren sujahdellesa niissä notkeana ja jäseniä lämmittävänä. Ohimoilla helisee onnekas varmuus: elämisen onni.

On noustavana pitkä vastamäki. Ensin tulee vastaan tummia kuusia, sitte heleitä männiköitä, jotka alkavat harveta. Aukeaa siitä kunnaan laella aurinkoinen kallionlaki, josta silmä kantaa vapaasti pohjoisille ilmanrannoille, yli metsien ja lumikenttien, joitten halki talviset ajotiet kiemurtelevat tulisina käärmeinä. Metsän takaa kohoaa tehtaitten piippuja, ja niitten savun keskellä liekehtii kirkon kultainen risti. Hiihtäjä pysähtyy hetkeksi. Sauvoihinsa nojaten hän katselee ihmeissään maailmaa kuin pitkästä unesta herännyt. Tämä paikka on tuttu monilta sunnuntaisilta aamuilta, mutta koskaan ei täällä ole vielä ollut näin kaunista. Ensikertaa pitkästä aikaa lausuu Pekka sanan: kaunis — toistelee sitä ja ihmettelee sen

mystillistä sointua. Pyhä väristys täyttää hänet.

— Niinhän minä vavahtelen kuin nainen, hymähtää Pekka. — Niinkuin vanhojen mestarien tauluissa joku neitsyt, jolle enkeli ilmottaa suuren sanoman.

Mutta Pekka ei tälläkertaa ryhdy pilkkailemaan itseään hempeydestään. Pekka antautuu aavistuksilleen, joilla on pyhäinen vakavuus ja outo pelottavuus, niin että hän vaistomaisesti aistii maailmaa ympärillään kiihkeästi kuin sellaisen kukan tuoksua, joka pian on lakastuva. Hän hengittää syvään, hengittää kaikkea mitä aistit hänelle välittävät, ilmaa, aurinkoa, lumikenttiä, puitten huminaa, kaupunkia tuolla, etenkin sitä. Aurinko lämmittää jo selkää. Se on sulosta, mutta sekään ei hälvennä omituista tuntoa että jotain on tapahtumaisillaan.

— Mitäs hulluja, sanoo Pekka huitaisten kädellään ja lähtien lykkimään eteenpäin.

Päästessään myötäleen liukuun muistaa hän edessä olevan vaarallisen jyrkänteen, jota ei käy laskeminen, vaan joka täytyy kiertää. Siinä se tuleekin jo eteen. Vauhti on pysäytettävä. Pekka ryhtyy katselemaan mäen tyveä, miten siitä puskee esiin kalteva kallionkuve, joka näyttää niin houkuttelevalta kuin

naisen povi hohtavin lumihipiöin. Hiihtäjä naurah-
taa mielikuvalleen, jonka odotuksen huuma on vis-
kannut hänen eteensä kuin nuorelle sulhasmiehelle.
Vaikka toisekseen hyvinhän se vertaus oikeastaan so-
piikin, ne kun ovat päänmenopaikkoja molemmat, se
niin, tämä näin.

Tällainen mäki, täältä katsoen se on aivan kuin
tehty laskettavaksi. Tuo aitakin, joka muuten olisi
poikkipuolin edessä, näyttää tälläkohtaa katkenneen
tai nietostuneen lumen peittoon. Mutta juuri siinä
harhanäyssä on tämän paikan vaarallisuus, sillä kal-
lio putoaa tuolla edessä sylenkorkuisena pystysuora-
na seinämänä, peittäen silmältä aidan, joka kulkee
siinä alla, lähellä kallioseinää. Kerran katseli Pekka
pelloilta altopäin jyrkännettä, ja tuumipa silloin että
olisi siinä parahiksi hyvä hyppyri, jos aita olisi poissa.
Peltoaukealta on tuuli juoksuttanut paksut lumipatjat
kallion alle, mutta jos hyppy menisi himpun verran
vikaan eikä lennättäisikään puhtaasti aidan yli, niin
silloin keikkuu pian jonkun seipään nenässä kuin ka-
la vartaassa. Olisi ilkeätä nähdä elävä ihminen sillä-
tavoin seivästettynä. Kyllä sietäisi tämä paikka hyvin-
kin varoitustaulun. Sattuupa vain joku tuhma pojan-

vintiö tästä hujauttamaan, niin selvä on. Sitte ehkä säikähtävät ja siirtävät edes aitaa hiukkasen.

Mutta hiihtäjää alkaa tälläkertaa kiihottaa se hyppy. Kuka viitsisi kiertää ikävän mutkan ja kivuta aidan yli kun edessä on suora tie, pikku hyppy vain välillä, ja sitte yhtä luikua mäen vauhdilla edelleen peltosarkojen yli. — Hiihtäjä laskettelee, vauhtiaan pidätellen, jyrkänteen reunalle, valitsee aidasta paikan, jossa seipäät ovat kauvimpana toisistaan, peräytyy siitä takaisin ja tekee hyvän ladun niin ylös että vauhti on taattu. Siinä sen enempää surkeilematta hän iloisella varmuudella laskee mäen. Mutta juuri ennen hyppyä mäystin hipaisee lumen alla piileksivään oksantynkään, horjauttaen jalkaa senverran että ponnistus menee pilalle ja hyppy muuttuu putoamiseksi vinoon oikealle.

— Jahah, ajattelee hän, joka putoaa, siinä se nyt sitte oli. Saakelin aita! Mutta ihana on ilma, ja lumi kipunoi.

Muuta ei hän kerkiäkkään ajatella, kun kuuluu ilkeä rasahdus — seiväs repäisi paitani halki — toteaa hän hätäisesti, ja samassa käy kuin tulisen raudan pisto ruumiin läpi, silmät pimenevät tuskasta, ja kor-

vissa alkaa kaikua suonenlyönnit räikeänä paukkena kuin väkivasaran pauke. Jyskytys tihenee yhä, yltyen huumaavaksi pauhuksi, joka menee pian ohi. Tulee pilkkopimeä. Ja äänettömyys.

PAHOINVOINTIIN ja merkilliseen tympeään avuttomuuden tuntoon herää joku ihminen. Janottaa. Tahতোisi kohottautua ja kurkottaa vettä yöpöydältä, mutta silloin vihlaisee vatsasta päähän ja jalkoihin asti, niinkuin olisi räjähtänyt sisällä, ja koko ruumis olisi menemäisillään rikki. Niin kipeätä tekee että vapisuttaa pitkän aikaa. Kaikki jäsenet ovat hellät ja raukeat. On hyvin kylmä. Silmät eivät näe mitään. Ei voi sanoa onko hyvin valoisa vai hyvin pimeä, sillä tosiaankaan ei näe mitään.

— Missähän minä olen? ajattelee Pekka. Lienenkö edes vuoteessa? Olisikohan tehtaalla sattunut joku tapaturma, ja minä olisin siellä nyt? Minulle on tapahtunut jotain ikävää. Tuskin kyennän edes liikkumaan? Onkohan ketään ihmisiä lähelläni? — Ei näy ketään. Eikä kuulu mitään.

»Halloo, onko täällä ketään?» kysyy Pekka, ja säikähtää omaa ääntään. Se kuulosti aivan suurelta huu-

dolta, vaikka oli tarkotettu vain hiljaiseksi kysymykseksi. »Hohoi», sanoo Pekka taasen, »onko täällä huoneessa ketään?»

Ei kuulu vastausta — vain hiljaista huminaa. Se on kuin tuulen humua puitten oksissa. Sitähän se onkin. Luulisi melkein näkevänsä miten männyn latvus värähtelee ja koivuritvat soutavat hiljalleen. — Kuuluu kulkusten kilinääkin.

— Mitä ihmettä, olenko ulkona? Mutta miksi en näe mitään?

Pekka koettaa räpyttää silmiään, ja huomaa ettei siitä tule apua. Hän koettaa varovaisesti liikutella käsiään. Ne nousevat, vaikka tuntuvatkin raskailta. Hän liikuttaa kämmentään silmiensä edessä, ja — näkee sen! — vieläpä pikimustana. Onko se palanut? Ei. Sen sormia voi liikuttaa. Se näyttää mustalta senvuoksi että on niin tavattoman kirkasta, joten se on varjona valon edessä. Kun painaa kätensä silmilleen, tulee kokolailla hämärä. Pekka alkaa aavistella että aurinko paistaa suoraan silmiin ja on miltei sokaissut ne. Kasvoillaan saattaakin melkein tuntea auringon hohteen. Se lämmittää.

Suojellakseen silmiään Pekka vetää lakin niitten

yli ja kääntää päänsä syrjään. Mutta silloin kylmää poskea. Siinä on lunta! Pekka tunnustelee kädellään sivullensa. Lunta siinä on, pehmeämpää lumijauhoa ja karkeampia hangen pinnan palasia. Etempänä tuntuu eheä keväthankiainen.

Pekka päättelee kaatuneensa tähän ja sotkeneensa hangen rikki. Hiihtolakki ja hiihtopusero on hänellä päällään. Oikeassa kädessä on vielä nahkainen kinnas. On siis sattunut tapaturma hiihtäessä. Vatsaan on sattunut jotain. Siinä törröttää kova esine, johon ei kärsi koskea — tekee hävyttömän kipeätä jos sitä sipaisee.

Tulee mieleen että joku oli joskus laskenut hyppyriä aidan ylitse. Siitä alkaa tapahtumasarjoja selvittää. Vähitellen insinööri Pekka Suojanen herää täyteen tajuntaan. Hän muistaa hiihtoretkinsä, ja tietää nyt makaavansa hangella, jossain likellä aitaa, jonka seiväs on tehnyt ruumiissa tuhojaan. Lienee yhä keskipäivä, koska aurinko on niin väkevä. Pekka on ollut pyörriksissä tässä, ja nyt herännyt. — Mitenkähän tästä selviää ihmisasumuksille? — tai edes ohikulkijain käsiin. — Tosiaan! Tästähän sattuu menemään talvitie melko läheltä. Siellä on aina näkynyt joitain

ajajia. Sieltä kuului äskettäinkin kulkusten kilinää, ja nyt alkaa kuulua taasen.

Odotettuaan kunnes kilinä tulee kohdalle, alkaa Pekka huutaa apua, varovasti — ettei ärryttäisi haavaansa ja ettei kuuluisi liian hätäiseltä. Ajajia taitaa olla kaksi perätysten. Ne menevät ohi, eivätkä kuule huutoa. Pekka huutaa vielä, yhä kovemmin, vaikka tekee kipeätä, jotta tahtoo pyörtyä uudelleen. — Eivät kuule. Kilinä etenee.

Pekka ärisee itselleen: Mitäs turhia huutelet. Ei ne kuule. Niin, se on sinulle omiaan. Luulitko kenguru olevasi, kun aitojen yli loikkimaan —. Loikkaappas vielä toinen kerta! Eli koitele edes nahkasi ja nuole haavasi. Koetappas tarkastaa jäsenesi — vieläkö tämä kuperkeikka on korjattavissa. Kun kone on särkynyt, on se ensiksi tarkastettava. Samoin, kun ihmislapsi on kuperkeikan tehnyt, on tyydyttävä siihen nurkumatta, ja tarkastettava jäsenensä, jotta pääsisi selville voiko enään, ja jos voi niin miten voi, vaurion korjata.

Hätäillä ei Pekka tahdo — eikä jaksaisikaan, sillä kuta enemmän hän tulee tajulleen sitä kiivaammaksi polte yltyy. Jokainen hengenveto säilii vatsaan, niin kuin siellä sahaa vedettäisi pitkin ja poikin. Tus-

ka herpaannuttaa Pekkaa, mutta hän tahtoo ottaa selvän tilastaan. Varovasti, käsivarsiaan vain kyynärpäistä liikutellen, hän siirtää lakin pois kasvoiltaan, ja hieroo silmiänsä. Ne alkavat nähdä hiukan, kun ne siristää melkein kiinni ja kämmenellä varjostaa niitä auringolta. — Aita on siinä aivan vieressä. Sauvakoista toinen roikkuu aidalla sommastaan, toista ei näy. Suksista toinen on sukeltanut hankeen pysyyn, toinen on pitkällään lumessa, vieresssä kinnas, joka yhä on puoliksi kouristuneena hiihdon jäliltä. Pekka itse makaa pitkänään aidan kupeella. Oikean kyljen kohdalla hohtaa hanki heleänä punaisesta verestä. Vatsassa törröttää aidanseipään ohut kärki. Se on pyyhkäissyt paidan vinosti halki, kohdannut sitte onnettomuudeksi housunkauluksen ja työntynyt siitä sisään heti kylkiluitten alapuolelta. Se on hyytynyt tiukkaan kiinni, eikä siihen kärsi koskea.

— Olipas se lento, ajattelee Pekka Suojanen masentuneena. Miksi piti minulle käydä näin? Olihan niin perin pieni mahdollisuus tipahtaa juuri seipään kärkeen. Olisihan voinut vaikka pudota seipäitten väliin aidalle, ja enintään taittaa vain jonkun kylkiluun. Pirullisen paha sattuma! — ja sellaisella ajalla, jolloin

kaikkein vähimmän olisi halunnut tästä maailmasta erota. — Täytyykö erota? Kovin näyttää tämä hypy tehneen rumannäköistä jälkeä. Eivät edes ne hölmöt ajajat tiellä kuulleet avunhuutoa. Olisi joutunut johonkin lähitaloon tänne — tunkkaan kamariin, jossa on kirpeähkö ilma ja sängyssä luteita. Tai sairaa laan tärkeännäköisine lääkäreineen ja hoitajattarineen. Tai kotia, itkuun ja parkunaan. Ei, ei kotia. Pääskööt he siellä yhdellä ainoalla surunpuuskauksella, näkemättä surkeaa kitumista ja sammumista. Olkoot rauhassa. He kaksi siellä ovat olemassaolollaan tukena toisilleen. Ja kummankin olemassaolo on rahan puolesta turvattu. He tulevat kyllä toimeen, kunhan säästyvät kitumistani näkemästä.

— Ellei tätä tapaturmaa olisi sattunut, liikkuisin jopa piankin kotiportailla. Vaimo odottaa siellä miestään, lapsi isäänsä, työpöytä ahkeraa muurahaistaan, tehdas yhtä johtajistaan. — Vähäpätöinen sattuma vain tarvittiin, ja se riitti leikkaamaan Suojasen Pekan erilleen kaikista. Sattuma on pieni paholainen, joka tulee silloin kun sitä vähimmän halutaan, ja sanoo: Selvitä sinä minkä selvität, rakenna kärsimyksilläsi onnesi temppeli valmiiksi, mutta sillä hetkellä kun aijot sii-

hen astua sisälle, teen minä pienen sormenliikkeen, ja sillä sekunnilla on juttusi niin perinjuurin selvä ettei tarvitse enään muuta kuin neljä lautaa ja sylen mitan hietaista maata.

— Selvä taitaakin jo olla tämän Pekan asia, eikä se parane muitten väliintulolla. Parasta on ettei enään häiritse ketään, vaan koitelee viimeisetkin asiansa loppuun ominneuvoin. Se on helppoa nyt, kun näin kävi. Ei sattuma silti kaikkein pahimmalla tavalla asioita järjestänyt. Kyllä käy laatuun nukahtaa tähän, hanki patjana ja taivaankansi peittona. Se sopii sinulle, Pekka, siinäpä on sinulle vapautta, jota iätkaiket olet takaa-ajanut.

Vielä tekee Pekan kuitenkin mieli vetäistä iltasauhut, niinkuin aina maata pannessaan. Kulaus vettä pitäisi olla ensin. Sen korvaukseksi tukkii Pekka suuhunsa lunta. Sitte hän varovasti keinottelee taskustaan savukerasian ja tulitikut. Kynänpätkäkin sieltä osuu käteen. — Hyvä, tuumii hän, kirjotan kirjeen. Ja niin kirjottaa hän savukelaatikon kanteen:

Sattui vahinko. Ei tässä taida enään apu auttaa. Koetan maata suorana, ettei tarvitse ruumista sulatella, vaan sopii ilman muuta lyödä arkkuun ja kuskata

kirkkomaalle.

Se olkoon kaikelle maailmalle. — Sisäkanteen hän kirjottaa sensijaan näin:

Pyörryin aluksi, mutta nyt ei ole enään mitään kipua. Väsyttää vain. — Hyvästi Lahja ja Taimi. Viimeksi ajattelen teitä.

Enempää ei mahdu, eikä enempää jaksaisikaan. Olisi kai pitänyt olla joukossa joitain hellempiäkin lauseita. Mutta kyllä Lahja ymmärtää ja tietää ettei Pekalla ole tapana ainakaan vieraitten kuuluviin paiskella tunteitaan. Maailmanrannan koulu opettaa kaikki hieman spartalaisiksi.

Nikotiini raukaisee, melkein huimaten päätä, mutta kuitenkin viihdyttään.

— Maailmanrannan koulu! ajattelee Pekka. Se on tiukka koulu, ja siinä on luokkia enemmän kuin kyllään ihmisellä ikävuosia. Ei kukaan voi kerskata sitä koulua läpikäyneensä. Monellaista on siellä saanut kokea, ja monasti se on väsyttänyt, vaikkei sitä vielä ole ehtinyt käydä kuin pienen alkutaipaleen. Nyt ei enään minulle voi siellä mitään tapahtua. Se on lohduttavaa.

Tajunnan kätköistä tuntuu pyrkivän esille vain

muistoja. — Niinhän sanotaan tapahtuvan elämän liekin sammuesssa, tuumii Pekka. Se on viimeinen tapahtuma. Muistot tahtovat kerran vielä juhlakulkuessa tulla esille kätköistään, melutakseen ja näyttääkseen omaa tärkeyttään. Tehkööt sen, sittepä ne saavatkin mukaan laskeutua levolle, eikä kukaan maailmassa niistä enään piittaa. Ja mitä ne ovat? Vain sarja tapauksia, joita minulle on tapahtunut, ei mitään muuta. Ei niistä ole kerskumista. Toiselle tapahtuu enemmän, toiselle vähemmän, eikä voi sanoa kumpi on parempi ihminen. — Inhimillinen, se on venyvä ja paljon väärinkäytetty sana, niin että tuskin kukaan lopulta tietäneekään mitä se oikein on. Mutta sen merkityksen voi joskus aavistaa, kun tuntee itsensä oikein heikoksi ja kelvottomaksi. Sen sanan ytimen voi vain huono löytää, mutta kerskurin suussa se on valetta. Ja pilkkaaja lieenee useinkin sitä lähempänä kuin maailmanparantaja. — Ihmeellinen sana, ja ihmeelliset sen juuret meissä, vaikkei se annakaan toivoa, antaapahan vain tyytymyksen köyhän kukan köyhään käteen. Ole tyytyväinen, sinäkin, Pekka, ja siunaa rakkaitasi, siunaa heidän kauttaan vaikka kaikkia. Voit sen tehdä, sillä ei kukaan sanoja-

si kuule, eikä voi niitä väärinkäyttää.

Pekan mieleen johtuu se »viimeinen kirje«, joka tuli töherrettyä tupakkalaatikon kanteen. Siihenpä tuli juuri pöyhkeilyä, ja sanoja, jotka olivat tarkotetut »muille«. Niin paljon typeryyttä oli siis yhäti Pekassa että hän ryhtyi vielä kuolemallaankin näyttelemään. Se on sikamaista. Sillätavoin kuolee vain näyttelijä teatterilavalla, saaden siitä palkakseen aploodit, ja mennen sitte tyytyväisenä illastamaan hyvässä seurassa.

Pekka katselee töherrystään. Lahjalle kirjoitettu osa on oikea ja rehellinen (vaikka valehteleeikin ettei muka kipuja ole). Mutta se toinen osa harmittaa. »Koetan maata suorana» j. n. e., lukee Pekka, tuumiipa polttaa koko homman, mutta kopistaa sitte tupakat pois laatikosta, repäisten vielä sen molemmat puoliskot erilleen. Kannen, jossa on kirje Lahjalle, hän laskee hangelle viereensä, pohjasta sensijaan irroittaa reumat, ja repii komean tekstinsä pieniksi palasiksi, jotka vielä lopuksi työntää suuhunsa. Hän pureskelee niitä, tyytyväisenä kun voimat vielä riittävät muhentamaan paperin mäihäksi. Ja Pekka havaitsee että tämä on hänen elämänsä ehkäpä ensimmäinen

teko. Tähän asti on hänelle vain tapahtunut, nyt hän on saanut tehdä edes yhden työn, ja on iloinen siitä.

Toisen savukkeen sytyttää vielä Pekka, mutta jaksaa tuskin enään imeä sitä, niin on viimeinen voimainponnistus uuvuttanut. Tupakka raukaisee yhä lisää. Pekka katselee polttelustaan syntynyttä sauhua, joka leijaillee pilvenä aivan hänen kasvojensa yläpuolella, ujuen heikossa ilmanhengessä pitkiksi suikaleiksi. Ne muovautuvat hänen hämärtyvien silmiensä edessä moniksi tutuiksi kasvoiksi ja tapaus-sarjoiksi. Hän on tuskin tajullaan enään. Muistot vaativat häntä mukaansa. Mutta Pekka pitää niitä sekä liian vähäpätöisinä että liian röyhkeinä, eikä halua niitä häiritsijöikseen.

Niin hän, joka hangella makaa, tarttuu molemmin käsin seipään tynkään, joka haavassa törrottää, sitte hän puree hampaansa yhteen, ja riuhtaisee tyn-gän pois. Samassa silmänräpäyksessä ryntää pimeys uudelleen hänen ylitsensä kuin kaksi ovenpuoliskoa, jotka aivan hänen päänsä päällä rämähtävät kiinni. Ikuisesti kiinni.

II

PIMEÄ ei ole aivan tasaista. Mistään ulkoapäin ei siihen kyllä valoa tule, mutta se itse alkaa paikottain tiivistyä yhä tummemmaksi, paikottain tuntuvasti oheita. Siihen puhkeaa hämärtäviä kajastuksia. On lämmintä. On turvallista. Mutta on nälkä. Kuitenkin varmistuu siitä että on joku, joka huolehtii, pitää silmällä. — Tulee yhä valoisampia paikkoja, on kuin aurinko paistaisi, kaksi aurinkoa. Ne ovat kaksi silmää. Pimeys lainehtii niitten liepeillä kuin utuinen verho, joka aukeaa, sulkeutuu, aukeaa, sulkeutuu. — Kuulua syvä ääni, joka sanoo: »Pekka.»

Onko se äiti? On. Kaksi hyvää silmää, kaksi hyvää kättä, ja hyvä rinta, joka haihduttaa alituisen nälän. On hyvä olla. On lämmintä. On turvallista. On joku, joka huolehtii — ja antaa, kaikkea.

Mutta sitä ei kestä kauan. Tummuuden ja valohämärän vaihtelut alkavat terävästi repeytyä. Kuulua uusia ääniä, pahoja ja hyviä. Näkyy suuria olennoita,

pahoja ja hyviä. Tulee kipua ja hyvinvointia. — Kaikki repeää hajalleen, alkaen liikkua.

On vain yksi huone, joka ei liiku. Siinä on kaksi sänkyä. Toisessa nukkuu äiti, toisessa joku, jota sanotaan Pekaksi. Sängyt ovat yhtä suuret, mutta nukkujat erikokoiset: toinen täyttää koko sänkynsä, toinen omassaan on vain pikkuinen käärö. Sen käärön sänkyä sanotaan joskus isän sängyksi. Miksiköhän sitä niin sanotaan?

III

Koko pihamaa läikkyy kultaisena paisteena, nurmettuneesta tantereesta katonharjoja myöten. Piha on rakennusten ympäröimä neliö. Siellä on lämmintä ja liikkumatonta. Ihmiset sanovat että on tullut pouta. Se pouta on hauska olento. Se on tullut tähän pihalle ja nauraa niin että hampaat hohtavat.

»Minä syön sinut», se sanoo.

»Etpäs syö. Minä olenkin nyt minä. Syö sinä vain heiniä niinkuin hevoset ja lehmät.»

Pouta nauraa ja minä nauran ja tallin ovi nauraa ja tuvan katto nauraa ja kaikki nauraa.

»Minä narrasin», sanoo pouta. »En minä syö ketään, minä vain olen että kaikkien tulisi hyvä olla ja että kaikki kasvaisivat, että sinäkin kasvaisit.»

»Mene sitte kasvattamaan kissanpoikia ja anna niille silmät. Minä kyllä kasvan muutenkin. Minä syön puuroa, ja sillä kasvaa, sanoo äiti.»

Pouta menee kissanpoikien tykö. Minä jään yksin katselemaan pieniä mustia saksia, joita lentelee

ilmassa, mutta eivät putoa. Niitä sanotaan pääskysiksi. Ne räpistelevät ja leikkaavat yhtämittaa. Mutta ne leikkaavat tyhjää, kulkevatpa vielä takaperin. Miksi-kähän ne niin tekevät? Ne ovat tyhmiä. Jos minä saisin yhden niistä kiinni, niin minä näyttäisin miten pitää leikata, Leikkaisin vaikka tuota ruohoa tuosta pihalta, kun sitä on niin paljon. Paljon sitä on, ja se haisee viheriälle. Kukkiakin siellä on, mutta en väli-tä nyt niistä, kun on muuta miettimistä. Silloin mietit-tään kun ollaan aivan hiljaa eikä puuhata mitään.

Minä seison pimeässä aitassa. Ovi on auki. Kynnyksen yli katselen pihalle, ja kynnys on parahiksi niin korkea että saatan siihen käsilläni nojata. En voi vielä kävellä pitkiä matkoja enkä seisoksia väsymättä niinkuin isot ihmiset, vaan mielelläni koetan aina no-jailla johonkin. Ja niin olen huomannut tekevän muit-tenkin minun kaltaisteni, meidän, joita sanotaan lap-siksi eli kullanmuruiksi.

Mietin ihmeellisiä asioita, jotka yhtäkkiä ovat al-kaneet kihistä päässäni. Tässä aitassa on mankli, ja äsken tässä manklattiin. Kova jytinä kuului vastaan, kun pihan yli taapersin katsomaan. Siellä oli yksi tati ja kaksi setää. Toinen setä oli Pekka-setä.

»Ei se ole Pekka; minähän Pekka olen», koetin int-
tää. Mutta minulle naurettiin ja selitettiin mitä on ni-
mi ja mitä ihminen. Ymmärsin että on olemassa eräs
olento, minä, josta kerran vielä kasvaa ihminen sel-
lainen kuin sedät ja tädit. Minä en ole sama kuin Pek-
ka. Pekka on vain minulle annettu nimi, jolla minut
erotetaan muista. On silti muitakin Pekkoja, pieniä ja
suuria, kun niille on sattunut vahingossa sama nimi.
Mutta minuja ei ole muita. Minä olen tässä, ja tämä on
minun käteni ja tämä minun jalkani. Onpa minulla
sormetkin, joilla voin tarttua vaikka mihin. Pilviin en
vielä ylety, mutta kun tulen suureksi, niin tartun nii-
hinkin ja ratsastan niillä niinkuin puuhevosella. Mut-
ta nyt minä voin jo juosta, voinpa huutaa mielinmää-
rin jos haluttaa.

Kiipeän kynnyksen yli ja juoksen keskelle karta-
noa. Siellä alan hypellä, ja huutelen riemuissani: mi-
nä, minä.

Huutelen niin kauvan että väsyn ja kompastun
heinikkoon. Sieltä nousee niin paljon ja niin monel-
laista tuoksua että pääni menee pyörälle. Sinne tuok-
sun sekaan kaivan nenäni ja mietin yhä ihmettä: mi-
nä. Se on ihmeellistä. Kaikki sellainen on ihmeellistä,

jota ei voi ymmärtää. Isot ihmiset sanovat etteivät he ymmärrä mitään. Minä ymmärrän kaiken, paitsi tätä yhtä asiaa. Minullakin on yksi ihme, ja se olen minä itse. Kun kasvan suureksi, tulee minulle vielä paljon muita ihmeitä.

IV

KUUSI loistaa hopealangoissaan, ja me äidin kanssa istumme vaiti, katsellen kynttiläin lepatusta ja heijujen välkyntää. Huoneessa on joulun tuoksu, se tulee kuusesta ja sulavista kynttilöistä. Sitä hengittäessä hengittää samalla kaikkia entisiä jouluja. Minun tajussani ei niitä vielä monta ole. Voin laskea ne yhden käden sormilla, vain peukalo tarvitaan lisäksi toisesta kädestä. Ja sitte on vielä kolme, joita en muista. Mutta äidillä on niitä muistossaan sitä enemmän. Äskettäin hän kertoi niistä muutamia, kertoipa siitäkin, kun isä oli mukana ja kun minä en vielä osannut puhua yhtään sanaa, itkin vain.

Sitte isä meni pian pois, senhän tiedän, oli mennyt merille suuriin laivoihin. Koneenkäyttäjä hän on, ja mahtava mies, paljon mahtavampi kuin kapteeni. Kun hän vain liikauttaa kättään, niin hirmuisen suurien laivain koneet käyvät tai seisovat, aina miten hän vain tahtoo. Tiedänhän minä toki mikä mies koneenkäyttäjä on ja mikä on höyrykone — kaikki ne

olen nähnyt, jokaikisen koko kaupungissa, ja monessa laivassakin. Konehuoneitten soppiin minä mielelläni lymyän, katselen sieltä ja kuuntelen miesten puheita. Viime kesänä jäin yhteen laivaan, Herokseen, mutta kun keksivät, niin lähettivät luotsin mukana takaisin. Se oli pentelettä. Kun tulen isoksi, niin eivät lähetä. Merille minä menen, ensin lämmittäjäksi, ja sitte saan koneen hoitooni, sellaisessa suuressa laivassa, jonka konehuone on kuin kirkko.

Huomenna menen joulukirkkoon, menen vaikka väkisin. Äiti ei tahtoisi minua koskaan päästää kirkkoon, sanoo etten minä ymmärrä mitään, vaan teen syntiä ja kuvittelen sinne sellaista, jota siellä ei ole. Mutta jos se on kuvittelua, niin minä tahdon kuvitella. Minähän näen aivan selvästi kirkossa suuret koneet, lattiasta ylös lakeen asti. Ja alttarin kohdalla ovat pesien tuliset kidat, joitten edessä lämmittäjät hääräävät mustina ja nokisina. Kun pappi puhuu helvetistä, riemuitsen minä. Silloin näkyvät tulipesät kaikkein selvimmin ja tulee niin kuuma että poskia polttaa. Kun sitte urut humahtavat soimaan, alkavat samalla koneet kieppua. Ne käyvät harvaan ja juhmallisesti, niinkuin jättiläisen liikkeet ainakin, ja kaik-

ki teräspinnat ovat puhtaaksi kiillotetut niin että ne välkkyvät. Silloin minä laulan ja veisaan, eikä siinä pauhussa kukaan huomaa että minulla on huono ääni, sen vain näkevät että minä veisaan hartaasti ja palavasti.

Sellaista on minun leikkini, eikä se ole mitään syntiä. Puuhevosista ja sapeleista ja muista sellaisista minä vain en välitä. Minulla on omat meininkini minulla, ja kerranpa vielä nähdään — —. Huomenaamulla menen kirkkoon, se on vissi se. Nyt tahdon vain katella joulukuusta.

Mutta äiti ei olekkaan iloinen. Hän istuu kädet sylissä, ja hänen silmänsä ovat ummessa niinkuin hän olisi hyvin väsynyt. Luulenpa tietäväni mitä hän ajattelee.

»Kerro isästä», sanon.

»En minä nyt jaksa. Kerro sinä.»

Niin saattoi käydä joskus. Äiti ei tahdo. Mutta minä osaan kyllä. Minä rupean kertomaan että on taas joku joulu, ja me istumme näin, kun silloin joku mies tulee ovesta ja sanoo että terveisiä, tunnettekos te vielä minua. Me emme tietysti ole tuonaankaan, ihmettelemme vain että mistäs me kaikki maailman

miehet tuntisimme; tuollaista pitkäviiksistä ja lippalakkista setää ei ole tässä kaupungissa edes nähtykään. Mutta se mies rupeaa nauramaan että minäpä taidan silti tuntea teidät ja että eikös tämä ole sen Suojasen Juhanin rouva ja tämä se Pikku-Pekka. Sitte se mies panee suuren lakkinsa minun päähäni, niin etten minä näe mitään, ja sitte se halaa äitiä, näinikään, ja sanoo että jokos nyt tunnetaan.

Minä reuhdon paraillaan äitiä kaulasta, kun eteisestä kuuluu töminää. Ovelle koputetaan. Äiti työntää minut pois ja menee avaamaan. Minusta tuntuu että nyt siellä on isä. Mies sieltä kyllä tuleeekin, mutta aivan oudonnäköinen. Suuri turkki sillä on päällään ja naapukka kädessä. Se katselee meitä jurosti mustilla silmillään, mutta pitkä parta tärisee. Oven suussa se seisoo yhä ja katselee ympäriinsä niin että melkein pelottaa. Sitte se jää tuijottamaan äitiin, ja sieltä parran sisästä kuuluu:

»Iida, minä tulin sittenkin. Vieläkö täällä otetaan vastaan?» — kuuluu sellaisella äänellä kuin minullakin on joskus kun teen itkua.

Aivan varmasti tiedän nyt että tuo mies on isä, sillä ei kukaan ole puhutellut äitiä noin. Mutta minä en

ymmärrä miksi nyt ollaan niin vakavia kuin joku olisi kuollut ja vietettäisi hautajaisia. Mies seisoo yhä kuin patsas, ja kun katson äitiin, on hän kuin toinen patsas, ja aivan kalpea. Ei kukaan puhu mitään. Aijon juuri juosta isää vastaan ja käännähdän vielä äitiin päin etteikö hänkin tule, kun samassa äiti polkaisee jalkaansa ja rupeaa huitomaan käsillään.

»Mene!» sanoo hän. »Mene sinne jossa olet rypenyt tähänkin asti. Ei sinua enään täällä tarvita.»

Sen sanoo äiti niin vihaisella ja rumalla äänellä etten ole koskaan sellaista kuullut, ja minua aivan viluttaa. Minun tekee mieli inttää vastaan että nyt siinä puhut rumasti äiti ja ettei isä ole missään rypenyt, senhän näkee päältäkin kun vaatteet ovat aivan puhtaat. Mutta niin paha on minun olla ja niin kangistaa joka paikkaa etten saata edes kieltä liikuttaa. Jos olisin alasti pakkasessa, niin ei voisi olla kylmempi kuin nyt. Alan aavistella että joskus on tapahtunut jotain, jonka äiti on minulta salannut, ehkäpä valehdellutkin, ja ettei minulla koskaan voi olla isää ja äitiä yhdelläkertaa. Vihaan äitiä niin että tahtoisin ottaa lakini ja lähteä tuon miehen jälkeen, joka on niin nöyrä eikä sano mitään vaikka äiti pauhaa, nyökäyttää

vain päättään ja menee pois. Mutta enhän voi liikkua paikaltani, en vähääkään. Turhaan koetan ponnistella edes huutaakseni. Minua kauhistaa, ja koko huone alkaa hyppiä silmissäni. Niinkuin maanjäristyksessä kerrotaan kaupungin kivitalojen kaatuilevan sikinsoikin, niin kaatuu nyt kaikki. Ymmärrän kyllä ettei tämä ole mikään maanjäristys ja ettei oikeastaan mitään kellahtanut nurin, ei tuo pöytäkään eikä kuusi, mutta jotain muuta tärkeämpää on mennyt rikki ja luhistunut maan tasalle. Mitä se on, sitä en tiedä, mutta äitiä minä vihaan. Siinä se on edessäni kuin Syöjätär, josta sadussa kerrotaan, se irvistää makeasti ja maiskuttaa huuliaan niinkuin aikoisi sanoa: tule tänne lapseni, saat piparkakkuja.

»En minä ole lapsi enään», huudan minä. »Minusta on tullut mies. Minä lyön sinua.»

Silloin minä näenkin että äiti istuu tuolilla ja itkee. Nyt hän tulee minun tyköni ja koettaa minua tyynnyttää, sopertaen jotain, josta en saa selvää. Mutta minä keppuroin itseni irti ja konttaan sohvan taakse nurkkaan. Siellä rupeaa kurkkuani kaivelemaan haikeasti, ja me itkemme molemmat, äiti sohvalla ja minä nurkassa. Kun sitte nousen ja katson huoneeseen,

näen joulukuusen värjöttävän niin surkeana kuin sitäkin palelisi. Sen kynttilät tuikkuvat haaleina pilkkuina, joitten ympärillä kuultaa kummallinen kehä niinkuin kuunsappi pakkasyönä.

»Sammuta kynttilät, äiti», hoen minä. »Etkö näe että niillä on vilu.»

V

KUKA onkaan tuo, joka koulutiellä vastaan tulee?

Sehän on Elina.

Tuohinon Katrin kanssa se tulee ja Paldaniuksen Siirin, niinkuin ennenkin. Mutta muina miehinään vain Pekka nostaa lakkiaan, eikä ole liikutustaan näyttävänä; vasta kadunkulmassa kääntyy katsomaan taakseen. Yhä sievemmäksi on Elina tullut. Näin sen vasta huomaa toisten rinnalla etteivät muut tytöt ole mitään. Ei kellään ole niin kevyttä käyntiä eikä niin kirkkaita silmiä, eikä kukaan ole niin hyvä. Kuka olisi Pekalle hyvä? Elina vain — on ollut. Mutta nyt on Elina alkanut kaihtaa Pekkaa. Toisten tyttöjen seurassa aina kulkee, eikä taivu kättä lyömään eikä pakisemaan. Niin hyviä ystäviä on jo oltu, ja nyt Elina heittäytyy aivan vieraaksi.

Haikealla mielellä kömpii Pekka kouluun, eikä välitä siellä mistään, ei edes fysiikasta, istuu vain ja murjottaa. Vasta silloin hän herää kun Häikkä korvanjuuressa täräyttää: je aime — tu aimes — il ai

— ai, ai — il aimet. On nähtävästi jo ranskan tunti. Maisteri puistaa päätään, ja Häikkä ravistelee hänen surkeana visaista kalloaan, alkaen taasen hätäisesti änkätä alusta: je aime, tu aimes, er liebt, wir lieben —. Koko luokka hörähtää nauramaan, ja maisteri sanoo jotain, jolle nauretaan vielä enemmän. Mutta Pekka kiintyy melkein säikähtyneenä tuohon sanaan: aimer, lieben, älska — rakastaa. Mitä se on? Eihän se olekkaan vain paljas sana, jota näinikään taivutellaan läksynä; se merkitseekin jotain, kaikilla kielillä aina samaa kummallista asiaa. Pekka on perinjuurin ällistynyt, ja ensikertaa se sana alkaa visertää hänen korvissaan; rakastaa, Elinaa, rakastaa, Elinaa, rakastaa. — Elina tulee siihen mukaan aivan itsestään. Sitäkö tämä onkin? ihmettelee Pekka säikähtäen käsittämättömän ja tuskaisen levottomuutensa äkillistä selviämistä.

— Sitähän se on. Minä rakastan. Siksi minua näin kuumottaa, siksi sydän hyppää kurkkuun, kun vain ajattelenkin erästä tyttöä.

Ja Pekka uppoaa monellaisiin muistelmiin, onnellisena siitä että on päässyt selville ihmeellisestä taipumuksestaan, ja vielä onnellisempänä siitä että juu-

ri tänä iltana sattuu olemaan konventin vuosijuhla, johon hän, Pekka, on jo kutsunut Elinan. Ensikertaa saapi Pekka nyt rakkauden silmillä katsoa ystäväänsä, nauttien autuutta siitä että edes saa olla hänen lähellä.

Koko iltapäivä jatkuu samassa kirpelöivässä levottomuudessa, jonka läpi lentelee joukottain iloisia jos surullisiakin aavistuksia, saaden vuoroon kuumat vuoroin kylmät väreet juoksemaan pitkin selkäpiitä. Tottavieköön, Pekka elää kuin sumussa, saamatta aivoistaan irti yhtään järjellistä ajatusta. Mutta siitä hän viis veisaa. — Rakastaa, rakastaa — hokee hän kaikilla kielillä mitä taitaa, paitsi ryssän kielellä, jota hän inhoaa niin että sylkäisee aina silläkohtaa, missä kaikkien kielten yhteisessä kuorossa pitäisi tulla: ljubit. Näin hän hokee: aimer, lieben, älska, rakastaa, tphui, aimer, lieben, älska, rakastaa, tphui, aimer j. n. e. Tekeepä hän laulunkin, ensimmäisen ja viimeisen elämässään. Tällainen se on:

Pekka saa
rakastaa
Elinaa,
hurraa!

Rakastaa,
hurraa, hurraa, hurraa!

Sitä yhä hyräillen tulee hän koulun juhlasaliin, niin varhain että huone on vielä melkein tyhjä. Ja, tarkasti varoen ettei vain joutuisi kiskotuksi mukaan iltaman viimeisiin valmistuksiin, lymyää Pekka suojaiseen loukkoon, voimistelutelineitten taakse, josta saattaa silti pitää silmällä kaikkia tulijoita. Tuleehan Elinakin vihdoinkin, tulee, tuoden kirkkaan aurin-gonpaisteen keskelle helmikuista iltaa. Mutta Pekka pysyttelee yhä lymypaikassaan, sillä ihmeellinen ujous on vallannut hänet. Kaikki tytöt ovat tänä iltana kuin pieniä sähköpattereita, niin että sävähdyttää luita myöten kun vain katsahtaakin niitä. Mutta Elina on kaikkein vaarallisimman patteri; vähintään lie-nee siihen tyttöön ladattu parinsadan voltin jännitys. Yhtenä humuna vilahtaa ohjelma puheineen, runoineen, esitelmineen, lauluineen, voimisteluineen, ja ennenkuin Pekka aavistaakaan, aletaan penkkejä raivata pois piirileikkiä ja tanssia varten eli »karkea-loa», niinkuin sitä ohjelmassa suloisesti nimitetään.

Onneksi on varsinaista tanssia vähän, vain muutamia pelejä. Tekee pahaa kun täytyy nähdä Elina siellä

niin peijakkaan liki noita pojanvintiöitä, niin liki että sisua kaivelee. Mutta ensikerralla osaa muutama Pekkakin polkat ja valssit puhtaasti, osaa jukoliste.

Tanssiin ei Pekka uskalla tälläkertaa vielä mennä, piiriin vain. Kaikki lamput pyörivät silmissä kun hän siinä venyy käsikkäin muitten mukana, odottaen haikeasti että joku tulisi häntäkin hakemaan keskelle. Elina on jo siellä, tietysti, mutta ei tule. Häikän Sante-rin se vain ottaa, ja sitte hyppäävät ne että »näin si-tä mennään, kieputellaan, oman kullan rinnalla». — Tuo kaivaa kurkkua niin vietävästi. Leikkiä se tällai-nen ennen on ollut, mutta nyt on toista. Niin on kuin kaikki nuo piirin sisällä olijat polkisivat ja potkisivat Pekan veristä sydäntä, joka siellä viruu voimattoma-na kaikkien jaloissa. Jospa vain Elina yksin tallaisi si-tä pienillä sukkelilla jaloillaan, niin se olisi suloista, vaikka kipeääkin tekisi. Mutta Santerit ja kaikki saa-ke-lin pölkkyvät — je aime, tu aimes, er liebt! — Voi Elina, jospa tietäisit miten täällä rinnassa polttaa ja poukuttaa! Ra-kas-taa! Voih, sinä sähköpatteri siellä, sinä kahdensadan voltin akkumulaattori.

Vesi kihoaa Pekan silmiin.

Silloin tulee Tuohinon Katri, ja kiskoo Pekan pii-

rin keskelle. Katri katsoo kujeilevaisesti hölmistynyttä pariaan, laulaen:

Tammerkosken sillallaa
näin heilani ensiikeerraan . . .

Ja Pekan sormissa kihisee, pihisee, ritisee. Sitte jää hän poikien kanssa sisään. Jopa kohahtaa:

Kalliolle, kukkulalle
rakennan minä majani . . .

Pekan sydän on nyt rinnassa paikallaan, ja niin-
kuin pyssynluoti ampaisee hän varaamaan omansa
itselleen — kerkiääkin viimetingassa, kun Hytyrän
Paavo on jo viemäisillään hänen kiihkonsa esineen.
Ja kun jatketaan:

Tule, tule, tyttö armas
jakamaan se mun kanssani . . .

silloin on Pekka jo pyörimässä Elinan kanssa. Se laulu
on niin itkettävän kaunis että Pekka leijaa korkealla
ruusunpunaisissa pilvissä.

»Missä sinä olet ollut», kysyy Elina, »kun ei ole nä-
kynyt koko iltana?»

»Minä olen, tuota, minä olen ollut.» Enempää ei Pekka saa sanotuksi vaikka itkisi. »Minä olen ollut» vakuuttaa hän vielä uudelleen, puristaen hellästi pikkuista kättä, joka on hänen kourassaan kuin vasta auennut kukka, valmu, sellainen Papaver somniferum, jonka Pekka kerran varasti kauppaneuvoksen puutarhasta Elinan herbarioon.

Piirivuoro loppui jo! Nytkö jo?

»Kiitos piletistä», sanoo Elina.

Pekan on mentävä pois. Vasta jälestäpäin hän huomaa ettei ollutkaan muistanut kumartaa.

— Voi jukraviti, minähän olen aivan hullu, äkäilee Pekka itselleen. Mutta pian mies tasottuu ja alkaa rauhallisemmin katsella maailmaa. Hän tavottaa Elinan katseen yli salin, ja tyttö hymyilee leppoisasti hänelle. Taasen paistaa aurinko. Pekan rinnassa visertää:

Tule, tule, tyttö armas
jakamaan se mun kanssani.
Hurraa!
Pekka saa
rakastaa
Elinaa,
hurraa!

Rakastaa,
hurraa, hurraa, hurraa!

Nyt Elina jo vuorostaan hakee kavaljeerinsa piiriin. Silloin he pyörivät ja hymyilevät toisilleen. Noista tummista, totisista silmistä loistaa sellainen ymmärrys, jota ei ole kellään toisilla tytöillä. Laulu su-laa ihanaksi huminaksi Pekan ympärillä. Mutta kes-ken kaiken he alkavat supattaa toisilleen ja päättävät lähteä pois, nyt heti. Täällä on liian kuuma.

Kotia he eivät, ihme kyllä, tule menneeksi, vaan kuljeksivat pitkin katuja, painuen kaupungin laiteil-le, missä hanget kimaltavat viimeisten lyhtyjen loisteessa ja tähtitaivas holvautuu heidän ylitsensä hui-maavan korkeana kupuna. Jotkut pelkäävät tähtiä, kun niitten avaruusmitoissa, tuhansissa valovuosis-sa, on muka jotain hirvittävää. He kaksi eivät pelkää. Heistä on päinvastoin turvallista, ikäänkuin Jumala olisi lähellä.

»Uskotko sinä Jumalaan?» kysyy Elina.

»En tiedä. Mutta minusta tuntuu että nyt voisin uskoa; kun olen tässä, sinun kanssasi. Ymmärrätkö minua, Elina? Minusta ei vielä koskaan ole tuntunut

tällaiselta. Kuuletko miten minun ääneni värisee, ja näetkö miten kädet vapisevat? Katso!»

Elina ei vastaa mitään.

»Mennään kotiin», sanoo tyttö sitte vakavana.

On pakkanen. Puitten oksat hohtavat paksussa kuurassa. Revontulet yrittävät vaisusti kajastella pohjoisella taivaalla. Ne leimuavat suoraan heidän edessään, kun he lähtevät pois. Niitä he katselevat ja kertoilevat arasti toisilleen mitä kummallekin oli tapahtunut senjälkeen kun viimeksi oltiin yhdessä. Ensi pyhänä he päättävät lähteä hiihtelemään Keihonkankaalle, jossa on niin rauhallista ja suuria puita.

»Oletkos ensi kesänä täällä kaupungissa?», kysyy Pekka. »Minä jään tänne taasen opettamaan.»

»Enpä tiedä», sanoo Elina, hämillään, kääntäen kasvonsa syrjään.

Pekkakin muistaa jotain, ja alkaa tuntea aivan outoa jäykistävää ujoutta, hän katselee Elinaa, mutta tämä kääntyy yhä enemmän pois päin. Pitkä palmikko ja kutrit, jotka lakin alta kiertyvät ohimoille, ovat huurtuneet valkeaksi kudokseksi. Se on Pekan mielestä kauneinta maailmassa. Hän hengähtää niihin kiharoihin, ja ne keinuvat lumikiteissään kuin olisi-

vat ne täynnä timantteja. Mutta kiteet sulavat hengityksen lämmöstä. Pekka muistaa Elinan toisellaaisena. Viime kesänä!

»Elina, muistatko viime kesän? — Hiihdetään pyhänä sinne Keihonlammille asti.»

»En minä muista mitään. Se oli lapsellista.»

Pekka nolostuu. Tietysti se oli lapsellista, mutta miksei saisi muistella. Sinne he hiipivät monena poutaisena pyhäpäivänä muka marjoja poimimaan. Kyllähän niitäkin poimittiin, mutta askaroitiin toki muutakin. Pidettiin taloutta siellä havumajassa. Elina kattoi sammaleiselle kivelle atriain, jonka höysteeksi Pekka oli ongellaan kiskonut lammesta monta lihavaa mustaselkäistä ahventa. Hietikkorannalla paisteltiin päivää ja uitiin, polskuteltiin. Pekka opetti Elinankin uimaan, mutta kerran olisi pikku ystävä silti hukkunut ellei Pekka olisi viime hetkessä tukasta hinnannut kuiville. Silloin he itkivät kauvan sylikkään. Ja Pekka vannoi vedet silmissä että jos Elina olisi hukkunut, niin silloin olisi hänkin mennyt perässä, vannoi yhä toistamiseen, hurjana ja jäykkäpäisenä, vaikka Elina kielsi ja sanoi pelkäävänsä sellaista puhetta.

Niinikään juuri peljätköötkin kaikki; Pekka puo-

lestaan ei pelkää muuta kuin sitä että voisi Elinan kadottaa. Nyt sen vasta oikein ymmärtää — silloinhan jäisi aivan yksin, eikä olisi ketään mitä rakastaa.

Mutta miksi Elina on nyt tuollainen? Pekka tarttuu hänen käsiinsä ja katsoo suoraan silmiin, aivan läheltä.

»Mene pois!» sanoo tyttö kiivaasti ja palavin silmin. »Minä tahdon kotiin.»

Pekka kiroaa itseksensä.

»Mitä sinä sanoit? Kirositko sinä?»

»Niin justiinsa, ja kiroan vieläkin, perkele.»

»Sinä olet sitte ilkeä ja raaka poika. Ihmiset sanovat että äitiskin on ajanut sinut pois kotoa.»

»Se on vale ja vihapuhe. Minä lähdin itse, eikä se kuulu muille.»

»Herrajumala! Mutta millä sinä elät?»

»Saa nähdä. Vaikkapa teen velkaa, ja opetan toisia tyhmempiä.»

Mennään läpi kaupungin, jonka kaikki akkunat ovat jo pimeät. Mutta Pekka ei päästä Elinaa kotiin, ei vaikka henki menisi. Hän istuttaa tytön puiston penkille ja kiertää kätensä hänen vyötärölleen. Mitään tällaista ei hän koskaan ole tehnyt eikä koskaan tun-

tenut mitään sellaista kuin nyt. Mistään piittaamatta hän hyväilee tyttöä hellästi, riisuu häneltä käsiineet ja sivelee käsiä, poskia, puristaa koko tytön syliinsä, ja hokee:

»En päästä, en.»

»Minä vihaan sinua», huudahtaa Elina, hypäten pystyyn ja polkien jalkaansa, mutta putoaakin heti takaisin penkille. Siinä hän alkaa nyyhkiä kumarassa, kädet silmillä.

»Vai vihaat», sanoo Pekka jäykästi. »Vihaa sitte niin että läkähdyt. Etpä liene ainoa, joka vihaa. Minusta on kaikki yhdentekevää. Vaikka koko maailma rymähtäisi yhteen läjään, niin on yhdentekevää. Kuinka minusta välittäisi. Mutta sinua minä olen tänäpäivänä niin kovasti rak-hastanut.»

Pekka murjottaa eteensä, ja sylkäisee. Aimer, lieben, älska, rakastaa, tphyi — se pyörii karusellina päässä, aivan kirjavana sekasotkuna kaikki.

Mutta silloin pysähtyy koko se hoijakka äkkiä. Pekka jää silmät pyöreinä töllöttämään sivullensa, sillä kaksi hentoista käsivartta on pujottautunut hänen kaulaansa, ja vapiseva tyttö puristuu hänen kylkeensä. Pekka on jo kyllä niinkuin kuollut mies, niinkuin

jääkalikka; jäykästi hän olkansa yli katsoo tyttöä, ja murisee:

»Mitäs tämä nyt on? En minä kaipaa kenenkään sääliä. Mene kotiis siitä.»

Kyllähän siinä sopii koettaa olla jääkalikkana, mutta jääkin sulaa kun sitä lämmitetään. Pekka sulaa, auttamattomasti. Hän alkaa aavistella että naisihminen yleensä on paljoa monimutkaisempi kone kuin poikanen osaa arvatakkaan. Eikä Elina ole mikään tavallinen tyttö, vaan sellainen kultanmuru jonka eteen voisi vaikka panna polvilleen. — Eivätkä he kumpikaan ole enään viimekesäisiä lapsia, vaan aivan toisia ihmisiä. Se entinen oli sittenkin vain leikkiä. Mutta nyt on leikistä tullut tosi.

»Elina», sanoo Pekka, ei mitään muuta, ja sittenkin hänestä tuntuu että sillä on sanottu enemmän kuin koskaan ennen, sanottu kaikki. »Elina», toistaa hän kuin anteeksi pyytäen ja ottaen tytön pään käsiensä väliin, »minä olin paha.» — Elinan silmät ovat kiinni. Ripsissä kimaltelee vielä kyynelkarpalot. Pekka suutelee ne pois. Tyttö kurkottaa huuliaan, ja niin he, sylytyksin, poimivat ensimmäisen ujon suudelmansa.

»So, lapset, menkääpä siitä kotiin, tuota. Palellutte

vielä, ottiatuota.»

Se on poliisi. Se seisoo siinä edessä, ja muikistelee ankaran näköisenä viiksiänsä. Elina hyppää kiljaisen sivulle, mutta Pekka, joka tavallisesti kyllä osaa välttää poliisien likelle joutumista, nyt vain jupisee:

»Peijakasko tuon tolvanan nyt tähän viskasi!» Sitte Pekka jo kerkiää suuttua. Ja kovalla äänellä hän saneele sydämensä kyllyydestä poliisille:

»Itse sinä lapsi olet ja tolvana, kun et anna ihmisten olla rauhassa. Tuommoinen järjestyksenhäiritsijä joutaisi hiiteen ja viralta pois. Mene helvettiin tästä!»

»So-so, nuorimies» sopottaa poliisi sävyisästi. »Teidän molempien parastahan minä, tuota, ja järjestystä ylimalkaan, tuota niin —»

»Vai järjestystä!» kivahtaa Pekka. Mutta Elina riuhtoo jo hänen käsipuolessaan.

»Tule pois, Pekka», sanoo Elina. Ja poliisiin kääntyen lisää tyttö äidillisellä huolenpidolla: »Ei konstaapelin pidä suuttua. Se on niin kiivas tämä Pekka.»

Pekka saattaa Elinan kotia. Heidän mielensä ovat omituisen herkässä vireessä kuin olisivat he soittokoneita, joita oudot voimat näppäilevät. Kadunkulmissa he pysähtyvät katselemaan taivaalle, jossa revon-

tulet ovat kasvaneet yli koko taivaankuvun. Keskellä on kuin värikäs kruunu, ja siitä juoksevat valot ympäriinsä, hyppien ja sähköisten.

Kaksi lasta revontulien alla, kaukana pohjoisessa.

VI

VERIPUNAINEN on esirippu takaseinällä, ja veripunaisella liinalla on verhottu puhujanpöytä sen edessä. Nuori mies, joka siellä pöydän takana on äänessä, näyttää vyötäröltään myöten vereen vajonneelta. Eli paremminkin näyttää siltä kuin olisi punaisessa seinässä poikittainen rako tai haava, josta mies on puskenut yläruumiinsa esille ja huutaa nyt jotain, joka on yhtä kuumaa kuin se aine, jossa hänen jalkansa kahlaavat ja yhtä hätäisesti ponnistelevaa kuin hänen yläruumiinsa tuskallinen kiemurtelu ylöspäin, pois sieltä punamerestä.

Miten on Pekka tänne joutunut? Ja vielä puhujaksi!

Se juttu on aivan luonnollinen seuraus Pekan luonteesta ja erinäisistä tapahtumista. Suurlakko toi jo kerran työväenasian niin liki Pekan sydäntä että Elinan kuoleman jälkeen nuorukainen ennenpitkää itsestään luisui tämän aatteen helmaan. Koulunkäynti jäi hunningolle, kun hän vain levottomas-

ti kuljeksi pitkin maita manteria kuin riivaajaisen takaa-ajamana. Milloin hän samoili metsissä Keihonkankaalla päin milloin ulkosataman laitureilla viipyili, himokkaasti tuijotellen kirkkaitten laineitten lipinään, milloin taasen hiipi kirkkomaalle. Siellä hän, kun kukaan ei nähnyt, heittäytyi hillittömästi surunsa valtaan, kaksin käsin halaillen pientä valkeaa ristiä. Vieläpä joskus, kun sikseen sattui, luiseva nyrkki heristeli päin taivaan kupua, ja käheitä sadatuksia kuului haudan kupeelta.

Katkeruudessaan Pekka joskus toivoi että olisi tosiaankin sellainen mahtaja olemassa, jonka tahtomatta ei varpunenkaan oksalta tipahda eikä hiuskarva kenenkään päästä taitu. — Tulisipa se mahtaja tähän ylettyville, niin parran sen leukapielistä nyhtäisin. — Ja Pekka kuvitteli miten tulisi ilmassa liihotellessa sellainen pitkäpartainen ukko, josta heti tietäisi että tämä on nyt se. Silloin katsottaisi minkäverran se osaa lukea ihmislapsen ajatuksia. Jospa sen saisi hyvinkin nöyrällä puheella ja kiitoksilla narrattua kylmän lähelle, niin silloin partaan kiinni jotta karvat pöliseisi. Se tietysti lähtisi säikäyksissään nousemaan taivaalle, mutta Pekka vain roikkuisi parrassa kiinni; ti-

pahtaisi vasta sitte kun väsyisi. — Siinä olisi sitte valmis äkkiloppu tälle surkeudelle.

Sellaiset kuvittelut voivat kyllä hetkeksi huumata mieltä. Mutta auttamaan eivät nekään kykene. Pekka jäi yhäti levottomuuteensa, orpouteensa.

Niin tuli lopulta muuanna päivänä eteen se kysymys, jonka Elina jo kerran teki: Herrajumala, mutta millä sinä elät? Pekka mietti hetkisen, ja käveli sitte Kumliinin konepajalle. Niin tuli hänestä työmies. — Entisistä tovereistaan oli Pekka jo vierautunut. Mutta nyt sai hän uusia tuttavvia, oikeita sosialisteja, katkeria, intomielisiä, köyhiä — uskovia, yhteen ainoaan aatteeseen uskovia. Pekka painui joukkoon yhteisen virran mukana, ensin välinpitämättömänä sitte lämmeten, ja viimein intoutuen hänkin, eli oikeammin rakastuen. Pekan orvoksi jäänyt rakkaus löysi suuren ja lämmittävän aatteen, jolle hän antautui epätoivoisesti ja tinkimättömästi.

Pekka on kyllä tutkistellut itseään ja tietää olevansa hukkuva, joka on tarttunut oljenkorteen. Mutta hän on valmis sanomaan Lutherus-vainajan tavalla: tässä seison enkä muuta voi. — Nuoriso-osaston kokouksessa Pekka nyt pitää puhetta, kun häntä siihen

on pyydetty. Aluksi hän haparoi ja takaltelee, mutta vauhtiin päästyä rupeaa puhe sujumaan paremmin. Kuulijat eivät ole turhan nuukia eivätkä arvostele puhetta niinkuin lehtori Kurkkinen ainekirjoitusta. Tarvitaan vain sanoja, joihin voidaan uskoa ja jotka antavat yhteenkuuluvaisuuden tuntoa yhteisessä taistelussa ihmisoikeuksien puolesta. Pekka puhuu uudesta sosialistisesta yhteiskunnasta, tuotantovälineiden sosialisoinnista, kahdeksan tunnin työpäivästä, ja vapaudesta, jonka koneet suovat ihmiselle, kun ne kerran otetaan pois riistäjiltä ja alistetaan yhteishyvänsä palvelukseen. Puhe kiihtyy, leimuaa nuorekas-ta intomieltä, ja päättyy sanoihin: Ylös yöstä, sorretut, ylös vapauteen ja auringon valoon. Eläköön sosialistinen yhteiskunta! Eläköön vapaus, veljeys ja tasa-arvo!

Punaisena ja kiihtyneenä tulee Pekka alas lavalta. Jotkut läpyttävät käsiään. Sitte seuraa lausuntoa ja väliaika, jolloin ryypätään kahvia ravintolan puolella. Tunkeillaan pöytien ääreen, rentoillaan tytöille ja tarinoidaan. Puheenjohtaja kiittää Pekkaa, mutta lisää että olisi sietänyt olla vähemmän siitä kaikkien ihmisten veljeydestä ja enemmän luokkarajoista.

»Ne kun pitäisi nyt saada ne luokkarajat niin selviksi ja porvarit niin keljuiksi että se olisi sitte jokaiselle aivan selvä. Sellainen on piirisihteerin määräys että sitä asiaa on tästälähtien yhtenään jauhettava ja pantava väriä niin paksusti että sokeakin näkee. Totuus ei ole siinä että se on totta, vaan siinä että se nähdään ja kuullaan, niin sanoi piirisihteerä, aivan näillä sanoilla sanoi. Pitää panna niihin luokkarajoihin väriä paksusti, sanoi, ja että pitää jokaisen luokkatietoisän työläisen käydä vielä salaa pyllistämässän sinne porvarien ovenpieliin että ne oikein löyhkäisivät. Niin sanoi, hehheh.»

Pekan tekee mieli huomauttaa että sehän on kiero peliä ja että sellaiset piirisihteerit sietäisi hirttää munistaan, mutta sanookin vain:

»Sitä minä en usko että siitä mitään autuutta lopultakaan ratkeaa, jos luokkarajoja maalaillaan sinne, mistä niitten entisetkin rippeet pitäisi repiä pois. Minä en tahdo kylvää vihaa, ja jos oppini ei kelpaa, niin olkoon minun puolestani. Tehän minua pyysitte puhumaan.»

»Niin, niin», myöntelee puheenjohtaja kyhnyttäen takapuoltaan pöydännurkkaan, »mutta meillä kun

on nyt tämä puoluekuri ja ohjesäännöt. Se on sitä meetvurstin ohjelmaa.»

»Te kai tarkoitatte että Erfurtin?»

»Öhöö, tuota, örvurstin, niin. Sitähän minä meinasin.»

Puheenjohtaja lähtee kokoussaliin, jossa ohjelmaa jo jatketaan. Pekan ei tee mieli nyt sinne. Jotain tympeän tahmaista ja paksua on pyyhkäisty hänen aate-rakennelmansa seiniin. — Se on kai sitä puoluesihteerin patenttiväriä, ajattelee Pekka. Kyllä tästä vielä tulee kerran sekä metwurstia että verimakkaraa, jos siihen tapaan maalausta ja pyllistystä jatketaan.

»Kuulkaapas nuori toveri!»

Nurkkapöydässä istuu punanokkainen mies kaljapullon ääressä. Se on »Kansan voiman» aputoimittaja. Se viittilöi sormellaan.

»Tulkaapas tänne. Painakaa puuta.»

Pekka istuu. Punanokka tilaa tahraiselle pöydälle lisää kaljaa ja lasin.

»Minä olen vähän päissäni, ja minua miellyttäisi puhua. Kuulkaahan nyt nuori veljeni — eli piru tässä teititelköön — sano sinä minua vaikka setäksi eli porsaaksi, mutta minä sanon näin: Minä kuuntelin sun

paasaustasi äsken tuolla. Ja nyt minä kysyn sinulta niinkuin pappi, joka rippikansaa vannottaa, että uskotko sinä, Pekka Suojanen, mitä puhut?»

»Kysytkö sinä sitä setänä vai porsaana?»

»Minä kysyn sitä setänä, joka vilpittömästi tarkoittaa sinun parastasi, ja porsaana, joka on pienen ikänsä rypenyt tämän siunatun aatteen allikoissa. Kakaise aatokses ulos huoleti.»

»Minun täytyy uskoa, jos haluan elää.»

Toimittaja viheltää pitkään.

»Viuh, vai sillä tavalla! Mutta eipäs hätäillä. Kelpaako kalja? Satunhan kyllä tietämään asioistasi yhtä ja toista. Sinun luonnollasi on vaikea tulla toimeen maailmassa, mutta kaikkein vaikein tämän talon seinien sisällä. Tämä on hitonmoinen katkeroituneitten komplotti. Ja tämä on valtiollinen puolue, Pekka — täällä on ulvottava susien mukana. Et sinä täältä autuutta löydä, eikä me sitäpaitsi sinua tarvitakkaan. — Niin, siitä sinun jutustasi minun täytyy tehdä se häpeällinen tunnustus että kerran humalapäissäni eksyin hautuumaalle nukkumaan, sinne portista oikealle, ja satuin siellä aamupuolella näkemään — —. So, so, veljeni, älä punastu. Satuin vahingossa näkemään,

ja sitte kun sinä olit mennyt pois, ja kun kävin luke-
massa nimen siitä ristiltä, niin minä, vanha porsas, it-
kin. Tunsinhan minä toki teidät molemmat, kun kaik-
ki kaupungin kissatkin tunnen. Kuule sinä, Suojasen
Pekka, sinä teet viisaimmin kun painut takaisin kou-
luun — eli luet privatistina. Kaiva nenäsi kirjoihin!
Kirjat ja viina ovat kaksi välikappaletta, joihin suru
hukkuu. Sinä olet oikea ihmisen alku, Pekka, ja sinul-
la on sisua. Tee kirjoista portaat, ja kiipeä sinne, jos-
sa saa vapaasti hengittää. Tänne sinä ennenpitkää tu-
kehdut.»

»Vieläpä tuo setässäkin henki pihisee.»

»Pihisee, pihisee — mikäs pahan tappaisi. Eihän
vielä ole kieltolaki niskassa. — Ai helvetti! Minulla on
huomiseen lehteen kiivas epistola kieltolain puoles-
ta, ja toinen joka muurailee luokkarajojen perustuk-
sia. Katseleppas huomenna lehdestä. Toisessa on ni-
mimerkkinä 'Töllin ukko' ja toisessa 'Vanha työmies'.
— Terve nyt nuori veljeni. Minun täytyy hiton hamp-
pua joutua korrehtuurin lukuun. Hei, näkemiin!»

Pekka huomaa jääneensä toimittajan laskun mak-
sajaksi: kuusi pulloa kaljaa ja kahvi ilman leipää.

Kun Pekka koteutuu mörskäänsä, tuo hän vielä li-

sälaskuna takaraivossaan melkoisen haavan.

»Jessus varjele! Missä se tuli?» ihmettelee Laitilaiska.

»Lankesin Talolla, portaissa», valehtelee Pekka.

Sillä sitä ei ilkeä sanoa että on lyöty. — Niin se kävi että Pekka kun koetti Talolla, apeuttaan lieventäkseen, vähäsen tanssahtaa, niin siinä sattui sällien kanssa tulemaan riitaa. Lopuksi, kadulle tullessa, löi muutama heppu takaapäin Pekan puolipyörryksiin. Nyrkkiraudalla löi, ja sanoi että: Siinä on sulle veljeyttä. Toinen vielä potkiskeli kaatunutta, ja lisäsi: Ja tästä saat rakkautta.

Nyt haava pestään ja sidotaan liinalla. Pekka heittäytyy mahalleen Laitilan ovensuusänkyyn, joka on hänen asumuksenaan 8 mk kuukaudelta. Makaa silmät ummessa, eikä ajattele enään mitään. Eikä usko mitään. Makaa koko pitkän yön ja seuraavan päivän, joka on sunnuntai.

VII

LEVEITÄ portaita myöten laskeutuu valkotakkisten joukko alas pimeälle torille. Näkymättömistä lähteistä kohisevat hurraahuudot heitä vastaan. Pekka tulee aivan viime hännässä, ja jää huumaantuneena seisomaan portaitten puoliväliin. — Tämä tuntuu niin uskomattomalta, niinkuin unennäöltä tai pilanäytelmältä, jossa Pekkaa petetään niinkuin jotain Jeppe Niilonpoikaa. — Eihän tämä ole mahdollista. Ylioppilas! — Mutta silmiään ja korviaan ei voi kieltää. Ne sanovat: kuuntele, katso!

Pekka on jo kuullut, mutta nyt alkavat jo silmätkin erottaa torin hämärästä jotain, tuolta alhaalta, alemmaa kuin arvasi katsoakkaan. Sieltä nousevat huudot ja puheensorina, suuresta lainehtivasta ihmisjoukosta, johon valkolakkien jono ryöppyää kuin puron kuohu tai rannalta vyöryvä lumi. Elävä, vilisevä hanki on vyörynyt portaita alas, ja sulaa nyt tummaan ihmismereen, jonka aalloille se jää keinumaan valkoisina läikkinä. — Ilohuutoja, syleilyjä, kukkia! Ää-

net vaimentuvat yhtenäiseksi huminaksi, joka alkaa virrata pois valkoisten lumiläikkien ympärillä. Kadut nielevät kitaansa tämän kuohuvan ilon. — Pekka lähtee painumaan mukaan, muistaen hämärästi että on kerittävä joukkoon yhteisille illallisille.

»Onkos se Pekka Suojanen?» kysyy kuiva ääni.

Pekka näkee vierellään oudon miehen, joka tarkastelee hänen kasvojaan.

»Kyllä on», vastaa Pekka, ja alkaa selvitä huumauksestaan. Hän katsoo ympärilleen. Näkee muiten jo menneen. Tuntematon vain seisoo edessä, tarkastellen niin tunkeilevasti että Pekka saattaa tuntea noitten tummien nappisilmien aivan kosketelevan jokapaikkaa, kasvoja, käsiä — sivelevän jokaista vaatetkappalettakin päästä jalkoihin asti. Sellaisen täytyy ärryttää.

»Onkos teillä mitä asiaa?»

»Hiljemmin tuulessa, nuori mies. — Olettepa aikailailla isänne näköinen.»

»Oletteko te nähnyt isän? Milloin? Missä?»

Tuntematon ei vastaa, viittaa vain päällään menevien perään:

»Menettekö sinne?» kysyy hän hiljaa, ei enään kui-

vasti, vaan aivan toisella sointuvalla äänellä.

Pekan tekee mieli häätää tuo tungetteliä pois. Mutta miehen surumielinen ääni ja tyyni katse vetävät puoleensa, melkein lämmittävät. Sellaista miestä ei hän ole koskaan tavannut. Laiha se on, vanhanpuoleinen, pujopartainen, hienosti puettu, liikkumattomat kasvot kuin paikalleen valetut. Mies odottaa vastausta.

»Mitäpä minä oikeastaan siellä teen. Nuorempia ovat; en heitä paljoa tunne.»

»Well. Jos nyt sitte joutaisitte hekiseksi minun mukaani. Kertoisin teille isästänne — isältänne — terveiset.»

»Minä tulen.»

Tuntematon kutsuu ajurin, joka kadunkulmassa näkyy odottavan häntä. Ajetaan muutamia ristinvälejä, käännytään, ja tullaan kirkkaasti valaistulle oviaukolle. Siinä on ravintola, hieno paikka — peililasia kaikkialla niin että tahtoo eksyä ja kävellä seiniin pahki.

»Hitåt, vassogo'!» Kumarteleva eteisvartija riisuu palttoot.

»Jag tror herrn är en ny student?»

»Ja visst», vastaa tuntematon, seuralaisensa puolesta.

»Då ska' herrn ha mössan på. Det brukas så. Vas-sogo'.» Eteisvartija ojentaa kumartaen lakin takaisin.

»Pankaa lakki päähän», sanoo tuntematon.

Tuntematon taitaa olla tuttu talossa, tai vaikuttaa hän muuten hienolla ulkoasullaan. Senverran on Pekka jo pääkaupunkia kokenut että ravintolain rennit voivat olla hyvin töykeitä.

He joutuvat suureen saliin ja istuvat siellä perimmäiseen nurkkapöytään, josta Pekka näkee yli salin. Liinalla loistaa punainen lappu: Beställt. — Pöytä oli siis tilattu edeltäkäs. Pekka ei enään ihmettele mitään, vaan antautuu tyytyväisenä tuntemattoman hoideltavaksi. Taasen hän uppoaa unenkaltaiseen mielentilaan. Lasien kilinä, hieno seura, pilvenä leijaaava sikaarintuoksu, kaikki tuo tekee niin hyvää. Maksakoon sitte mitä tahansa. Kai tästä jotenkin suoriutuu.

»Sallitte kai minun tarjota pienen iltapalan?» kysyy vieras. »Juotteko? Tarkotan otatteko esimerkiksi olutta ja ruokaryypyn?»

Pekka nyökkää. Hän antaa vieraan valikoida an-

nokset ja tilata mitä tahansa. Hän myöntyy kaikkeen koska on tottumaton ja koska ei voi, vaikka tahtoisikin, vastustaa tuota tyynen isällistä miestä. Hän vai-puu tuoliinsa selkäkenoon ja nauttii olemisesta, omi-tuisesta turvallisuuden tunnosta, ajattelematta mi-tään.

He kulauttavat olutta vaahtoavista tuopeista. Hei-dän pöytänsä tuodaan ruokia, joita Pekka ei tunne. He ryyppäävät pienistä pikareista pisaraisen keller-tävää tulista ainetta, joka on kuin viinaa, mutta ei maistu paljon millekkään. Ruuat korjataan pois aivan huomaamatta, ja kahvipunssit ilmestyvät tilalle. Se on Grönstedtin sinileimaa — Pekka tietää kyllä että se on parasta lajia.

Koko atrian aikana on puhuttu tuskin mitään. He ovat vain tarkastaneet toisiaan. Pekasta alkaa mies tuntua omituisesti tutulta, mutta mahdotonta on muistaa missä mokoman otuksen olisi tavannut. Tot-tavieköön; eihän se ole sanonut edes nimeään! Mut-ta Pekka ei ole se, joka käy utelemaan. Olkoon, kyllä-pähän kerkiää vielä tarinoineen. Pekka nauttii vain olostaan, kilinästä, oudoista kasvoista, tarjoilijatta-rien vartalon keinunnasta, sikarista, punssista, joka

pehmeällä kädellä hyväilee rintaa kuin hellä nainen — sellainen, jota ei ole, mutta josta kaikki nuorukaiset joskus haaveilevat.

»Nuori mies», sanoo tuntematon, kohottaen lainsa. »Valkean lakkinne malja! — — Sallinette minun lopultakin esittää itseni. Olen tässä viipynyt monenmoisessa pienessä tarkastelussa, niinkuin tietysti olette huomannut. Valitan jos tämä on piinannut teitä. Mutta ettehan voi kieltää että on omituista todeta esimerkiksi sellainen pikkuseikka kuin äsken sikaria valitessamme. Kätemme sattuiivat silloin vierekkäin. Katsokaahan. Teidän etusormenne on kuin jäljennös omastani. Antakaa kätenne. Kas nyt — eikös ole sama ihan kynttä myöten; minun vain hiukkasen rypyisempi.»

Heti miehen ensi sanoissa on tuo sama kuiskaava sointu kuin äsken kadulla hänen kysyessään »menetkö sinne?» Pekka on kuullut sen äänen ennenkin. Ja samalla kun hän ojentaa kätensä miehelle, kuiskaa hän:

»Isä!»

He puristavat toistensa käsiä, ensikertaa, isä ja poika.

Pekan on niin outo ollakseen ettei kykene puhumaan mitään. Isä vain kertoilee tuolloin tällöin jonkun tarinan kaukaisista maista, merimiesjutun tai jonkun muun sellaisen, jolle sopii nauraa. He nauttivat toistensa läsnäolosta kuin kaksi eksynyttä, jotka ovat kohdanneet toisensa metsässä ja tulleet hetikohdasta tutuiksi.

Kaikestapäättäen on isä paljon maailmaa nähnyt ja kirjavia onnenvaiheita kokenut mies. Eikä hän näy liikkuneen yksistään koneenkäyttäjänä, vaan kaikenkaltaisissa ammateissa, vieläpä kaivosmiehenä, kullanhuuhtojana, sähköteknikkona, automobii-litehtaan mekaniikkona — enimmäkseen Amerikassa, mutta viimeiseksi Ruotsissa.

Sieltäkäsinkin hän kertoo yli vuoden päivät pitäneensä silmällä Pekan vaiheita ja pistäyneensä jo viime keväänä näinikään tarkastamassa kotikaupungista tulleita uusia ylioppilaita.

»Minä jäin kaksikin vuotta jälkeen toisista», huomauttaa Pekka, — »kun olin välillä työssä».

»Kuulin sen tovereiltasi», sanoo isä. »Onko sinulle karttunut paljon velkoja?»

»Toista tuhatta.»

»Olet tainnut laskea väärin. Tai ehket tiedä että muutamassa tämän kaupungin pankissa on sinun nimelläsi hiukkasen pääomaa?»

»Isä!»

»Ei ratketa tunteellisiksi. Senverran olen toki minäkin pojalleni velkaa. Ja se on rehellisesti ansaittua, eikä se silti minua köyhdytä. — Miten äitisi muuten jaksaa?»

»En tiedä.»

»Sepä kummallinen vastaus!»

»Ei se ole sen kummenpi kuin etten tosiaankaan tiedä. Jätin äitin jo neljä vuotta takaperin. En ole voinut sitä naista sietää sen jouluaaton jälkeen. Ymmärrättehän? Ja sitte tuli muitakin asioita — minun täytynee tässä sanoa että tuli pikkuvelikin, jonka isää en varmasti tiedä.»

»Olen kuullut jo sen asian, ja siihen tyytynyt. Ota huomioon että äitilläsi oli syytä menettelyynsä. Minä olen maailmalla rietastellut aikalailla.»

»Se ei kuulu minuun. Se on teidän ja hänen välinen asia.»

»No, et liene sattunut kuulemaankaan hänestä mitään?»

»Kyllä. Kuuluu olevan kotipitäjässään ja pitävän pientä kauppaa ja kahvilaa. Rakentavat siellä parallaan rautatietä. Ei ole muijalla poikineen hätäpäivää.»

»Oletko varma siitä?»

»Luulen niin.»

»Kaiken varalta saat tästä toisenkin pankkikirjan. Se on hänen nimelleen. Toimita jotenkuten äitillesi, jos joutuu ahdinkoon. Tässä ovat molemmat kirjat.»

»Kaksikymmentä tuhatta minun nimelläni! Mitä minä teen näin paljolla?»

»Tuhlaa pois. Se on sitä varten. Maksa velkasi, pueta itsesi parhaalla räätälistä, käy parhaissa paikoissa, matkusta ulkomailla — miten vain haluttaa, kunhan tuhlaat sen kepeällä kädellä. Tulet kokemaan että siten se kasvaa parhaan koron: saat elämäniloa, ja itseluottamuksesi kasvaa. Niitä kahta asiaa koettaa tämä isänperintö sinulle antaa — ei rahaa. Tuhlaa, poikani, se tekee sinulle hyvää. Yksi asia vain polta aivoihisi tulikirjaimilla: älä hanki tautia. Äläkä kajoa muuhun — eli olkoon menneeksi — muihin naisiin kuin niihin, joita rakastat. Se olkoon tämän perinnön opetuspuoli.»

»Se osa perintöä tuli liian myöhään. Olen jo tuh-
lannut sen kaiken edeltäkäsin.»

»Tammefan! Vai edeltäkäsin! Se kai merkitsee että
sait taudin?»

»Kyllä. Mutta olen jo tervennä taasen.»

»Yhdentekevää. Aivan oma asiasi. — Tarkotan
vain sitä että tulin yhtäkkiä huomanneeksi miten oi-
keastaan opetukset, samoin kuin muukin perintöta-
vara, ovat vain tuhlaamista varten. Mainiota. Tuhlan-
nut edeltäkäsin! — Your health. Maljasi poika. Kiitän
sinua.»

»Isä, ei pidä pilkata. Minä en ole tanssinut ruusuil-
la ja kukkasilla. Ei ole ihme jos siinä menossa keikah-
taa monellaiseen liemeen kiehumaan. Mutta sitten-
kin minä sanon että on parempi ostaa selvällä rahalla
kuin pettää.»

»Aivan kuten tahdot. Enhän minä sinua pilkannut.
Ole turvassa ja iloitse, nuorimies. Jätänkin sinut rau-
haan nyt että voit vielä iloita toveriesi kanssa. Siellä
oli aika sieviä tyttöjä joukossa. — Fröken, får jag be-
tala!»

Niin sitä siis mennään! Isä tilaa vielä kaksi autoa
oven eteen.

»Mihin menette, isä? Missä asutte?»

»Poikani, minä en asu enään missään. Huomenna lähden toiselle puolen maapalloa. Siellä on minulla pieni farmi vanhain päiväin varalta. Niinkuin lienet tarinoistani ymmärtänyt, olen minäkin kiehunut monessa liemessä, ja siksi haluan nyt levätä.»

»Jos silloin jouluaattona olisitte odottanut hetkistä enemmän, olisin minä tullut teidän mukaanne. Sähköhän silloin niin etten ehtinyt.»

Kyynleet tulvahtavat äkkiä vanhan miehen silmiin. Hän kuivaa ne nopeasti. Hetken perästä sanoo hän:

»Me olemme jo puhuneet kylliksi. Luulen että autot odottavat.»

Aivan turtana antaa Pekka viedä itsensä ulos, ja nousee autoon, jonka isä maksaa edeltäkäsin. Vielä kerran kysyy tämä:

»Olinpa unohtaa kysyä mitä alaa rupeat lukemaan.»

»Insinööriksi», vastaa Pekka autosta.

»Vai niin. Se on hyvä, all right. Terve nyt, tuohon käteen. Hyvästi.»

»Hyvästi.»

Auto lähtee huristamaan sinne, mihin toisetkin valkolakit ovat jo menneet. Ja autossa istuu nuori ylioppilas, itku kurkussa, kaksi pankkikirjaa povel-
laan. Vuoroin hän puristaa niitä, vuoroin sivelee lak-
kiaan, päästäkseen varmuuteen siitä ettei tämä ole
vain unennäköä.

VIII

AALTO solisee heikosti kivikossa, tullen jostain, mistä tulleneekin, luikertelee sitte kivien välitse, ja loiskahtaa rantaan. Tulee toinen aalto, yhä toisia, loputtomiin. Ruovikko kahisee niitten tullessa, ja sitte ne nukahtavat rantasomerolle.

Aamuviriä se on, joka päivemmällä tyyntyy. Silmiään avaamatta tietää että taivas on pilvetön ja tuuli etelässä — aamun arka tuuli, jossa vielä on mukana unen raukeutta, heräävien kukkien tuoksua ja lintujen laulua. Pekka kuuntelee miten päivä paistaa. — Kuunnella auringonpaistetta — sehän kuulostaa ylen runolliselta, mutta kyllä sellainen toimitus kuitenkin on mahdollista. Korvillaan näkee paljon tällaisena heinäkuisena aamuhetkenä. Tietää senkin edeltäkäsikin että silmänsä avatessaan näkee edessään auringon kuvajaiset seinähirsillä, vaakasuorina viivoina, niinkuin ne vastapäisen seinän hirsien lomitse siivilöityvät. — Siinähan ne ovat, aivan kuin ennen. Siunattu keskikesä!

Pekka heittää viltin päältään ja pistäytyy järvessä aamu-uinnilla. Siinä haihtuu jäsenistä viimeinenkin raukeus. Hieno nälän tunto herää sen tilalle kautta koko ruumiin, juuri sellainen tunto, jonka vallassa on mieluista keittää kahvia. Pekka tietysti keittää kahvia, ripustaen pannun arinakivien päälle kepin nenään, tulta hoidellessa sitte vain hyvillämielin katsellen sauhun tupruilua ja verratonta asumustaan tuossa.

Mistäpä parempi kesähuvila joutilaalle miehelle! Harmaja jäkälöitynyt heinälato on Pekan kadehdittava kesälinna. Nauroivathan ne talossa aluksi sellaista asumisen mallia; mutta pilkoillaan toki vuokrasivat ladon. — Nyt ei liene enään ketään järjellistä ihmistä, joka ei mielellään vaihtaisi elämänsä laatua Pekan kanssa.

Ei ole huolta mistään. Joutilas aatos saa kynältään kuppelehtia missä haluaa, aivot saavat levätä ja ruumis koota voimia. Ihminen on hänkin joltain osaltaan kasvin kaltainen, joka imee elämää ilmasta ja maasta. Mutta kasvi, se vain ujosti kasvaa ja kukkii. Ihmisen veri kesän auringossa punertuu väkeväksi viiniksi, joka paisuttaa suonია ja pyrkii tekoon.

Pekka juo kahvinsa emaljituopista, ja leikkaa puukollaan paksun viipaleen ruisleivän kyljestä. Mielinmäärin on hän kuljeksanut vierailla mailla, katsellut suuria kaupungeita ja syönyt ranskanpullaa. Siksipä nyt ruisleipä on hänen kielensä herkkä, ja lahdeke kotimaan sinisen järven rannalla hänen mieluinen maailmansa.

— Kyllä se isä silti oli viisas mies, ajattelee Pekka. — Ottipa ja antoi poikapahalleen elämän toiseen kertaan. Heh-heh. Vaikka en pääsekkään tästä kirotusta suomalaisen suvun taipumuksesta, joka väkipakolla riepoittaa pohtimaan maailman asioita ja kaivelemaan itseään kaikellaisilla joutavanpäiväisillä resoneerauksilla — josta syystä olen ainaisessa »henkisesä krapulassa» — niin tuntuupa sittenkin kuin elämä katselisi minua lempeämmällä silmällä, tai minä elämää, mitenpäin tuon nyt haluaa ottaa. Pääasia on etten enään ole miestä huonompi, en missään suhteessa. »Ole oma itses, mies», sanoo Ibsen. Miksipä en olisi! Olenkos sitte kuka muu? Teen mitä ikinä haluan, maksan selvällä rahalla, ja niin olen maailman kansa kuitti. Verraton keksintö tuo raha. Se on väärennetty passi, jonka kaikki tietävät vääräksi, mutta silti

kaikki hyväksyvät.

— Kultainen kolikko, kunnioitanko sinua, himoanko sinua? Älä luule. Halveksinko sinua, vihaanko sinua? Älä luule sitäkään. Tavallaan minä melkein pidän sinusta. On hupaista laskea sinut, ympyriäisen muotosi mukaan, kierimään mihin haluat ja mihin sinua halutaan. Sitäkin mieluummin sen teen, kun olen sinussa haistavinani taipumuksen vetää isäntääsi nänstä. Luulenpa että senkin lantin päällä, jonka köyhälle ojennan, istuu piru ja nauraa. — Älä silti, ystäväni kolikko, moiti minua kiittämättömäksi. Aijon sinua vielä joskus kiittääkkin, mutta vasta senjälkeen kun olen sinusta päässyt erilleni. Älä kursaile; kyllä sinä hyvinkin siedät pienen vilpittömän kiitosmaininnan. Sillä se, joka on katsellut maailmaa sinun temppelisi yläkerrosten akkunoista, on nähnyt hyvän ja pahan, ja saattaa, jos sikseen sattuu, tulla hyväksi ihmiseksi. — Teeppäs, kolikko, kerran huviksesi luettelo historian parhaimmista ja jalommista ihmisistä — luulin että iloksesi havaitsisit suuren osan sukukuntaasi kerran asustaneen heidän tai heidän esi-isiensä kukkarossa.

— Siispä kykenet sinäkin, kolikko, johonkin. Mut-

ta omistaa ei sinun avullasi voi mitään, ei tomuhitus-takaan. Ne, jotka eivät tätä usko, koettakoot kokeeksi kullan voimalla omistaa esim. aviovaimon — huihai.

— Muistupu mieleeni hupainen näky eilispäiväl-tä, kun mansikoita etsiskellen kyykin tuolla aholla. Kaksi nuorta haaveili siinä pensaan juurella sylik-käin.

Tyttö sanoi: Katso miten kauniita ovat kedot tuos-sa, niin täynnä kukkia että ihan hirvittää. Ja kun ot-taa käteensä yhdenkin niistä, niin päätä huimaa sen soma rakennus. Ihmeellistä on kaikki, mutta ihmeel-lisintä on meidän rakkautemme.

Poika sanoi: Sinä olet oikeassa, mutta ihmeellisin-tä ja kauneinta olet sinä itse. Sinua katsellessa minua hirvittää, ja pääni menee niin sekaisin etten kohta tie-dä edes kenen poika olen. Tyttöni, annas kun avaan puserosi. Siellä ovat minun onneni kunnaat ja autuu-teni kukkamaat. Sinä olet minun maailmani.

— Sellaista soperrusta lasketteli ahon kupeella kaksi ihmisen lasta. Mistä he lienevät keskustelutai-tonsa oppineetkin — ehkä imelistä romaaneista — mutta heidän touhussaan oli silti jotain oikeata poh-jaa. Toinen oli viikkolehtirunoilijatar, toinen huono

taulumaaalarin taimi, kummallakaan tuskin pennin pyörylää taskussaan. Mutta kysyttäisipä heiltä: mitä te omistatte? niin on hyvin luultavaa että he, toinen toistaan hartaammin, vannoisivat: koko maailman.

Raha! — käy kilpaan, jos kykenet.

Pekka lojuu seljällään. Ruohonkorret heiluvat hänen päänsä kahdenpuolen taivasta vasten, niinkuin ne yltäisivät korkealle pilvien alueille, ja niitten latvat siellä joka heilahduksellaan tekisivät taivalta kilometrimääriä. Joku pieni itikka, joka korsien aarniometsissä vaivaloisesti etenee, saattaisi väittää ettei olekkaan muuta maailmaa kuin tämä ruohikko tässä ja sininen taivas, jonka huimaavaan ylhäisyyteen ruohot ojentelevat mittaamattoman leveitä kukkamaljojaan, tosiaankin niin suuria että niihin keräytyvistä kastepisaroista syntyy järviä, joitten yli kestää uida puolen ikäänsä. — Sellaisia kylpylaitoksia, punaisia, sinisiä, kaikenkirjavia! Hohhoi-jaa, suuri ihmisen, ne eivät kuulu sinulle.

Käsiään ojennellessaan saa Pekka käsiinsä tyhjän kahvituopin. Siellä on pohjalla vielä märkä tilkkanen, jossa pari pikkuelävää ponnistelee henkensä edestä. Pekka onkii ne ruohonkorrella ylös ja laskee varovas-

ti neilikan heleälle terälehdelle. — Paistatelkoot räätysyt siinä itsensä kuiviksi, älköötäkä vasta eksykö minun kahvimukiini. Olisipa ollut kahvi kuumempaa, niin ette potkiskelisi enään. Ettäs join nesteen ajoissa suihini, niin tuli siitäkin kahden pikkuelävän pelastus. Mutta jos en — —. Soo, Pekka, nyt tulee jo korkeampaa filosofiaa. Jatkakoot ammattimiehet edelleen tätä pienen ja suuren pohdintaa vaikka kaikkiin avaruuden suuntiin; ynnä kantakoot teologit näitten kahden pienen pelastetun arvoitukset Kaikkitie-tävän armoistuimen juurelle. — Minä lähdän tästä ongelle. Sattuu vielä koukkuuni joku hullu särki, sellainen liiaksi tunteellinen ja silmänsä punaisiksi itkenyt kurja, niin hyvän työn teen kun kiskaisen hänet ylös parempaan maailmaan, jossa on murheen ikui-nen loppu.

Särkiä saa Pekka ongellaan, saapa pari pientä ahventakin ja muutaman pelkoaan tutisevan salakan. Tuoreeltaan vartaassa paistettuina niitä kyllä sopii nieleksiä. Pekka syö niitä atriakseen, juo maidon, jota talosta on tuotu, ja iloitsee elämästään. Aikansa kuluksi vetäytyy hän sitte suuren riippakoivun varjoon rassaamaan piippuaan ja tutkistelevaan visai-

sinta kurssikirjaansa. Siinä hän lueksii, koivun kylkeen nojaten, housut ja paita vain päällään ja polyteikkarin tupsuniekka lakki toisella korvallisella. Se tupsu aina päättä liikauttaissa läpsäyttää korvalle että muistappas poika lukusi. Kyllähän tässä, kyllä käy laatuun opiskella näin. Ellei luku luista, niin piirtelee vaikka tuhmia kuvia marginaaleihin, tai lähtee verryttelemään jäseniänsä hyppelemällä aidan yli tai työntelemällä kiviä. Sopii kiivetä koivuunkin ja ihmetellä sieltäkäsinkin maailman ihanuutta, kuin variksen poika pesänsä laidalta, elikkä sellainen pieni itikka huojuvan heinän nenästä.

Vasta illan lähetessä pukeutuu Pekka ihmisiksi, mutta tekeekin sen sitä perusteellisemmin. Tukkaan ilmestyy suora jakaus, kaulaan kravatti, jalkoihin ranskalaiset silkkisukat ja ruskeat englantilat kengät, löytyypä kapsäkistä kirjaellut valkeat liivitkin, Saksanmaalta ostetut. Lopuksi takki niskaan, sadekaapu käsivarrelle, ja kouraan notkea espanjanruokokeppi. Mihinkäs aikoo nuorimies? Joku sivullinen voisi sen arvata paremmin kuin asianomainen itse. Pekka ei tosiaankaan tiedä mihin aikoo. Hän pyörittelee keppiään epätietoisen näköisenä, työntää sitte ve-

neen vesille ja lähtee soutelemaan. Muuten vain sou-
telee, katselee, mutta sittepä lähteekin vene jo lipu-
maan suoraa suuntaa lahden poikki, niemen taakse.
Nyt tietää soutaja itsekkin minne matka näkyy vie-
vän, samaa tietä kuin monasti ennen, vaikkei tälle il-
lalle ole mitään kohtausta sovittu, ylihuomiseksi vas-
ta. Ehkäpä sattuisi silti tapaamaan. — Pekan mielessä
on naurahtanut eilinen näky siellä mansikka-aholla,
ja hänessä herää lievä halu tavata omaansa.

Siellä niemen takana sattuu nimittäin olemaan
Kuikkalan hovi, kuuluisa kolmesta ylpeästä tytäres-
tään. Ja on siellä metsän piilossa soma sammaleinen
kallionnyppylä, josta ei ole hulluimpaa katsella miten
järven takana metsien latvoilla iltarusko leimuaa —
sekä kuunnella miten yörastas nykyisin laulaa. Siel-
lä ei sitäpaitsi määrättyinä iltoina tarvitse olla yksin,
vaan ilmestyy hovin keskimmäinen tytär seuraksi täl-
le innokkaalle luonnon ihailijalle. Tulee seuraksi, is-
tuupa joskus syliinkin ettei vaalea hame tahriutuisi.

Kuikkalan Jenny on tavallisuudesta tuntuvasti
poikkeava maalaisimmyt, ja nuoren maailmanmie-
hen mielestä mielenkiintoinen, hupainen, kiihotta-
va. Monetkin kerrat sydänkompassiaan tarkastettu-

aan on Pekan täytynyt tunnustaa itselleen että sen neula vakavasti osottaa tätä uutta magneettista napaa kohti. Ja tämä komeakasvuinen Eevan tytär on puolestaan hyvin suostuvainen, tosin vain erääseen rajaan asti. Suukkoset kyllä jo sujuvat, pitkän vastustelun jälkeen, mutta mitä läheisempään lemmenelämään tulee, niin siinä on top tykkänään. Onko daami niin siveä vai haluaako hän rouvaksi, siitä ei Pekka pääse selvyYTEEN. Taitanee asia olla silti jälkimmäistä laatua. Sinne suuntaan on tuntunut muutamia taitavasti verhottuja viittauksia. Tällä liukaskielisellä viisikolmatta-vuotiaalla on tyttökoulun kurssi takanaan, ja takaisin kaupunkiin on hänellä halu, samoin kuin hänellä on ilmeinen halu rakastaa herrasmiestä, joka taitaa puhua tieteistä ja taiteista ynnä ihailla iltaruskoa ja »niidyn kukkasia».

Mitenkähän tässä vielä käynee? — No, käyköön-pä miten tahansa, niin minä kyllä en petä. Tulkoon meistä pari, jos on tullakseen. Tyttö on komea, ja minä kaikesta päättäen rakastan häntä, hänen pienestä turhamaisuudestaan huolimatta. Eteenpäin!

Pekka havaitsee jo hyvän aikaa istuneensa perillä, vene maassa kiinni. Hän nenästää sen puoliksi kui-

ville, ja kävelee metsän lävitse, tavalliselle odotuspai-
kalleen, hovin kujansuuhun, jossa ison kiven takana
pysyy tarpeettomilta ohikulkijoilta piilossa. Pekka kä-
velee tiellä, käy aivan liki taloa, etenee metsään kal-
liolle saakka, mutta palaa taasen kiven luo. Lataa sii-
nä piippunsa ja heittäytyy kiven taakse selkäkenoon
polttelamaan. Tuumii: nostaisinkohan tavanmukai-
sen merkin (se merkki oli nyrkinkokoinen kivenmu-
kula vain) tuohon kiven päälle — jos Jenny hyvinkin
sattuisi ohi kulkemaan.

Mutta silloin kuuluu tieltä askelia ja hiljaista pu-
hetta. — Sehän on Jennyn ääni. Pekka kurkistaa tiel-
le. Mitäs hän näkeekään? Jenny on jo siinä ohimenos-
sa, ja kenen kanssa! Eilinen taulumaalarin taimi pitää
kättään hänen vyötäisillään ja hyväilee häntä. Onpas
se poika sukkela kokemaan toisen apajia! eikä ole sil-
ti vielä kuin nulikka vain, Jennyä varmaankin puoli-
kymmentä vuotta nuorempi. (Tosin Pekkakin on pari
vuotta nuorempi, mutta se on eri asia.)

Jenny pysähtyy kiven kohdalle ja näyttää levotto-
malta — vainuaa ehkä Pekan englantilaisen tupakan
tuoksun? Ei, nyt lähtevät taasen, poika iloisesti supa-
tellen, Jenny vaiteliaana. Kas peijakas! Nyt ne suu-

televat, keskellä tietä. Jatkavat sitte matkaansa. Jennyn vaaleisiin puettu vartalo näkyy vielä pitkän aikaa, tiukasti nyöritettynä ja komeana näin takaapäinkin katsoen.

Kuinka loukattu ylpeys Pekkaa pidättääkin, niin silti hänen sisuksiaan kirvelee jottei voi olla seuraamatta pariskuntaa edes hiukan matkaa. Katsoakko mitä he vielä tekevät? Antaakko nulikalle selkäsau-na oikein englantilaiseen tapaan? Ei, se olisi typerää. Mutta täytyy sittenkin seurata, vaikkei tahtoisikaan, täytyy tarkastaa heitä, kiusata turhanpäiten itseään näkemisellä. Ei voi muuta. Täytyy nähdä. Se edes hiukan helpottaa. Sillä Pekkaa kaivelee, kaivelee, eikä vähin se että tämä on niin odottamatonta, aivan uskomatonta, ylluonnollista. Ihme!

Nyt ne poikkeavat niitylle. Aidan yli mennessä poika hyväilee Jennyä nöyrästi, mutta kiihkeästi. Ohoh, kylläpä se nulikka uskaltaa! Sivelee tuolla tavalla. Eikä mitään vastustusta. — Niityllä on lato. Sinne menevät, vetäen oven perässään kiinni.

Luuleeko Pekka nyt voivansa poistua? Luulee, mutta ei voi. Kivelle hän istuu niityn aidan suojaan ja panee kellonsa tasapäiselle kannolle eteensä. — Mi-

nutti — viisi minuuttia — neljännestunti. Se on pitkä aika, vaikkei siihen kulu enempää kuin kaksi piipun-kopallista tupakkaa. — Vielä toinen neljännestunti, pitkä kuin nälkävuosi. Kun siis lopultakin puolituntinen on täysi, pistää Pekka kellon taskuunsa ja sanoo kylmällä äänellä:

»Se on kai sitte selvä se asia.»

»Mikä asia», kysyy pirullisen viattomasti joku ääni Pekan sisällä. Toinen ääni ihmettelee: »No, hyvänen-aika, etkö sinä sitä arvaa. Tietysti se asia, se, se tuolla noin.» Kolmas ääni hyssyttää: »Hsst! Olkaa hiljaa ettei Pekka kiivastu. Nämä ovat vakavia asioita, ja näissä saatetaan tehdä mielettömyyksiä, kun kiivastutaan.»

Mutta Pekka hymähtää niille äänillensä: Olkaa rauhassa. En minä huokaa enkä hosu, ihmettelen vain. Parempi kuitenkin jos olette hiljaa. Minä en tahdo nyt ajatella mitään. Maailmassa on paljon asioita, joita viisaan ei sovi ajatella, todeta vain että kas ihmettä kun tapahtuu tuollaistakin, jota en olisi ikinä ennen uskonut. Merkillistä.

— Mitä on rakkaus? Jaa-ah, mitä se on? Tuo poika pettää mansikkatyttöään, ja Jenny pettää minua. Kaksi pettäjää yhtyy yhteisessä petoksessa. Yhteises-

tä petoksesta saadaan täten kahden yhdessä pettäjän lisäksi kaksi yhdessä petettyä. Se on sekava vyyhti, jota ei saa selväksi muuten kuin sillä toimenpiteellä että myöskin molemmat petetyt toimittavat itselleen samallaisen yhtymyksen. Minä luulen että haen hetimiten sen mansikkatytön käsiini. Ja niin saadaan rakkauden yhtälö taas tasapainoon. Kas näin:

$$a : b = c : d$$

$$ad = bc$$

Keskimmäiset jäsenet ovat jo yhtyneet. Äärimmäiset, joutukaa!

Sanottu ja tehty. Ei, ei vielä silti enempää kuin sanottu ja lähdetty. Pekka lähtee veneelleen, huiskien kepillä ruohojen latvuksia poikki, hujauttaapa yksin tein kuoliaaksi kaikki pienet itikatkin mitä tiellään tapaa. Vene vesille, ja matkaan. — Mutta minnekkäs sadekaapu on jäänyt? Helskutti! Se unohtui tietysti sinne kiven taakse, kujan suuhun. Puuttuu vain että jotkut sen sieltä löytävät — ehkäpä se uusi pariskunta vielä takaisin palatessaan osuu siihen kopiksi.

Kiireen vilkkaa lähtee Pekka painelemaan pelastaakseen vaatekappaleensa pilkkaajien käsistä. Tie on tyhjä. Kiven takaa näkyy jotain valkoista. Sieltä

kuuluu nyhkytyksiä. Pekka on jo hiipimäisillään takaisin, kun kääntääkin mielensä ja päättää ottaa takkinsa pois, aivan tyynesti vain, ja samalla olla hämmästyvinään j. n. e. Mutta hänen hämmästyksensä on todellinen, sillä kiven takana on Jenny yksin, suullaan Pekan kaapun päällä. Ei se kuule tulijan askelia, ei näe mitään, itkeä hyrryttää vain raukeasti, tuskin kuuluvasti. Sen vaatteet ovat rypistyneet ja tukassa heinänkorsia.

— Voi, voi sinua, tyttö-riepu, ajattelee Pekka. Kyläpäs olet sinäkin ollut pyykissä, kun tuollaisella veden paljoudella täytyy jälkiä viruttaa. Ja minun takkini päällä! Onkos tämä nyt enään järjellistä elämänjärjestystä? Ja mihin on kavaljeeri mennyt? Vai tämä Jennykö on mennyt, lähtenyt pois? Eli ovatko molemmat tavallaan lähteneet pois? Taivas sen ymmärtäköön. Tämä on kai nyt sitä rakkautta tämäkin. Siitähän sanotaan ettei sitä ymmärrä kukaan. Ei sitä näy voivan ratkaista ainakaan matemaattisen yhtälön avulla. Mitenkäs se mansikkatyttö sanoikaan? — »mutta ihmeellisintä on meidän rakkautemme». Niinpä taitaa olla. — Siis lepää rauhassa tyttö-räsy, ja huuhtelee pyykkisi. En minä ole sinun tuomarisi.

Ojan reunalle Pekka istahtaa ja panee tupakaksi. Katselee siinä vain vuoroin haalean keltaista taivaanrantaa, vuoroin kenkäinsä kärkiä, tuumitellen että kun tämä maailma on näin avara ja kun se on täyteen ahdettu pientä jos isoakin eläjää, jotka kaikki luontonsa pakosta ovat rakkauden asialle alttiit, niin kyllä siitä sikiää pirinätä ja vikinätä jos minkälaista. Ja kun siihen rakkauden asiaan kuuluu tämäkin lihallinen puoli (mitä muuta siihen kuuluu?), niin, voi taivasten tekijät, mikä myllerrys siinä lopulta käy. Se totisesti huimaa päätä, kun ajattelee. On toki onni että luonto on tämän kaiken myllerryksen piilottanut häveliäisyyden verhon taakse, sillä jos se kaikki paistaisi yksien silmien nähtävänä, — huh-huh. Jos kaikinäkevää on koskaan ollutkaan, niin kyllä se on jo moneen kertaan kerinnyt tulla hulluksi jo yksistään tätä lemmentuhinata katsellessa. Ja sitte vielä tuollaiset itkunvirutukset jälestäpäin! Voi-voi. Paljon siinä on tarvittu jos mitä, ennenkuin ihminen on lisääntynyt ja täyttänyt maan.

Tuumiskelija kopistaa piippunsa porot kengänkorkoon, napittaa takkinsa, ja aikoo juuri painua kotimatkalle tien yli metsään, tuumien: pitääköön raukka

sen vaatekappaleen muistona minusta — kun:

»Pekka! ä-lä-jä-tä minua, ä-lä-jä-tä.»

Sepä oli hirmuinen huuto, vaikka niin hiljainen. Se valittaa niin pitkäveteiseen ja tukahtuneesti että se pyyhkäisee kerralla pois Pekan surun-lystikkäät mietelmät, ja saa jäsenet vapisemaan. Kyllä runoilijat voivat hyvällä syyllä laulaa kuolevan joutsenen laulusta ja siipeen ammutun allin valituksesta, mutta ei se ole mitään sen rinnalla kun siipeen ammuttu ihminen valittaa. Sitä ei voi verrata mihinkään, ja olisi rikollista yrittääkkään sitä mihinkään verrata. Se on asia kaikista muista asioista erillään, vaikka sen voi lausua pienellä, vähäpätöisellä sanalla: tuska. Ja se kuuluu joka hetki tuhansista suista yli maapallon, katketen vasta viimeisen ihmisen mukana.

Pekka kuulee sen vain yhdestä suusta:

Pekka! Ä-lä-jä-tä minua, ä-lä-jä-tä.

Mutta se riittää saamaan hänet sellaisen kauhun valtaan että hän — vilkaistuaan taakseen ja nähtyään siellä Jennyn kalpeana kuin haamu, ja kädet ojolla — juoksee päätäpahkaa veneelleen, työntää sen vesille ja lähtee soutamaan voimainsa takaa.

— Olipas se huuto! sanoo hän kerran vielä, ja nyt

ääneen. Helpotuksesta syvään hengähtäen kääntää hän veneen niemen ympäri, ohjaten sen kokan omaa valkamaansa kohti. Mitään tunnonvaivoja ei hänellä ole siitä ettei jäänyt — että siis jätti. Tietysti hän jätti. Sitte siitä vasta sekasotku olisi tullut, jos sinne olisi jäänyt vielä muka lohduttamaan. Senverran Pekka-kin toki älyää ettei hänestä ole tässä asiassa lohduttajaksi. Siinä saa aika olla lääkärinä. Ellei se paranna, niin ei voi mitään. Kyllä täällä kohtalo ampaisee ihmistä jos toistakin siipiluihin, tai mätkäyttää tanteeeseen niin että helinä käy, sydämien särkyessä kuin lasikorujen. Siksi kai toisia hyppii Imatraan, toiset ampuvat kuulan kalloonsa, toiset ryyppäävät lysoolia — lysoolia! — huh.

Ruovikko kahahtaa. Vene on rannassa. Vedettyään sen maihin Pekka juo yhdellä siemauksella iltamaidon, joka huolellisesti peitettyä odottaa häntä. Sitte hän etsii leipäpalan ja kuivaneen särjen hampai- siinsa, ripustaa kenkänsä kuivamaan, ja riisuutumatta kömpii vuoteelleen heinäkasalle. Viltin hän vetää huppuun päänsä yli. Siellä pimeässä hän purra jytistää leipäänsä ja särkeänsä.

Särjen pyrstöä vielä imeskellessään nukkuu Pek-

ka, vaikka korvissa pakkaa yhä kuulumaan: ä-lä —
jä-tä.

IX

»HERRA Suojanen, puhelimeen!»

»Pyytäkää odottamaan muutama hetki.»

Pekka on parhaillaan käyrällä viivottimella vetämässä hienoa tushiviivaa. Kas kun peijakkaat häiritsevät kesken, ja tuli viivaan pieni vika. Täytyy koettaa raaputtaa sitte kunhan kuivaa. — Vielä on toinenkin viiva vedettävä, kun sitä varten notkea viivotin on jo sujutettu ja pönkitetty paikalleen. Se ei saa liikahtaa hiuskarvankaan vertaa. Ei saa vavahtaa silmä eikä käsi. Nyt on hyvä piirtää, kun lakkaisivat ampumasta. Nyt tulee valmista. Äskeninen piirustus meni kokonaan pilalle. Koko talo tärähteli, ja suorasta viivasta tuli sarja harakanvarpaita.

Puhelimessa on Voutila, se klanipää juristi. Se kysellee mitä siellä taasen jyristellään. Juristi on hiukkasen arka, niinkuin monet muutkin ammattiveljensä. Se on turvallisesta esikaupungistaan tullut pistäytymään pääkylällä, ja heti soittaa: mitä siellä ammuetaan. Pekan on tietysti oltava selvillä sellaisista asiois-

ta, kun kerran asuu aivan rantalinnoitusten kupeessa. — Voutilaa pitää nyt tyynnyttää ettei se mitään erikoista, sitä tavallista vain; koettelevat kanuunoitaan; ole huoletta; ei se mitään sotaa vielä, harjotusta vain. Sitte Voutila pääseekin jo varsinaiseen asiaansa, sanoo että hän Keräsen kanssa kahden istuu siellä ja siellä ja on ikävä ja kaivattaisi lisää seuraa j. n. e. Pekka havaitsee ihmeekseen oltavan jo lauantai-illassa. Siispä hän lupaa tulla tunnin perästä.

Lauvantai jo! Niin menee aika. Kaikkeen tottuu, tähänkin sotaan, joka jäytää Europan ytimiä eikä tunnu koskaan loppuvan. Täällä pohjoisessa ollaan vain sen sodan äärimmäisillä liepeillä, melkeinpä ulkopuolella, odotetaan vain jotain tapahtuvaksi. Ollaan aikalailla kuumeessa. On alettu taas toivoa jotain, josta kuiskaillaan. — Yksilö on aina jonkunverran itsekäs, mutta kansakunta yksinomaan vain itsekäs. Tästä taivaanrannalla loimuavasta tulipalosta alkaa sorrettu kansa toivoa jotain hyötyä itselleen: kirotkoot ja itkekööt ne siellä, joita liekit syövät; me täällä toivotaan että se palo kiihtyisi yhä, ainakin eräälle taholle. — Jos joku asiantuntija ottaisi tarkastaakseen ne sotakartat, joita jokaisen seinällä tapaa, niin saisi

pian havaita että itäinen rintama on niissä jokaisessa merkitty koko joukon idemmäs kuin se todellisuudessa on. Useimmiten tämä ihme aikaansaadaan siten että sotasensuurin valvomista sanomalehtien kartoista otetaan rintaman yleinen kulkusuunta, ja tätä viivaa sitte, etenkin pohjoispäästään, siirretään muutamia penikulmia idemmäs. Siten koetetaan samalla sekä oikoa ryssien valeita että vähäsen jouduttaa tapahtumia. Ja vaikka saksalaiset jonkun kerran peräytyvät-kin, jätetään rintamalinja entiselle paikalleen odotamaan sitä päivää, jolloin se kuitenkin pitää siirtää sinne takaisin, vieläpä tietysti eteenkinpäin. — Sillätavalla, oman intohimonsa voimalla, rakentaa Suomen kansa sen rintamalinjan länsipuolelle sotilaallisen mahdin, joka pystyy uhmaamaan vaikka koko maailmaa. Ja sillätavalla saa alkunsa liike, joka vetää nuoria miehiä Saksaan sotaoppiin. Vaikka Saksa tänä päivänä sortuisi, pysyisi Suomen kansan mielessä rintama vielä kymmenen vuotta siellä, missä se itäisimpänään (+ pari penikulmaa!) oli ollut; vasta sen vuosikymmenen perästä havattaisi huokaamaan; siellä asti me jo oltiin.

— Me! hymähtää Pekka, puistaen päätään sota-

kartalleen, joka on tietysti siinä seinällä, niinkuin muillakin, ja ulkonäöltään sentapaisena kuin muillakin. Eritoten Pietaria kohti pyrkii se kasvattamaan pitkää pohjukkaa niinkuin kirveen terää, jonka pitäisi lyödä sinne päin. — Turhuus ja hengen vaiva, huokaisee Pekka. (Hän on käynyt Preussissa, eikä erityisesti rakasta sitä kansaa.) Ja kartan hän repäisee irti seinästä, rutistaen sen palloksi ja paiskaten paperikoriin. — Parempi tehdä työtä kuin kuvitella joutavia.

Konepiirustuksista on tullut Pekan intohimo. Hän tekee niitä enemmän kuin oppikurssia varten olisi tarpeenkaan. Ne huvittavat häntä. Niissä on jo sinänsä olevinaan jotain vapaan insinöörin ammatin esimakua. Mutta onpa niissä muutakin. Niistä pilkistää jotain salaperäistä, joka kiihottaa Pekan tutkijaviettiä. Ja niistä aukeaa huimaavia näköaloja materian uinuvaan maailmaan.

Kun pitkien laskutoimitusten jälkeen saa lisätä paperille muutamiakaan ohuita viivoja, on se miltei jännittävää. Ja lopulta, kun pienikin piirros alkaa näinikään valmistua, tushilla huolitellen viimeisteltynä, ja kun tarpeettomat apuviivat saa pyyhkiä pois, on ilo katsella työn tuloksen tarkoituksenmukaisuutta, ni-

mittäin tarkoituksenmukaisuutta siinä merkityksessä että se palvelee vain materian omia lakeja. Joku käytännön sanelema tarkoitus on sivuasiasa, päämäärä on aina sivuasiasa, tekijän kiihotin vain. Asian ydin on siinä että tarjollaoleva aines tulee omien lakiansa mukaan käytetyksi johonkin satunnaiseen tarkoitukseen, yhdentekevä mihin. Materian ja tekijän on oltava yhtä; silloin on kone täydellinen. Kone on ainoa täydellinen olento ja ainoa todellinen luomistyö, sillä ainoastaan siinä on materia käytetty ehdottomasti oikein, matemaattisesti oikein.

Matematiikka ja ihminen kilpailevat näennäisesti aineen herruudesta. Mutta matematiikka on materiaa itseään; ne molemmat yhdessä määräävät taivaankappaleidenkin kohtalot. Ihminen sensijaan luulee olevansa jotain aivan erikoista, luulee kykenevänsä antamaan aineelle sielun, luulee voivansa antaa sille tarkotusta ja sisältöä. (Tuolta kanuunalauskauksista kuullaan mitä se sisältö on!) Ihminen on kerskuri, joka peilailee itseään joutavanpäiväisissä »keksinnöissään», rakentaapa itselleen jumalankin omien piirteittensä mukaan, kääntää sitte asian viekkaasti toisinpäin, ja ihastelee: katso, jumala teki

ihmisen omaksi kuvakseen. — Tuntuupa kuin materia olisi tämän kahdella jalalla kävelevän hitusensa muodossa tahtonut kehittää näkyviin oikein lopullisen epäluoman, selvänä esimerkkinä siitä ettei kannata olla tajuillaan, ei kiintyä mihinkään, ei vihata eikä rakastaa mitään, vaan on sittenkin parasta uinua tajuttomana, rakennellen vain mineraalien kristalleja, jääkiteitä, meriä ja pilviä, rakennellen niitä ja taas hajottaen.

Tällainen materian omien lakien esiinkutsuja on Pekka olevinaan, leikkiessään konepiirustuksillaan. Pieninkin koneen osa on hänestä siten tarkoituksenmukainen, jumalallinen, kaunis. — Niin vähäiseksi on hiutunut hänen uskonsa ihmisiin että hän mieluummin seurustelee hiljaisten, tajuttomain koneitten parissa. Ei hän muista, tai ei tahdo muistaa, niitten melua ja käryä. Hän vain seurustelee niitten kanssa työhuoneessaan, piirtelee niitä, ehkäpä hiukkasen niitä rakastaakin. — Hänen arvostelukykynsä on alkanut herätä, ja se vääntää kaiken muun hänen silmissään kelvottomaksi. Maailma irvistää hänelle, niin että hän miltei inhoaa sitä. Hänessä kuohuu polttava elämänjano, joka kuitenkin piinaa häntä, sillä ei

hän voi tarttua mihinkään. Kaikki pettää. Ei mikään ole niin eheää ja varmaa että se kestäisi hänen silmissään. Kaikki on puolinaista, vinoa, väljähtynyttä, älytöntä. Hän aavistaa että hänen arvostelunsa on liian matemaattista ja armotonta, mutta ei hän ole saanut muuta koulutusta kuin matemaattisen, ja se myrkyttää hänen uskonsa kaikkeen muuhun, paitsi siihen, mikä on ehdottomasti matemaattista: kone. — Viisaimmatkin ihmiset ovat Pekasta verrattavissa lapsiin, jotka ovat kakkineet pöksyihinsä ja koettavat sitä salata, vaikka jokainen, jolla nenä on, kyllä hoksaa tapahtuman. Lähimmäisistään on Pekalla ainoastaan se ilo että ne ovat tyypejä, mikä vino sinneppäin mikä tänneppäin, mutta kaikki ylipäättään idiootteja.

Onneksi on Pekalla työtä, johon saattaa itsensä kaivaa. Onpa hänellä sellaisiakin suunnitelmia, joista ei kukaan tiedä mitään. — Alkuaan vain aikansa kuluksi on hän ruvennut mietiskelemään pyörivää höyrykattilaa, jota jokuset keksijät ovat jo yrittäneet toteuttaa, mutta onnistumatta. Pekka tuumii, kiintyy asiaan. Hänen lähtökohtansa on se että tuo kattila on aluksi rakennettava mielikuvituksessa sellaiseksi että se sopii kaikkiin käytännön vaatimuksiin, yhtähy-

vin esim. laivoihin kuin kiinteälle maaperälle. Vasta saatuaan tämän mielikuvan hahmoilleen on hän ryhtynyt sen toteuttamista pohtimaan. Siten on aineella oma vapautensa, ja se saa näyttää mahtinsa täydellisenä, tarkoituksenmukaisena. Ja siten on Pekka ihmekseen havainnut tultavan myöskin kaikkein suurimpaan käytännölliseen tehokkuuteen. Tämä uusi kone, joka ei ole mikään kehittelyn tulos vanhoista, vaan kokonaan uusi, on vain itseään varten tehty, se on täydellinen. Pekan keksinnön pääajatus on kaksi vastakkain pyörivää sylinteriä. Pieniä luonnoksia on jo piirretty — nehän ovatkin helppoja asioita. Vaikeudet tulevat vasta yksityiskohdissa, joista kaikki tulee olemaan uutta, uuden kokonaisuuden vaatimuksista johtuvaa.

Tällaiset askartelut ylläpitävät Pekan elämänhailua yhäti, vaikka ihmisinho on jo ottanut asuinsijansa häneen, ja vaikka isänperintö on jo aikoja tuhlatu. Pekka juopottelee kyllä, mutta se vain tyynnyttää ylen ärtynyttä mieltä, ja hän tekee velkaa kyllä ja tuhlaa, mutta se vain virkistää. Pekka voi yhä hengittää. Ei ole pahaa hätää.

Heittäen kiitollisen silmäyksen piirustuskääröi-

hinsä Pekka kiskoo komeat turkkinsa selkäänsä ja asteelee kadulle. Siellä tietysti on pilkkopimeää — urhoollisen Venäjän sotajohdon määräyksestä. Pekka hyräilee:

Ja Jussi se sanoi Jaskalle:
Lyö ryssää puukolla;
ei ryssän ole väliä,
ei sill' oo sielua.

— Hm. Kunpa ei olisikaan sen kummempaa soti-vehjettä kuin puukko. Se teknillinen välikappale taisi olla oikeassa suhteessa tämän »luomisen kruunun» kehityssasteeseen. Saisivatpa sillä vehkeellä kaiken lisäksi puhkoa toisiaan vielä niin lyhyeltä välimatkalta että näkisivät montako pisaraa tirisee esille »sielua» niin toisesta kuin toisestakin.

Ei tahdo Pekka löytää itseään niistä tyhjyydentunnon allikoista, jotka kaikestahuolimatta läikyttelevät hänen sisällään mataloita vesiänsä. Hän toivoisi että siellä olisi valtameri, joka paiskelisi laineitaan rajumasti, että siellä kävisi tuuli, joka pelmuuttaisi tunkan välinpitämättömyyden hiiteen, mutta mitään sel-laista ei näy ei kuulu. — Siunattuna paikkana kajas-

taa hänen mielessään kapakka. Sinne päästyään hän jo ovesta nauttii sisältä kuuluvasta porinasta, kilinästä ja sikaarintuoksusta. Siellä on valoa ja humaltuneita ihmisiä, jotka suurella äänellä solkkaavat toisilleen typeryyksiä, mutta ovat siinä onnellisessa tilassa että pitävät niitä viisauksina. Ne, jotka turtuakseen juovat, meluavat tietysti eniten. Ne, jotka iloitakseen juovat, tulevat alakuloisiksi. Molempia on ikävä nähdä, ellei itsekkin ole humalassa. Pekka päättää vartavasten humaltua, mutta pysytellä hiljaa, välittämättä edes Voutilan pistopuheista, jotka ajanpitkään voivat inhottaa. Pekkaahan inhottaa nykyisin kaikki.

Turvallisessa sopessa istuskelevat siellä punapää-Keränen ja klanipää-Voutila, molemmilla lasit nenänsä alla. Pekkaa he tervehtivät tyytyväisellä mörinällä, joka tarkoittaa tervetuloa istu alas miten kaks jaksat mitä kuuluu meillä on ikävä me aijotaan ryypätä kai sinäkin ryyppäät y. m. y. m., tarkoittaa ylipäätään kaikkea, etupäässä kuitenkin sitä ettei tässä olla puhetuulella ja että ellet aijo ryypätä rajusti niin painu helvettiin. Ja etupäässä se on punapää, joka mörinälle tämän sävyn antaa. Klanipää tervehtää kerrassaan että: hep! Se soinnahtaa melkeinpä iloiselta ja puhe-

lunhaluiselta. — Sama mielialan ero näkyy siitäkin että toverukset ylläpitävät eriseuraisuutta juomatarjoiluvarjoissaan. Klanipäällä on edessään vain madeiraa, mutta punapäällä puolipullo jäihin upotettua tulista munkkia.

Nämä kaksi heppulia ovat Pekan parhaat toverit tättänykyä. Ihme kyllä ei hän ylläpidä tuttavuutta lukutoveriensa polyteikkarien kanssa, vaan on valinnut seurakseen Keräsen, joka on torpparin poika ja lukee kieliä, ynnä kauppiassuvun vesan Voutilan, joka aikoo lakipykälien avulla turvata esi-isiltään perimänsä huijaushengen. Ne ovat kaksi aivan vastakkaisista tyyppiä, toinen idealisti, toinen kyynikko, ja sopivat siten hupaisesti täydentämään toisiansa.

— Koska eriseuralaisuus on jo alettu, on viisainta olla pitämättä juoma-aineissaan suden tai lampaan puolta, tuumii Pekka. Siksi hän tilaa heti lasin whiskeyä, ja tietysti kepeän illallisen, jonka siinä sivussa voi hyvin vaivattomasti nauttia.

Ei puhuta pitkään aikaan mitään, ryypiskellään vain hartaasti. Pekka on jo tilannut kolmannen whiskeylasin, kun lopulta punapää viittaa päällään seuralaiseensa, ja murahtaa:

»Se tuo ei aijo maistaa muuta kuin viiniä.»

KLANIPÄÄ: Tämän asian selitys on siinä että meitä kumpaakin on tavallaan vaimonpuoli pettänyt.

PEKKA: Ahaa, ja sinä siis ruumiisi terveyden vuoksi pysyttelet vain viinissä, kun toinen taasen tahtoo päästä Nirvanaan.

KLANIPÄÄ: Niin, minulta haavoitettiin ruumis, ja Keräs-raukalta sielu.

PUNAPÄÄ: Sulla ei totisesti muuta olekkaan kuin tuo ruhosi, eikä sua muualle saata satuttaa. Kutti parahiksi.

KLANIPÄÄ: Itseesi se kutti-pisto osuu. Pikemmin minä tästä selviän kuin sinä kuolemattoman sielusi taudista.

PEKKA: Etkös sinä, Voutila, aikoinasi yritellyt lukea teologiaa?

KLANIPÄÄ: Sattuuhan sitä.

PEKKA: Mitäs sitte viitsit kiusata toista.

KLANIPÄÄ: Enhän minä kiusaa. Sielun puutostani vain ihmettelen, kun sitä olen jos mistä koettanut itselleni hakea, mutta en mistään löytänyt.

PUNAPÄÄ: Isäsi jo möi sun sielus kauppatiskin takaa.

KLANIPÄÄ: Sinun isäsi osti kai sen sieltä sinulle.

PEKKA: Sanoppas minulle suoraan, veli Keränen, sekö se oli se Jenny?

PUNAPÄÄ: Mitä se sinuun kuuluu.

PEKKA: Älä sure. Et sinä tainnut olla ensimmäinen, jonka se petti. Sillä on luonto semmoinen. Ja itseään kai se eniten pettää. Se on hyvin onnettomasti monterattu naisihminen. Lopultakin saat kiittää onneasi kun pääsit erilleen.

PUNAPÄÄ: Tunnetko sinä Jennyn?

PEKKA: Olenhan minä tuntenut, ennen, kun se vielä oli kotonaan.

PUNAPÄÄ: Onko se totta, sekin että sinä —?

PEKKA: Kyllä. Me taidamme nyt olla kohtalotoverit.

PUNAPÄÄ: Mhmm. O-o-o. Perhana. Mikset sanonut ennen?

PEKKA: Kukapa sitä kahden ihmisen väliin. Enkä minä teitä ole nähnytkään yhdessä kuin kerran. Nyt vain ajattelin että kai se sitte oli tämä, joka petti, eli sanokaamme että hairahtui toiseen poikaan.

KLANIPÄÄ: Mikä sen Jennyn sukunimi on?

PEKKA: Kuikkala.

KLANIPÄÄ: Vai niin. En tunne. Ajattelin jo — —

PUNAPÄÄ: Kuule, Pekka, nyt sinä olet väärässä. Ei tämä ole Kuikkala.

PEKKA: Kyllä se oli Kuikkala, jonka kanssa istuit kahvilassa pari viikkoa takaperin, tasan kaksi viikkoa, näinikään lauvantaina. Olin teihin selin, mutta näin seinästä — ne ovat peililasia, niinkuin tiedät.

PUNAPÄÄ: Sinä kuulit siellä ristimänimen, ja yrität nyt pilata meidän välit. En usko Jennystä, en. Se oli koskematon, niin ujo ja nuori.

PEKKA: Ei ujo, vaan siveä. Sitäpaitsi nimen voi muuttaa ja ijän valehdella, kun lisäksi hiukkasen auttaa maalilla.

KLANIPÄÄ: Mikä sen sinun Jennysi sukunimi sitte oli, Keränen?

PUNAPÄÄ: Mikä lie ollut.

KLANIPÄÄ: Missä se asuu? Tiedätkö sinä, Pekka?

PEKKA: En.

KLANIPÄÄ: Liisankadullako?

PUNAPÄÄ: Perhana! Sinä —

KLANIPÄÄ: Liisankatu 19, Jenny Klingstedt.

PEKKA: Sinäkin siis, Brutukseni! Nyt minä pidän jo suuni kiinni. Maljanne, veikkoset.

PUNAPÄÄ: En usko, piru vie. Sinäkin valehtelet.

KLANIPÄÄ: Sinä olit kai siellä viime pyhäiltana, kun ei minua laskettu sisään.

PUNAPÄÄ: Mitä se sinuun kuuluu.

KLANIPÄÄ: Minä palasin toistamiseen sitte kun sinä olit mennyt pois. Jenny antoi avaimet, ja myöhemmin avasi uutimet että tiesin milloin on lupa tulla. Sinä taisit nähdä meidät akkunassa. Taisit jäädä haaveilemaan kadulle.

PUNAPÄÄ: Mhmm. Ss-ss-pr.

KLANIPÄÄ: Ja nyt minä seurustelen neiti Protargoolin kanssa ja olen melkein raitis. Pikkuisen vain viiniä, varovasti. Kippis, veljet.

PEKKA: Siispä voit kiittää onneasi, Keräs-veli.

KLANIPÄÄ: Ja siveyttäsi.

PUNAPÄÄ: Sinä saatana.

KLANIPÄÄ: Sano vapahtaja. Olenhan sinut pelastanut synnistä, ja lisäksi kannan sinunkin orjantappuratsuutesi — ehkäpä sinunkin, Pekka. Vai mitä? Saisitte keskenänne koota minulle kolehdin.

PEKKA: Hiljaa tuulessa. Sitä minä vain ihmettelen miten uskalsit olla valaistun akkunan ääressä.

KLANIPÄÄ: Ai peijakas. Sitäpä en huomannut.

PEKKA: Et kai tee sitä toista kertaa?

KLANIPÄÄ: Kyllä ihminen saattaa joskus olla ajattelematon! Tätä en anna koskaan itselleni anteeksi. Herran pyhät! sinähän kerroit että ne ampuvat valaistuun akkunaan.

PEKKA: Ei kun ryssät.

PUNAPÄÄ: Terve nyt, pojat.

KLANIPÄÄ: Mihinkäs sinä nyt?

PEKKA: Istu hännälläsi.

PUNAPÄÄ: Minä menen nyt.

KLANIPÄÄ: Juo munkkisi loppuun. Täällähän on vielä pitkä tilkka pullon pohjalla. Katso!

PEKKA: Älähän hätäile. Tule pois Nirvanaan.

PUNAPÄÄ: No, minä juon nyt. Mutta sitte minä lähdän.

KLANIPÄÄ: Rauhotu nyt. Mihinkäs sinä lähtisit. Et-hän vain aijo häiritä Jennyä? Ajattele vähän ennenkuin menet. Saatat vielä tehdä tyhmyyksiä, ja joudut oikeuteen, saat sakkoa, vankeutta.

PUNAPÄÄ: Ei koskaan minun jalkani astu enään niille portaille, ei Liisankadullekkaan, ei koko tähän kaupunkiin, ei koko Suomenmaahan.

PEKKA: Muistappas että nyt on sota. Et pääse mihinkään.

PUNAPÄÄ: Kyllä pääsee.

KLANIPÄÄ: Ethän aijo sinne, sinne?

PUNAPÄÄ: Kyllä, jos huolitaan.

PEKKA: Se on asia, jota sietää ensin harkita selvinpään.

KLANIPÄÄ: Hsst. Puhutaan jotain muuta, mitä tahansa. — Minä tarkotan että murhe on murheellinen seurakumppali. Se nylkee nahkan tuppeen sinun päältäsi ja jättää sinut avuttomana tienoheen kaikkien epätoivon korppien nokittavaksi. Mutta Viinan Henki on se laupias samarialainen, joka sinut pelastaa, pesee haavat, virvoittaa sydämen ja nostaa sinut aasin selkään. Näin sanoi ennen sielukas ja juoppo teologi Turtiainen. Ja minäkin luulen että tämä laupias samarialainen tässä pullossa on paras sielun lääkäri. Aasin selkään! Hih-hih!

PEKKA: Kyllähän siinä on perää. Aasin selkään nostaa, istuttaapa vielä takaperin ja antaa häntätupsun kouraan — ohjiksi, näet.

PUNAPÄÄ: Takaperin oiskin paras, ettei näe minne matka vie. (Punapää tulee hyvin totiseksi ja lisää hiljaa:) Sillälaillla pettyisi vähemmän.

PEKKA: Jokainen kohdaltaan pettyy jonkunverran,

useimmin ja raskaimmin ehkä ne, jotka ovat vähimmän huonoja ihmisiä.

KLANIPÄÄ: Kukas käskee uskoa, toivoa ja rakastaa! Se on järjetöntä oppia. Paljon edullisempaa olisi näin: älä usko mitään, älä toivo mitään, älä rakasta mitään. Silloin olet välinpitämätön kaikesta, etkä pety koskaan. Otat vain iloisin mielin vastaan kaiken mitä sen välinpitämättömyyden muurisi ylitse saat siepattua; noin vain sieppaat, pistät pussiisi, ja olet tyytyväinen.

PUNAPÄÄ: Sinä olet sika. Mutta sanoppas Pekka, sinä Kroisos, sanoppas mikä on elämän tarkoitus.

PEKKA: Aasin selässä takaperin, niin kai itse äsken päättelit.

PUNAPÄÄ: Älä veikkonen vanno huonon sanoihin. Vai uskallatko itse istua etuperin?

PEKKA: Tiukka kysymys, veli-pyhä. — Luulisinpa silti ettei uskalla kukaan, kaikkina hetkinään. Silloin ei enään olisikaan ihminen, vaan lurjus — tai peto.

KLANIPÄÄ: No eikös me sitte olla lurjuksia ja petoja!

PEKKA: Siltä näyttää näinä aikoina. Mutta lienee meissä silti oraalla jotain muutakin, vaikka peto meissä sen niin usein syö suuhunsa; tai kuihtuu se

muuten.

KLANIPÄÄ: Onko sinun petosi kasvissyöjä? Silloinhan se ei liene aivan vaarallinen. Katsoppas tarkemmin ettei se vain lienekkin lammas suden vaatteissa.

PEKKA: Toivoisinpa niin.

KLANIPÄÄ: Älä toivo niin. Jos joku keksii että niin on asia, joudut heti syötäväksi. Ja siinä on sitte laulusi loppu. Voitko kieltää etten ole oikeassa.

PEKKA: Valitettavasti, taidat olla.

KLANIPÄÄ: Hyvä on. Ei kannata rimpuilla sitä vastaan, joka kertakaikkiaan on totta. Mutta ei kannata myöskään piinata itseään erottelemalla toisistaan hyvää ja pahaa, petoa ja lammasta, rikkaruohoja ja inhimillisyyden taimia. Antaa sen kaiken olla ja kuokoistaa. Siitä voi iloita, nauttiakkin noin varovaisesti. Siinä on elämää, elämää, hei; se moninaisuus haiskahtaa parahiksi hiukkasen romanttiselta, jotta se hivelee aisteja. Kai se riittää että elää? Minulle ainakin riittää. — Mitäs tuumit Pekka?

PEKKA: En oikein luota siihen evankeliumiin.

KLANIPÄÄ: Sinäpä sen sanoit. Ei pidä mihinkään luottaa liiaksi. Mutta luotatko ehkä johonkin muuhun? Koneisiinko, joita yötäpäivää piirtelet?

PEKKA: Niihin vielä vähemmän.

KLANIPÄÄ: Ergo: niinmuodoin olet paljon pahempi epäilijä kuin joku minunkaltaisen! Sinä olet, niinkuin sanotaan, irrallinen lehti tuulessa. Sinä et luota edes itseesi, ja se on paha. Minusta on hyvinvoinnin ensimmäinen ja viimeinen ehto että luottaa hiukkasen itseensä. Vahinko vain ettei ole syntynyt oikein selkämuniaan myöten itserakkaaksi; silloin tekisi helposti n. s. suurtöitä, ja se olisi suloista.

PEKKA: Kyllä niitä vielä kerkiät tehdä. Sinä olet niitä varten montteerattu.

KLANIPÄÄ: Niinkö luulet?

PEKKA: En luule mitään, mutta näen että sinulla on edellytyksiä.

PUNAPÄÄ: Sillä on edellytykset helvettiin, ja sulla kans, Pekka, jos et jo herkiä. Hyi saakeli. Nyt minä lähdän.

He lähtevät kaikki, sillä Voutilan on kerittävä junaan, ja Pekka haluaa saattaa katkeroituneen ja päihtyneen punapään kotia. Voutila painuu asemalle päin, pohtien kaiketi suurmiesmahdollisuuksiaan, joita Pekka pilkoillaan oli lietsonut. Punapää ja Pekka kompuroivat pimeitä katuja, äänettäminä; Pekan

mieltä etoo koko ilta nalkutuksineen ja viisastelui-
neen, joista ei mitään vapauttavaa lähde irti, tym-
peitä takapihan näköaloja vain toistensa aidatuille
alueille, ja omille tunkioilleen. Tälläiläilla tympeyty-
vät kaikki tuttavuudet, ja kun keskinäisen kunnioi-
tuksen viimeinenkin hitu on hälvennyt, sikiää tilalle
pientä näykkimistä ja pilantekoa, joka leikkaa enem-
män itseään kuin sitä, jolle se on tarkotettu. Tuttavuu-
desta tulee ihminen ennenpitkää kuin täyteen paisei-
ta, jotka vuotavat märkää. Hiukan ennen tuttavuu-
den loppua niitä salakavalasti puhkotaan toisiltaan,
mutta lopuksi ei niihin enää iletä kajota, vaan ve-
täydytään turvallisen välimatkan päähän, jonka yli
vain yltävät välinpitämättömät »hyvät päivät» ja »mi-
tä kuuluu». — Parasta olisi piilottautua yksinäisyy-
teen, mutta sekin tahtoo olla liiaksi raskasta, ja lisäksi
se hävittää kaikki mittasuhteet ulkoiseen maailmaan
nähdessä, joten lopulta ei pienimmässäkään asiassa
enään kykene sijoittamaan itseänsä elämän yhteiseen
piiriin. Se on ilkeätä ja piinallista.

Punapää-Keränen on ainoa toveri, jonka kanssa
Pekalla vielä on suorat ja vilpittömät välit. Keränen
on niin naivi, eikä osaa teeskennellä. Mutta nyt, kun

hänenkin lapsenuskonsa on julmasti murskattu, tulee hänestä kai nopeasti samallinen kuin kaikista muista. Sitte ei jää muuta jällelle kuin hyvästit sillekkin tuttavuudelle.

Keränen alkaa siinä sivulla tuhista itsekseen. Sitte tuhinasta laukeaa melkein itkevällä äänellä kysymys:

»Kuule, Pekka. Sinä kun olet aina ollut hyvä kaveri, ja kun olet enemmän maailmaa nähnyt, niin minä nyt kysyn sinulta että pitääkö koskaan luottaa naiseen?»

»Pitää. Aina, ehdottomasti.»

»Mutta ovathan ne sinuakin pettäneet.»

»Pettäjän vahinko, ei petetyn.»

»Mutta jos ne pettävät aina.»

»Se ei kuulu meihin. Sitäpaitsi lienemme heidät sellaisiksi tehneet. Kai me haluamme tulla petetyiksi.»

»En minä ymmärrä. Minusta vain tuntuu etten tästälähtien enään saata uskoa mihinkään. — Minä lähden Saksaan; sinnehän on jo muutamia poikia mennyt. — Tule sinäkin, Pekka.»

»Uskotko sitte siihen asiaan?»

»En tiedä. Eihän tässä muutakaan voi tehdä. — Ra-

hakin on loppunut, enkä saa enään luottoa.»

»Se kyllä jotenkuten järjestyy, ei sitä kannata surra. Älä sekota asioita toisiinsa, muuten keität vielä tästä aikomuksestasi sopan, joka käy sinulle katkeraksi niellä. Tähän asiaan eivät finanssit eikä naiset saa vaikuttaa. — Jos uskot, mene, mutta ei muuten.»

Sitte ei puhuta enään mitään. Erotessa kätellään vain tavallista lujemmin.

Seuraavana päivänä on punapää hävinnyt kaupungista. Pekan täytyy melkein iloita siitä, sillä hän ymmärtää että Keränen uskoi vielä johonkin.

Pekka ei kyllä usko mihinkään. Kunpa löytyisi edes tyttö, johon voisi rakastua!

X

KUULUU yhtämittäinen, heikko puheensorina, josta silloin tällöin erottaa diskanttina tai toisia heleämpinä joitain irrallisia sanoja, kysymyksiä, huudahduksia. Molempia kieliä on siinä sekaisin, suomea ja ruotsia, kuitenkin saman kotimaisen lausunnan yhteenpunomina, joten ne hyvin sointuvat toisiaan säestämään kuin kaksi sisarusta, joista toinen silti on kauliimpi ja armaampi. — Leveät kaksoisovet ovat auki saliin, jonka parkettilattia hohtaa kiiltävän puhtaana kuin olisi se imenyt pintaansa sähkökruunujen loiston, joten seinien osaksi on jäänyt vain himmeä heijastusvalo lattiasta.

Yhtäkkiä helähtää näkymättömästä pianosta valsin sävel, keinuvana, unettavana. Pareja alkaa liidellä parketilla, tullen oviaukon näköpiiriin vasemmalta ja liukuen pois oikealle, seinän suojaan taasen. — Pekkaa raukaisee. Hän istuu puolihämärässä sivuhuoneessa, jossa leikitään panttileikkiä. Pari pyörähdystä on hän käynyt tuolla salissa, hetkisen on hän

sitte ollut mukana leikissä ja joutunut heti maksamaan pantteja. Nyt hän istuu syrjässä, katsellen vain toisia ja kuunnellen puheen sorinaa, joka sekin tunnetaan tanssivan valssia, vanhaa Wiener-valssia, hienolle puuderille tuoksuva.

Pekka tuntee olevansa hiukan oudolla maaperällä, jossa on paras pysytellä hiljaa ettei tarvitseisi huomata itseään avuttomaksi ja piinautuneeksi. On useita tuttuja täällä, mutta ne ovat kokonaan toisellaisia kuin ennen. Ne ovat kotonaan, Pekka on vieras.

Ne ovat kotonaan kaikessa tässä, ja täällä vasta huomaa mitä ne kukin oikeastaan ovat. Ulkona elämässä useimmat niistä liikkuvat yhtä avuttomina ja tyhminä kuin Pekka nyt täällä, mutta näitten seinien sisällä ne kukin saavat personallisia piirteitä, tulevat mieltäkiinnittäviksi, vieläpä monista taulapäistäkin pilkahtaa nerokkuuden kipinöitä. — Kotonaan kaikki ihmiset lienevät neroja, ja sentakia omaiset yliarvioivat toisiaan, etenkin äidit lapsiaan, eivätkä voi ymmärtää mistä syystä näitten suurenmoiset kyvyt eivät pääse paistamaan julki tuolla ulkona »pahassa maailmassa». Koti ja maailma! — kaksi ikuista vihollista.

Monasti on Pekka tuntenut surua ja katkeruutta

siitä ettei hänellä ole ollut kotia. Nyt täällä on melkein jo alkanut itää viha, vaistomainen proletaarin viha, kaikkia näitä hyvän päivän lapsia kohtaan, mutta vähitellen alkaa tulla tilalle pieni tyydytys: tuolla ulkona, jossa kyvyt punnitaan, siellä sattuu olemaan minun koditon kotini — tulkaapas sinne!

Mutta kuitenkin olisi viihdyttävää jos osaisi eläytyä tännekkkin. Silloin vasta tietäisi olevansa maailmanmies. — Ei käy päinsä. Se on mahdotonta. — On melkein kadehdittavaa se vapaus ja huolettomuus, jolla kaikki täällä liikkuvat. He ryhmittyvät sattumalta, rupattelevat, vaihtavat lauseita vakavistakin asioista, eroavat, pyörähtävät muutaman tanssikieroksen, istuvat leikkimään panttia. Sehän on itsessään aivan tylsää ja lapsellista leikkiä, mutta ne osavat liikkua siinä taitavasti, vieläpä älykkäästi. Niitten kekseliäisyydellä ei näy olevan mitään rajoja. Ne heittyvät sukkelin kääntein leikin menoon kuin kaunoluistelijat, jotka varmoina kieppuvat peilikirkkaalla jäällä. — Pekasta ei ollut siihen menoon. Hän tuli hajamieliseksi, hölmistyi, ja joutui maksamaan pantteja. Missäpä hän olisi tottunut perheillatsuihin ja niitten »seurustelutapoihin».

Pekka miettii itsekseen omaa elämänosaansa. On kuin näkisi pienen poikasen jossain kaukana ja alhaalla lähtevän kiipeämään pahasti huojahtelevia tikapuita, niinkuin joitain köysitikkaita suuren laivan kupeella. Huimaavan korkealle, näkymättömiin, nousevat ne tikkaat. Ympärillä on pimeä ja tunkka ilma, edessä seinä — sehän on korkean kivitalon seinä, sen akkunoista loistaa tulia. Sieltä sisältä näkyy katettuja ruokapöytiä, vieraspitoja, työhuoneita, joissa joku kumara mies istuu vihreän lampun ääressä. Sieltä näkyy kauniisti puettuja tyttösiä, siellä jossain näkyy miten nuori nainen ja mies punertavan yölampun hohteessa riisuutuvat mennäkseen levolle. — Poika nousee hiljalleen, puola puolalta, pysähtyen joskus katselemaan, haikeana, ihmettelevänä, himokkaana. Mutta sitte täytyy hänen taasen kiivetä ylemmäs. Kun pimeästä kaivosta hän nousee, jossa ei näy pohjaa, mutta kuuluu itkua ja sadatuksia. Sieltä alhaalta luulee kuulevansa omankin äänensä. Miksi hän sieltä nousee, sitä on mahdoton tietää. Täytyy vain, täytyy kuin joku ahdistava kauhu työntäisi jaloista ja joku toivo vetäisi käsistä. Välillä saattaa huimata niin että on suljettava silmänsä ja kirvelevin

sormin pureuduttava tikkaisiin, välttyäkseen putoamasta. Siinäpä vähitellen pää tottuu ja kourat lujittuvat. Pojasta varttuu mies, joka osaa pitää kiinni, vaikka portaat huojuisivatkin tuulten pieksäminä, osaa sivuilleen katsomatta kiivetä, hiljalleen, puola puolalta, ajattelematta minne ne vievät.

Eivätkös silloin äkkiä ne tikkaat lopu! Edessä on vain matala kaide, ja kun keikauttaa itsensä sen yli, huomaa seisovansa tasaisella katolla. Siellä on aurinkoa ja kirkasta ilmaa, kukkia, hiekoitettuja käytäviä kuin jossain kylpypaikan puutarhassa tai ulkoravintolassa. Joku sellainen se onkin, huvipaikka korkealla katolla, jossa on keveä hengittää ja josta ihastuva katse esteettömästi lipuu kauvas yli maitten ja merien. — Paljon hienoa väkeä liikkuu ympärillä, muttei tulokas arastele heitä vähääkään, sillä hän huomaa olevansa yhtä moitteettomasti puettu kuin muutkin ja yhtä lihavalla kukkarolla varustettu kuin muutkin. Hän antaa markkain pyöriä, nauraen iloisesti nähdessään kumartelevia selkiä ja kuullessaan mielisteleviä lauseita. Hän riemuitsee nähdessään niin paljon lakeijoja, ja tukahuttaa halunsa potkaista niitä takapuoleen. Hän on kuin kotonaan kaikkialla, tansseis-

sa, juhliessakin. Ja milloin työ tulee kysymykseen, sujuu se helposti. Melkeinpä tuntuvat aivot työskentelevän paremmin kuin muitten. Muut tekevät vain sitä, mitä on opetettu ja mikä on tapana. Hänellä ei ole mitään tapoja, hän tekee vain oman ymmärryksensä mukaan, tekee ehkä hieman kömpelösti, tulee omituisiin yllättäviin tuloksiin, mutta tarkastaessaan niitä tuloksia huomaa että ne sittenkin ovat johdonmukaisia ja pitävät paikkansa. Siinä varmistuu ja oppii arvostellen katselemaan ympärilleen. Huomaa omistavansa joitain epätavallisia kykyjä, joille muutkin antavat arvoa. Tuttavuuksia tulee ja menee, jää ehkä hetkeksi yksinkin, mutta tulee uusia, tämän pilvenpiirtäjän mahtimiehiä, ja heidän mukanaan joutuu laskeutumaan talon sisäkerrokseen, joissa omistajien perheet asuvat.

Mutta mitenkä käy! Siellä on kaikki kovin outoa. Siellä kompastuu kynnyksiin, kukkatelineet kaatuilevat, tuolit kolahtelevat ilkeästi. Ei tahdo mahtua mihinkään; tilaa on kuin kirkossa, mutta koetappas liikaa, niin jo kumoa jotakin. Pöydässäkin sattuu kummelluksia. Ja perheitten esivanhempien kuvat katselevat kullatuista kehyksistään vihaisesti rau-

hanhäiritsijään. — Tulokas! Nousukas! — Hänen varmuutensa loppui siihen missä perheen ovi aukeni. Hän ei osaa puhua eikä liikkua niinkuin kaikki nuo, jotka ovat ikänsä tätä ilmaa hengittäneet ja, vieraisillekin tullen, näyttävät kuuluvan huoneustoon yhtä hyvin kuin tuo taulu tuossa seinällä tai tuo silkkinen pöytäliina tuossa. Pekka huomaa tulleen taloon likipitain kuin nokikolarin tietä, palotikkaita myöten ja kattoluukun kautta, murtovarkaan tietä siis, suoraan sanoen. Ja tässä sitä nyt ollaan, kuin piruparka taivaassa.

Sellaisissa nuorukaisissa, jotka näihin piireihin ulkoapäin, alhaalta, tulevat, ilmenee aina, elleivät he ole lurjuksia, jonkun verran anarkistisia taipumuksia. Kaikkein vähimmän voisi Pekka olla niitä vailla. Hänellä on voimalliset himot. Jopa liikkumisvapautensa puolesta hän voisi purra ympärilleen kuin peto. Täällä ahdistaa henkeä. Täällä pitäisi karjaista eli rytkäyttää hartioitaan tai edes muutamalla profanilla sanalla pyyhkäistä tomua noitten vanhain tantein nenistä tuolla nurkassa. Entä jos laskisi tänne hiukkasen luonnollista hajua. Tai jos sieppaisi tuolta jonkun neitosen ja tekisi sille jotain oikein pirua.

Siinäpä täisikin olla Pekan arka paikka tänä iltana. On nuorta moitteetonta kaunotarta enemmän kuin silmä jaksaa sulattaa, mutta ne ovat nyt aivan saavuttamattomissa. Tämänkin talon tytär ja tämän huoneuston perijätär, jota Pekka viikko sitten maskeraadeissa suuteli useammin kuin kerran, se ei ole mitään tietävinään, nauraa pyrskii vain vasten silmiä ja kärttää panttia. Samaten kaikki muut. — Täällä taitaa joutua pilkattavaksi, tuumii Pekka. Ja Pekka on pilkalle arka.

Yhtä kiinnekohtaa hänen silmänsä vielä etsivät, Signeä, orpotyttöä, joka on kaunein kaikista, ja hyvä. Mutta ei näy. — Pekka haihtuu kaikessa hiljaisuudessa tupakkahuoneeseen, jossa muutamia vanhempia herroja istuksii whiskylasien ääressä. Sikarinsauhu leijaa heidän päittensä päällä kuin mikä suitsutuspilvi.

»Ahaa, herr Suojannen, välkommen. Eiks maistu leikki ja tyttöt? Te on vakava mies ja arvosta vanhain praati. Sitt ner o blanda.» Sillätavalla tervehtää tulijaa vanha harmajapää professori Hollmerus, Pekan opettaja, iskien silmää kakkulainsa takaa, jotka aina näyttävät olevan tipahtamaisillaan ukon soukal-

ta nenältä. Mutta eiväthän ne silti putoa. Vasen käsi korjailee niitä automaattisesti joka toisen minuutin perästä asianmukaiseen joskohta vaapperaan asentoonsa. Kas noin!, ja sitte sipaisu etusormella ja peukalolla pitkin nenänvartta. Unissaankaan ei se faari lasejaan pudottaиси. Tuo automaattinen hienostunut kädenliike kuuluu luontoon, ja ellei se jo sellaisenaan ole perinnöllinen saavutus, niin periytyy se tästäläh-tien ukon jälkeläisille hamaan tuomiopäivään asti. Ukon hölmö poika hoitelee prillejään samalla elegantilla maneerilla, mutta tuota jälkihivutusta, nenänsipaisua ei ole omaksunut. Vahinko ettei se ole periytynyt; no sen kerkiää kyllä vielä oppia. Niinpä suvut jatkukoot, työntäen uutta vesaa, sellaista, joka on uutta vanhassaan ja vanhaa uudessaan ja jolle maailma kuuluu kummilahjana. Amen.

Pekka huomaakin jo kenottavansa nahkaisessa nojatuolissa ja viljelevänsä lasia kuten käsketty on. Täällä on silti hyvä, on vapaus, ainakin vapaus vaieta ja kuunnella — jos haluttaa. Sepä lieneekin vapauksista paras. Se viihtyy hyvin tällaisten arvokkaitten setien piirissä. Ne ovat nyt ryhtyneet puhumaan päivän politiikasta, mutta tekevät kukin leikkauksen-

sa varovaisesti kuin nostaisivat lusikalla jälkiruokaa. Tämä aine on etupäässä sitä varten että kukin saa osottaa siistejä tapojaan, appamatta liikaa lautaselleen ja huutamatta: näin minä puolestani olen ajatellut. Ajatellutko? Ei täällä kukaan ajattele enempää kuin joku punainen sosialisti siellä alhaalla. Samallaisia ohjelmien ja fraasien tunnustajia on täälläkin, vaikka vailla punaisten tuhattulimmaista sappea ja epäluuloista suvaitsemattomuutta. Täällä on viileää. Onpa täällä vielä muutamia eksemplareja sitäkin vuosisataisen polityyrin syövyttämää ja sukupuuttoon kuolevaa ihmislajia, jotka eivät ylipäättäen enään ajattele mitään, kukin mielessään vain nyökyttävät päätänsä omille esivanhemmilleen ja näkyväisesti nyökyttävät toisilleen: juuri niin, se on teidän perheenne vakaumus. — Mutta mitä pahaa siinäkään olisi! Se on miellyttävää ja harvinaista viisautta, etenkin tähän aikaan. — Niin, nämä vanhan aristokratian viimeiset blaseeratut jälkeläiset, he suovat niin mielellään että Pekka ajattelee — vielä mieluummin että hän kuuntelee — hänellä, poikaparalla, kun ei mitään vakaumuksia voi ollakkaan.

Pekka kohottaa muitten mukana lasinsa ja juo sen

huomaamattaan pohjaan.

»Se on oikein», sanoo talon isäntä, johtaja Appelqvist, lyöden Pekkaa olalle. »Nuoret osottavat nykyisin meille esimerkkiä. Austrinken! mina herrar.»

Tietysti Pekka pitää kiitokset hyvänään, ihmettelee vain itsekseen että mille hiivatin asialle tässä nyt lie tullut annettua pontta ja juotua malja pohjaan. Ehkä jääkäri liikkeelle? Olkoonpa mille tahansa. Ei siitä sen enempää puhuta, eikä Pekan tee mieli tiedustella. Kyllä heidän juttunsa suunnilleen arvaa kuulemattakin. — Olenhan silti onnenpoika. Ei löydy tästä maasta niin korkeata eikä niin matalaa majaa etten niissä jotenkuten tulisi toimeen. Maailman-Matti! liikkuma-alallasi ei ole rajaa.

Tuskin on Pekka saanut poltettua sikarinsa puoliväliin, kun uusi levottomuus tulee vierailulle hänen luokseen. Se ei ole mikään mieliala, vaan se tosiaankin tulee jostain ulkopuolelta. Voisi luulla että se säteilee tuolta toisesta huoneesta läpi seinän, kohtaa hermonystyrät Pekan ihossa, ja, niinkuin sähköappulaa painaen sykähyttää kaikki hälytyskellot soimaan. — Siellä oven takana ajattelee tai odottaa joku Pekkaa. Se on kutsu. Sinne on mentävä. Onpa

kuin pieni odotuksen henkiolento olisi jo pujottautunut avaimenreijän läpi ja ovenrivalla istuen tarjoaisi kättä. — Erehtyykö Pekka? Onko mitään oven takana?

Onhan siellä äskeiset leikit ja äskeiset rupatukset — edestakaisin vilisevä joukko nuorta väkeä, ja ryhmä tantteja nurkassa vahtaamassa jotain juorun itua: kuiskausta tai silmäpeliä. Aivan niinkuin jo äsken. Mutta heti oven avattuaan on Pekka silti ollut tuntevinaan vielä jotain muuta. Hänen kasvojaan on hipaissut auringonsäde. Katsahtaessaan uudelleen sinne mistä se oli tullut, kohtaa Pekan katse huoneen toisellapuolen uunin kupeessa tummapukuisen neitosen, joka istuu kädet sylissä, ja parista tunkeilevasta kavaljeerista piittaamatta katselee uneksuvasti heidän sivuitseen, suoraan ovea ja Pekkaa päin. Se on Signe Sparre. Onko Pekka vartavasten vai sattumalta joutunut tämän taikalyhdyn valopiiriin, sitä ei nuori mies itse kykene päättämään, eikä edes tiedä näkeekö tyttö häntä. Signe tapaa tuijotella siten, mitään silti näkemättä, ja vaikka hän olisi Pekan tuloa vartavasten odottanutkin, on hän siksi viisas ettei käännä päätään pois ja paljasta itseään. Pekalla on silti täy-

si syy olettaa olevansa neitosen näköpiirissä. Ja saadakse tuon epämääräisen katseen kiinni, hän vaimomaisesti nyökkää neitoselle heikon kumarruksen. Silloin vasta neidon katse näyttää havahtuvan, hento vartalo liikahtaa, ja kasvojen yli lennähtää silmänräpäykseksi iloinen hymyn väre. Mutta samassa Signe jo ojentaa kätensä toiselle kavaljeereistaan, poistuen tanssisaliin.

Nuoren miehen mielessä tällainen tuskin parilla kolmella sekunnilla mitattava tapaus aiheuttaa pienen luonnonmullistuksen. Kaikki ne mielenliikkeet, joita yksinäisyyden tunto illan kuluessa on siittänyt ja ruokkinut, kaikkoavat pois kuin raakkuva varisparvi. Tilalle tulee se lintu, jota kutsutaan lemmen satakieleksi! Sen kivun-suloista liritystä ei Pekka voi olla kuuntelematta, vaikka koettaakin naurahdella omalle hupsuudelleen. Sillä siitä ei pääse mihinkään että Signen läheisyys on Pekalle suloinen asia, ja tytön surumielinen kauneus sellainen kompastuskivi, johon langettuaan ei enään tee mieli nousta ylös. Signe on jo pelkällä ulkonäöllään Pekan ihastuksen esine. Pekan tarkka silmä on keksinyt tämän puhkeavan ruusun, ja lepäillyt löytöretkeilijän kunnioittavalla ilolla sen

suloissa. Ovatpa he, tutuiksi tultuaan, jonkun kerran puhelleetkin melkoisella avomielisyydellä kuin kaksi yksinäistä, orpoa, ainakin. Sillätavalla on heillä jo jotakin yhteistä, joten he voivat meluavan huoneen ylitse keskustella äänettömästi.

Pekka tietää kumartaneensa Signeä tanssiin ja tytön myöntyneen: tulkaa. Ehkei kummankaan tarkoitus alkuaan ollut aivan tämä. Mutta on selvää että tanssista päästyään tyttö odottaa. — Siispä Pekka pitää varansa ja sieppaa Signen soiton tahtiin uudelleen. Se sattuu olemaan valssi, lentävä ja kepeä. Ensi kertaa hän tanssii Signen kanssa. Ja hän hämmästyy sen vartalon notkeutta, joka hänen käsiensä varassa liikehtii. Mitään loistavia tanssijoita eivät he ole kumpikaan, mutta he mukautuvat toisiinsa kuin olisivat he yhtä. — Senjälkeen tapaavat he illan kulussa useasti toisensa, etsimättä, ja Pekka antaa »lemmen satakielen» rintaluittensa alla esteettömästi liritteä, lurittaa, vaikka hän luonnollisesti pitää sen luritukset omana tietonaan. Se on ainakin varmaa etteivät ikävät tuumiskelut vaivaa enään. Pekkaa ei enään muitten nuorten joukosta voi erottaa. Sattuu silti että eräälle hänen näköiselleen miehelle naure-

taan jonkun hajamielisen ja järjettömän vastauksen takia. Mutta se mies ei ole tuosta tuonaan, naaraahan vain muitten mukana.

Vasta sitte kun ensimmäiset vieraat ennen puoltayötä alkavat tehdä lähtöä, herää Pekka liikehtimään levottomasti. Mutta siihen ei tosiasiassa ole mitään syytä, sillä Signe, jonka läheisyyteen hän tietysti heti joutuu, uskoo hänelle lähtevänsä vasta Fingerfeltien perheen mukana. Silloinhan on selvää että he lähtevätkin kahden, ja nyt heti.

Auttaessaan päällysvaatteita Signen ylle, on Pekan mielessä sellainen arka huimaus ja hellyyden tunne että hän turkin mukana melkein sulkee tuon armaan olennon syliinsä, mutta jättää sen hämmennyksissään kuitenkin tekemättä. Valkeat käsivarret ja kaulan tuoksuva hipiä saavat ilman pienintä suudelmalla upota väljän turkisvaipan sisään, joka yhtäkkiä peittää hentoisen vartalon kaikki sulot, niin että huppukauluksesta vain ruskeasuortuvainen pää piipottaa esille. Lakki vielä! — mitäs jää järeille? — vain poskipäät, nenännipukka, kahden silmän väreily. Katoavat vielä jalat päällyksenkiin, kätöset pieniin nahkaintaisiin, ja koko suloinen luonnonluoma on hävin-

nyt näkyvistä, sen jäsenien hienonhienojen elävien koneistojen joko upottua jäykkiin koteloihin tai peittyttyä jos jonkinlaisiin presenninkeihin. — Viikunanlehti on kasvanut ylenmäärin laajaksi ja monimutkaiseksi. Miksi pitää tämän maan olla niin kylmä? Raattikkoon joutaisivat kaikki rievut. Eihän jumalatar ole sitävarten että se pistetään säkkiin kuin lumppuläjä. Hiiteen hynttyyt Afroditen päältä.

Jos Pekka voisi omassa tunteessaan vallitsevan lämpötilan levittää ulos maailmaan, niin ainakin Signen ympärillä kesää talvea läikehtisi paratiisillinen lämpö. Nuo jäsenet, joissa asuu sielu, tusinoittain sieluja, saisivat olla vapaasti, jotta niitä voisi hyväillä tai edes nähdä. — Ei Pekka ennen ole osannut kenenkään pukeutumista katsoa näin vihaisella silmällä. Nyt, aste asteelta seuratessaan Signen koteloitumista, hän sekä noloistuu että katkeroituu, hyvin kyllä aavistaessaan että näitä panssareita ei Pekka Suojanen ole mies puhkomaan. — Yksi »lähdetäänkö?» huppukauluksen sisältä ja yhden epämääräisen katseen hipaisu lakin varjosta puhaltavat Pekan lopullisesti hajalle. Turhaan hän koettaa portaissa tarttua Signen käteen — se on hervoton. Turhaan hän kadulle tultaissa

koettaa vilkaista seuralaisensa silmiin — kuulaat ne ovat, mutta ilmeeltään niin epämääräiset ettei edes näe ovatko ne syvät vai (taivas varjeltoon!) matalat. Juoksevan veden kaltainen on tytön katse, ja se on liian laiha elementti rakastuneen ravinnoksi. Ei tyttö puhukkaan mitään, ei edes hänen suunsa näy. Ja kädet katoavat muhvin sisään.

Kylmä on ulkona. Lumi narskahtelee heidän astellessa tyhjää katua. Porttiholvien ohi mennessä kajahtelevat seinät: poiketkaa tänne, täällä on hämärää, täällä on hyvä supattaa. — Puhua nyt pitäisi, rakentaa sanoilla yhteisymmärryksen silta uudelleen ja sitä myöten haastella kerrankin kaikki selväksi. Samalla tavoin kehottaa itseään se, joka professorin edessä siinä ja siinä tentissä on joutunut kiikkiin. Taitavasti puhuen ja sisuaan pinnistäen saattaa silloin vielä johtaa asiat takaisin oikealle tolalleen ja pelastaa hyväksyvän maininnan papereihinsa. Mutta nyt, kun elämän totisin paikka on edessä, ei tule mitään. Sydän hakata koputtaa aivan kurkun alla, täynnä sanoja jos minkälaisia, mutta kieli on jäykkä eikä saa niitä työnnettyä kuuluville. Vaikka kirjoissa helposti kuitataan tällaiset asiat, ja vaikka niistä jotkut ylimielisesti

haastelevat, niin sittenkin tuntuu muutaman sanan esillepuristaminen aivan ylivoimaiselta taidonnäytteeltä. Melkeinpä toivoisi itsensä pois, vaikka pohjoisnavalle asti, päästäkseen tukalasta pulasta. Tempautuisi tästä irti niinkuin ennen poikanallikkana poliisin kynsistä, juoksisi pakoon mutkitellen pihojen ja solien läpi johonkin turvalliseen loukkoon, jossa saisi hetken hengähtää ja hiipiä sitte muina miehinään kotia nukkumaan. Eipä tiennyt silloinen poikaparka joutuvansa kerran sellaiseen tilanteeseen, jossa ei sisu eikä pakokaan auta. Mutta onhan tyttöjen kanssa ennen selvinnyt. Mikä siinä on että nyt, kun kerrankin on päässyt Signen kanssa kahden, ei mistään tule mitään? Tämä on liian vakava asia. Aivan katu keinuu jalkojen alla. Kosivathan ne muutkin ihmiset. Miksi Pekan päätä huimaa?

Aina töksähtävät sanat sen viimeisen totuuden äärimille kuin kuilun reunalle, josta ei uskalla valtoiminaan heittäytyä viimeiseen hyppyyn, ei vaikka miltä taholta yrittäisi. Sen kuilun tutkimaton hämärä ammottaa edessä, siitä täytyy peräytyä, lähestyä uudelleen, peräytyä, lähestyä —. Tähän hommaan läkähdy! — Pekka huomaa laskevansa puoliääneen omien

askeltensa narskuvaa tahtia. Se on epätasaista kuin huonon moottorin sätkätys, kun vähäväliä toinen sylinteri jättää sytyttämättä ja toinen jytkyttää pysähtymäisillään. Sitte alkavat molemmat päristä kuin ompelukone, ja taasen harvenee: jump, jump — jump. Nyt se pysähtyy kokonaan, herrajestas, nyt loppui kaikki, eikä silmä näe eikä korva kuule enään mitään.

Jostain vain, hyvin kaukaa, tiedottomista etäisyyksistä, alkaa kuulua luonnottoman yksitoikkoinen ja takeltava ääni. — Sehän kuulostaa minun puheeltani — tuumii Pekka — mutta mitä ihmeen sanoja se päästelee! Sitähän se kuuluu purkavan, sitä aijottua lemmen asiaa — no, antaa mennä, se helpottaa mieltä. Ja niin helpottaakin että alkaa tuntua kuin olisi kovasta saunan löylystä päässyt ulos, raukeasti huokumaan raitista ilmaa, joka tyynnyttää päätä ja viillyttää ihoa.

— No nyt on sitte sekin tunnustus tehty, — ajattelee Pekka syvään huokaisten ja katsoen taasen kävelytoveriaan pitkästä aikaa kuin olisi siinä ollut välillä kuolema ja helvetti, ja nyt olisi ylösnousemuksen aamu.

Mutta ei kuulu pasuunain riemuista pauhua eikä laupeuden enkelin ääntä. Turhaan Pekka puristelee

seuralaisensa pikkuista kättä. Se pysyy hervottomana, kylmänä kinnaskotelossaan.

»Puhukaa toki!» rukoilee Pekka. »Näettehän että minä olen purkanut sydämeni salaisuuden» (»hypännyt kaivoon», oli Pekka vähällä sanoa, mutta äkkäsi toki ajoissa että tässä on käytettävä runollisempaa puhetapaa). »Nyt minun onneni on kokonaan teidän vastauksenne varassa. Puhukaa toki. Näettehän että minua piinataan tulisilla hiilillä.»

— Nythän se sujuu jo kuin teatterissa tai romaanissa! yrittää Pekka riemastua itsekseen. Kyllä tästä hyvä tulee!

Ja kyllähän siitä olisikin Pekan puolelta jo alkanut asia luistaa, sillä vaikeinta on aina alku, etenkin kun ei ole tottunut »tunteitaan tulkitsemaan». Nyt on suinpäin hypätty rakkauden valtamereen, eikä auta enään muu kuin koeta polskutella henkesi edestä ja odota että armelias sana onkii sinut sieltä kuivalle pohjalle, lemmensaaren suloiselle rannalle. Yhdellä sanalla voi Signe sen tehdä. Mutta miksi tyttö vaikeenee ja lähtee hiljalleen kävelemään?

Pekalle tulee hätä käteen. Uudelleen hän tarttuu Signen sormiin, vetää niistä niin että kinnas luistaa

pois, ja puhuu kuin vimmattu.

»En minä voi», sanoo Signe. »Antakaa se kinnas pois.»

Hölmistyksissään Pekka ojentaa esineen takaisin. Utelee sitte:

»Miksi ette voi? Ettekö usko minun sanoihini? Vai pidättekö minua muuten huonona?»

Signe puistaa päätään ja katsoo nuorukaiseen lempeästi.

»Enhän toki, en pidä huonona. Mutta minä luulen että nainen rakastaa vain kerran. — — Ja minä olen jo rakastanut», lisää tyttö huokaisten.

Se oli paukaus, jota Pekka kaikkein vähimmän olisi odottanut. Kirjavia tähtiä tanssii hänen silmissään, ja hän lysähtää istualleen puotin rappusille, jotka ovat siinä vieressä. — Liian myöhään, liian myöhään!, hokee hän itsekseen. Signelläkin on jo ollut tarinansa. Kuka olisi sitä uskonut! Varhain nykymaailmassa alotetaan. — Ja kykenemättä sormeaankaan liikauttamaan jää Pekka tuijottamaan seuralaistaan. Niin on kuin Signe olisi yhtäkkiä hypännyt johonkin ohimenevään junaan ja kiittäisi pois huimaa kyytiä, edes liinaa hyvästiksi heiluttamatta.

»Hyvänenäika, mikä teidän on? Oletteko sairas, vai koskiko se teihin niin kipeästi?»

Signe on kumartunut Pekan puoleen, onpa laskenut kätensäkin hänen olalleen. Ja Pekka nousee, lähtien kävelemään sen olennon rinnalla, joka oli tullut saavuttamattomaksi. Katu on edelleen aivan tyhjä. Vain utelias poliisimies on jostain lymypaikastaan ilmestynyt katukäytävän reunalle tarkastaakseen haukansilmällään kummallista pariskuntaa. Poliisilla on nimittäin ammattiin kuuluva erikoinen maailmanjärjestyksensä, jota se sovelluttaa etenkin kaikkiin omituisesti käyttäytyviin yökulkijoihin, mittaillen että onko tuon annettava mennä vai onko tuo jo astunut sen sopivaisuuden rajan yli, josta lähtien ihminen kuuluu minulle.

Miten voisi Pekka olla muistamatta erästä poliisia kerran ennen, pohjoisemman talvitaivaan alla, ja miten hän voisi olla vertaamatta silloista autuudentilaansa nykyhetken surkeuteen. — Erilaiset tytöt, mutta erilainen Pekkakin. Ja täytyy sanoa että nykyinen Pekka häpeää koulupoika-Pekan edessä — ei epäonnistumisensa vuoksi, vaan rakkauden ilmaisunsa laadun takia. Miksi piti puhua näin paljon joutavia? Eikö

asiaa saattanut luonnollisemmin ja yksinkertaisemmin ratkaista?

— Mitä kaikkea olenkaan puhunut? Olen pyytänyt, rukoillut, kerjännyt. Minä pyysin rakkautta, kun olisi pitänyt antaa. Minä kiusasin häntä, kun olisi pitänyt hyväillä. Rakkaus ei puhunut suuni kautta jumalana, vaan kerjäläisenä. Se on kyllä senverran ymmärrettävää että kun sydämeni kerran aukesi, ei sielä voinut kuulua muuta kuin huuto: antakaa leipää, antakaa edes muru. Olkoon niin. Se on kyllä luonnollista. Mutta miksi sittenkin kerjätä toisilta, jotka ovat yhtä köyhiä kuin minä? Miksi Signeltä, joka kenties on vielä köyhempi?

— Köyhempikö? — Mitä kaikkea saattaa piillä Signen sanojen takana? Mennyttä rakkauden huumaa? Ihaninta antaumusta? Kaikkea sitä, jossa nainen kypsyy! — Kaikkea sitä, josta sinä, Pekka, nyt olet työnnetty syrjään armottomasti myöhästyneenä. — Oletko, Pekka, rakastunut toisen miehen työhön? Onko tuo huulien täyteläisyys, tuo silmien surumielinen loisto ja tuo ihon arka ruusunkarva toisen miehen syyleilyn tulos? Sitä ei pää kestä ajatella. — Ehkei kaikesa silti olekkaan takana muuta kuin nuoren tytön arat

kuvitelmat, ehkä joku suudelma, siinä kaikki. — En halua tietää, en. Sen vain tiedän että täyteläisemmän ja uljaamman kypsyyden minä olisin hänelle antanut. Ja sen tiedän että yhä, kaikesta huolimatta, häntä rakastan.

Pekka tarttuu Signen käteen, eikä päästä sitä enään. Hellästi hän suutelee kylmää kinnasta.

»Te sanoitte äsken ettette voi minua rakastaa. Mutta se olkoon teidän asianne. Silti ette voi kieltää minua antamasta rakkauttani teille. Voitte sen heittää pois, tai ottaa vastaan, miten ikinä haluatte, sillä minä en vaadi mitään. Äsken puhuin kyllä toisinpäin, mutta se oli väärin. Minun sanani eksyivät äsken — minun täytyy sanoa tämä teille — siitä syystä että minä olen elämässäni saanut osakseni niin vähän rakkautta.»

»Kyllä te vielä saatte!» pistää Signe sukkelasti väliin, niin vakuuttavalla ponnella ettei Pekka hetkeen tiedä mitä ajatella.

— Onko se mahdollista, Signe? on hän huudahtamaisillaan, mutta tyttö näyttää taas niin salaperäiseltä ja itseensä vajonneelta että sanat jäävät Pekan huulien taakse, eikä hän voi muuta kuin katkerasti

hymähtää omille kuvitelmailleen, jotka yhä näyttävät pyörivän saman janoisen kaipauksen ympärillä: saada, saada!

»Saattaa kai tapahtua niinkin», jatkaa Pekka, »mutta se saa jäädä kohtalon huomaan, joka antakoon mitä hyväksi näkee. Tulen kyllä toimeen ilmankin, yhtä hyvin kuin tähän asti olen tullut. Nyt minä vain yhä vakuutan sitä, mikä minun täytyy sanoa etten pakahduisi. Minä puolestani en ole vielä koskaan rakastanut ketään. Niin, tuota, sattuuhan sitä, joskus, että kun kerran miehen housuissa kulkee, niin on jotain sentaipaista, yhtä jos toista kiintymystä. Mutta näin täydestä mielestäni en minä, se on vissi se, ole koskaan vielä rakastanut. Jumaliste, tämä on ensimmäinen kerta, ja olkoon viimeinen kans — jos kohtalo niin tahtoo. Rakkaus on epäitsekäs. Minä tunnen sen niin selvästi nyt, ja minä en pyydä muuta kuin että uskotte minun olevan vilpittömän, kun sanon että rakastan teitä.»

»Uskonhan minä sen», vakuuttaa Signe taasen yhtä sukkelasti kuin äsken, vaikka omituisella aralla ja sydämellisellä äänensävyllä.

Pekan onnea ei voi mitata, niin itkettävän autuas hän on epäitsekästä rakkaudesta. Signen sanat

hän kätkee mieleensä kalliina aarteena, ja Signen muisto on tästälähtien oleva jumalankuvana hänen elämänsä tiellä. —

Mutta mitäs Pekka silloin äkkääkään! On tultu aivan kaupungin pohjoisille äärille. Pimeät hanget leviävät edessä. Viimeisten katulyhtyjen hohto tuskin jaksaa estää pimeyttä sieltä vyörymästä aivan varpaille. Mutta lyhdyt ovat saamaisillaan apua: taivaanrannalla alkaa liikehtiä vihertävä valoväreily, ja yhtäkkiä sävähtää sieltä heikko revontulien kajastus. Taasen muistaa Pekka toisen yöhetken tuolla kaukana, jossa revontulet joskus sähisevät yli koko taivaan kuvun.

Pekka hymyilee muistolleen, mutta ei voi olla itsekseen huokaisematta että eläisipä vielä se tyttö siellä, niin — —.

Yhtä ihmeellistä kuin silloin, on nytkin että käveltiin tänne asti, eikä muistettu poiketa sille kadulle, jonka varrella Signe asuu. Signenhän täytyy joutua aikaisin kotia ettei täti vihastu — sekin mokoma vanhapiika. Ei siis auta muu kuin pyörtää kiireesti ympäri ja pyrkiä lyhintä tietä täti Loviisan portille. Kysyy Pekka vielä siinä mennessä:

»Te sanoitte että olette rakastanut. Mutta tähän rakastatte nytkin?»

»Nii-in», sanoo Signe epäröiden.

»Ettekö olekkaan varma siitä?»

»En minä tiedä. Tuntuu välistä niin omituiselta.»

Siihen omituisuuteen Pekan äly ehdottomasti uupuu; eikä hän kykene enään puhetta jatkamaan. Eikä siihen olisi tilaisuuttakaan, sillä vastaan tulee kolme iloista sälliä, jotka jo matkan päästä huutelevat terveisiänsä hiukan sopimattomilla sanoilla. Pekka puristaa vain kätensä nyrkkiin ja tuumii että pysykööt nyt siivolla älköötäkä satuttako sormillaan. Sillätavalla tuumii kyllä jokainen mies, joka naisen sivulla ritarina kulkee, mutta Pekka melkein toivoo että jotain tapahtuisi, sillä hänen nöyrä alistumisensa nyt tässä rakkauden asiassa on sittenkin kasvattanut rintaluitten alle jonkun merkillisen veripahkan, joka kipeästi hautoo niitä paikkoja, missä sappi asuu.

Jo tulevat miehet kohdalle. Eivät näytä haluavan väistää. Signe ja Pekka väistävät. Mutta silloin ohimennessä yksi sälleistä heittäytyy kaulailemaan Signeä. Samassa se sälli saa potkun takapuoleensa, ja kun se kiroten kääntyy päin, niin silloin paukahtaa

sen leukapieliin puhtaasti tähdätty kaksoisisku kaikkien nyrkkeilyn sääntöjen mukaan. Ja samojen sääntöjen mukaan se täräys lennättää sällin pökertyneenä pitkäkseen kadulle. Knock out.

Pekka-ritari se sillätavalla turnausta harjottaa. Tosin ei hän vielä ollut mitään ajatellut, potkaisi ja löi vain niinkuin kone, joka tottelee jonkun korkeamman vallan käskyä. Mutta kone tuntee nyt vilpitöntä mielihyvää että oli suorittanut lyöntinsä niin sukkelaasti, täsmällisesti ja lujasti. Ja sitä vain nyt tulee ajatelleeksi että olisikohan ollut parempi täryttää upper-cut, kun sällillä sattui olemaan suu auki.

Nyt Pekka alkaa jo innostua, ja nyt hän vasta muistaa suuttua. Tappeluhalu paisuttaa hänen sieraimiaan, ja hän kieräyttää julmalla himolla hartioitaan, vatsalihaksiaan, reisiään. Hän nuijisi paremman puutteessa nyt vaikka sähkötolppia tai seiniä. Onneksi karkaavat toki ne kaksi muuta sälliä jo harjakset pystyssä kohti. Onnellisena Pekka etsii edullisinta lyöntitilaisuutta, ja kun se pitempi sälli, oikea hevosenkokoinen ja punanaamainen rumilas, juuri on hartiaväellä läjäyttämäisillään nyrkkinsä hänen päähänsä ja samalla aukaisee suunsa, silloin Pekka,

onnellisena uudistuneesta upper-cutin tilaisuudesta, hypähtää aivan sällin nenän alle ja samaa vauhtia paiskaa altapäin molemmat nyrkkinsä perätysten leukapäähän. Kuuluu ääni niinkuin lihakirveellä lyötäissä. Sälli mätkähtää nurinniskoin, eikä liikauta enään jäsentäkään. Knock out.

Se jäljelläoleva kolmas hyppää syrjään, mutta sieppaa samalla puukon kupeeltaan. Nyt Pekka vastaan riemastuu: tässähän tarvitaan vielä jiu-jitsuakin! Samalla kun sälli sivusta kyyristyy raapaisemaan hänen kylkeensä, pyörähtää Pekka päin, sivaltaen kämmensyrjällään puukkomiehen kyynärvarteen niin että ase tipahtaa hankeen. Kaksin käsin tarrautuu Pekka sitte rampautuneen vastustajan kurkkuun, tempaisee sällin selälleen ja sydämensä kyllyydestä takoo sitä naamaan, mukiloi sokeasti niinkuin poikaisena ennen. Ja joka lyönniltä niin ihanasti viillyttää mieltä.

Signen hätähuuto vasta saa hänet siitä mielityöstään katsahtamaan ympärilleen. Mutta se on myöhäistä. Takaraivoon paukahtaa sellainen isku että Pekka tupertuu nenälleen äskeisen uhrinsa päälle. Onneksi on kuitenkin takaraivo Pekan pääkopan lu-

jin paikka. Pian hän pääsee pystyyn, vaikka päätä huimaa. Se ensimmäinen sälli olikin jo kerinnyt nousta jaloilleen, ja sehän se löi pampulla, olisi lyönyt kai toisenkin kerran, mutta Signe riippuu sen kädessä ja potkii. Se on hullunkurista nähdä. Ei kuitenkaan Pekka kerkiä apuun ennenkuin sälli on saanut kätensä irti ja lyönyt pampullaan Signeä, vieläpä paiskannut tytön yhtenä myyttynä kauvas lumihankeen. — Siinä amatsoonihyökkäyksessä oli kaikestahuolimatta tappelun ratkaisu, sillä sen kestäessä kerkisi Pekka toipua antaakseen sällille nyt sellaisen lopputilityksen, jossa pamppu saa vielä viimevoiteluksi tanssia omistajansa ruholla, päästä kantapäihin asti.

Vielä käy Pekka samalla pampulla leipomassa niitä kahta muutakin roikaletta, jotka jo alkavat nostella päitään. Ja ihmeekseen tuntee hän vasta nyt äskeisessä puukonheiluttajassa vanhan puolueveljen, sen, joka kerrattain nyrkkiraudalla iski Pekan pääkuoreen »veljeyden» aakkosia. Sieltä löytyy nytkin takataskusta nyrkkirauta. Sen Pekka pistää muistona, mutta heittää pampun pienen puutalon katolle.

Ja hengästyneenä, mutta tyytyväisenä, katselee ritari sitte kätensä työtä. Siinä viruu kolme kypsäk-

si pieksettyä ihmistä pitkänään laitakaupungin puolihämärällä kadulla. Niin vaarallista ympäristölleen saattaa olla nuoren miehen epäitsekäs rakkaus. Eikä se silti ole vielä edes ensimmäistä vuorokauttaan umpeen elänyt.

Turnauksen neljäntenä uhrina makaa sen kuningatarkin, Signe, yhä hangessa, itkeä nyyhkyttäen hiljakseen, kädet silmillä, hattu vinossa, ja muhvi ainakin kahden sylen päässä. Pekka saa vaivoin häneltä tietää ettei toki mitään sen pahempia vaurioita ole sattunut. Olkapäähän vain koskee. Siihen on osunut pampun sivallus, ei muuta. Pekka koettelee sitä paikkaa, varmuuden vuoksi, pistäen kätensä turkin sisään. Mustelma siihen vain on tulossa, mutta tyttö voi hkii. Olkapäätä kopeloidessa hairahtuu ritarin käsi vahingossa puseronkin sisäpuolelle, paljaalle iholle käsivarteen, rintaan. Niinkuin tulen polttamana vetäisee hän kätensä pois vaarallisilta alueilta. Mutta se on jo myöhäistä — kontakti on jo tapahtunut, sähkövirta tehnyt tehtävänsä ja polttanut varakappaleet Pekan aivoista.

Seuraus on luonnollisesti tämä: ritari nostaa maasta itkevän kuningatarensa ja pusertaa hänet kun-

nioittavasti rintaansa vasten ynnä suutelee hänen yhäti vapisevia huuliaan. Se on aivan asiaankuuluva toimitus ja seikkailun loppupiste. Eikä Signekään sitä vastusta. Varmemmaksi vakuudeksi painaa Pekka tähän historiaan vielä toisen pisteen, niin paljon äskeistä pitemmän että sitä voisi melkeinpä nimittää ajatusviivaksi.

»Menään kotiin», sanoo Signe valittavalla äänellä.
»Ei saa enään, ei saa.»

Eihän Pekka enempää ole aikonutkaan. Aikoiko Signe enemmän? — Siinä on taasen yksi niitä ihmeitä, joita ei voi ratkaista korkeamman matematiikankaan avulla.

Signe kuivaa silmänsä, Pekka puistelee sävyisästi hänestä lumet pois, muistaapa etsiä muhvin. Käsiyökkää lähdetään sitte paikalta. Eikä puhuta halaistua sanaa. Pian ollaan perillä. Luottavaisesti toisiinsa silmiin katsoen jättävät he hyvästit, ja päättävät tästälähtien olla hyvät ystävät. Vielä yrittää ritari lähtiäiseksi syleillä neitoa, mutta tämä nostaa nokkelasti muhvin kasvojensa suojaksi. Eikä Pekka voi muuta kuin nöyränä tyytyä tähän platooniseen hyvästijättöön.

Vielä poistuessaan tuntee Pekka viileän onnen tästä päivästä nousevan sen tuomien mielimurteitten raunioille. Yhä Signen kuva silmissään laskeutuu hän vuoteelleen yön lepoon.

XI

VIHDYTTÄVÄÄ on tällätavoin päästä matkalle kevään puhjetessa, niinkuin joskus ennen, kun kevät oli lupaus huolettomasta kesästä — ellei täysin, niin kuitenkin verrattain huolettomasta, ilman vastuuta mistään ja ilman velvollisuuksien painoa. Saattoihan silloinkin kyllä joskus luulla olevansa orjuutettu, mutta toista on silti johtaa tehdasta, joskohta pientä ja syrjäistä, niin silti olla huolella päivin ja öin. — Johdetavilla, niillä on vapaus; kun tulee johtajaksi, saa sen iskusanan tilalle piirtää ovensa kamanaan: vastuu — tai jotain muuta sentapaista. Tuhlaristakin, elämän päiväläisestä, täytyy »vastuun päällä» kehkeytyä harkitseva ja tekonsa punnitseva mies. Se on inhottavaa.

— Hohhoi, kai siihenkin tottuu, kun vanhenee. Täytyyhän sitäpaitsi rahavelat maksaa ja elämän pankkiin kepeällä kädellä kirjotetut vekselit kerran hikihelmillä lunastaa. Mutta se olkoon sen päivän juttu. Nyt olemme matkalla. Saamme tuudittaa itsemme siihen suloiseen harhauskoon että olemme vielä va-

paa irtolainen muitten samallaisten joukossa, junassa, kirpeähajuisessa kolmannen luokan vaunussa, joka täynnä yhteiskunnan vähäosaisia huristaa aurin-gonpaisteisten seutujen halki. Matkalla johonkin, johon on mentävä, mutta josta ei huoli piitata ennenkuin konduktööri ilmottaa oltavan perillä ja juna sylkäisee itse kunkin kiviakaduille, uusien velvollisuuksien piiskattavaksi. Niin, pääkaupunkiin! Ne ja ne tilaukset on siellä tarkastettava. Olkoonpa niin. Mutta onhan pääkaupunki ennenkaikkea jokaisen kodittoman kylmä koti. Siis ollaan kotimatalla, pienellä pyhiinvaellusvisiitillä asfalttimaailmaan ja kivimuurien välinpitämättömiin soliin, joissa ei kukaan tunne, eikä tarvitse ketään tuntea, nauttia vain siitä että on vilskeessä mukana.

— Mutta tämä juna, näin kolmannessa luokassa istuen, on silti paras paikka maailmassa. Täällä on tuota inhimillistä hajua ja muuta väkisten likelle tunkevaa moninaisuutta yltäkylläisesti. Se on eri kuin tehtaan käry ja konttorihuoneitten jäykkä ilma. Täällä saa olla vaiti, jos haluttaa, kuunnella valmista, jos haluttaa, ynnä mielinmäärin haastatella ukkoja ja akkoja, hienoimpiin hepeniinsä pynttäytyneitä neitosia,

pitkätukkaisia sällejä ja muita. Hei, pikkuinen läpileikkaus sieltä elämänpuun tyvipuolelta! Terve, kolmannen luokan vaunu, terve, hyvät ihmiset; kaikki ollaan matkalla!

Pekka nauttii olostaan, puoleksi suljetuin silmin seuraten matkatoveriensa puuhia, kuunnellen keskusteluja, ja koettaen mielessään arvailla mikä otus tuo ja tuokin oikeastaan lienee, minkälaisen statistin osaa näyttelee elämän leveällä lavalla ja mitä tuumia hautoo pääkuorensa alla. Tämä on pieni väliaika näytöksien välillä, kun diivat ja sankarit ovat vetäytyneet suojiinsa, ja vähäpätöiset ovat jääneet jällelle tuumiskelemaan omia tuumiaan. Täällä he ovat kaikki näkösällä, sellaisetkin, joita ei muuten huomaisikaan. Kukin täyttää yhden istumapaikan, ei enempää eikä vähempää. Tällä hetkellä he eivät kuulu mihinkään yhteiskunnallisen näytelmän koneistoon, ovat pahan vain sellaisina kuin luonnostaan ovat. Mutta ihmeellistä on miten he ovat kiinnikasvaneet näytelmiensä luonnottomiin osiin. Eivät he riemuitse tästä vapaudenhetkestään. Tässä, tehtävistään irtireväistyinä, ovat he enimmäkseen surkeita ja naurettavia kuin häkkiin suljetut eläimet. Luonto on yhteiskun-

taihmisessä asettunut pääläelleen seisomaan. Tässä, vapaina yksilöinä, ovat he naurettavia ja vangitun näköisiä; vasta jokapäiväisyytensä näytelmän kahleissa tulee heistä yleviä, järkyttäviä, johonkin yhteyteen (suuri me!) kuuluvia — päinvastoin kuin metsän eläin, joka vain vapaudessaan on johonkin (luonnon) yhteyteen kuuluva.

Siinä on yhteiskuntaihmissen surullinen tarina — orjan tarina, kerjäläisen tarina.

Mutta sen, joka ei mukaudu heidän säännöstelyyn elämäntapaansa, sen kohtalo on vielä koleampi — siitä tulee tragedia. Tuskinpa anarkistit ja rangaistusvangit kaikki lienevät rappeutumisilmiöitä? Eikö hän heissä monessa pikemminkin ole puhjennut esille alkuperäinen atavistinen vapausvietti, joka nousee kapinaan »oikeusvaltion» nimellä prameilevan yhteiskunnan lurjus- ja kerjuriäytelmää vastaan ja itsepäisesti pitää parempana yksilön omankäpälän-oikeutta. Ovatko he rikollisia? Kyllä järjestyneessä »sivistysvaltiossa». Mutta muinaisajan kansojen keskuudessa monikin heistä ehkä mainittaisi sankariksi, oikein pääjehuksi, ja heidän luonteenominaisuuksiinsa pidettäisi jumalallisina. Heidänkaltaisistaan pol-

veutuvat vanhat ylimyssuvut — nyt kyllä jo veretömiksi rappeutuneet. Uusia sukuja ei voi tulla tilalle, sillä nyt senkaltaiset teljetään tyrmään, roistojen pariin. — Mutta kuka osaisi heidät erottaa synnynäisistä roistoista, kun molempien toimintatavat olojen pakosta lienevät melkein samat? Ja vankilan oppikurssin käyneenä katkeroituu sankari-ihminenkin ennenpitkää roisto-ihmiseksi. Kenen on syy? Lain ja oikeudenko? Kuka uskaltaa vastata?

Ylen sotkuisia asioita. Ei pysty pää niitä ratkaisemaan, väsynyt pää, joka jo kahdenkymmenenkahdeksan vuoden iässä alkaa kaivata lepoa. Pitäisi päästä matkoille itseään tuulettamaan. Mutta mihinkäs täältä pääsee? Rajat ovat kiinni. Niinpä pysy paikoillasi, ja johda tehdastasi — johtaja.

»Jaha, hyvästi nyt sitte ja lykkyä eteenpäin. Jumalan rauhaa.» Se on maanukko, jonka kanssa Pekka alkumatkasta haasteli. Se kättelee turpealla kourallaan ja tassuttelee ulos.

Puoli vaunua tyhjenee tähän kaupunkiin. Niinhän ne maalaiset tekevät, aamujunalla kaupunkiinsa tulevat asioilleen, ja illalla palaavat, syli myttyjä täynnä. — Mutta tuskin ovat kaikki halukkaat vielä kerin-

neet ulos, kun jo vaunuun töytää oven täydeltä meluavia kaupunkilaisia, kiiruhtaen valtaamaan paikkoja itselleen, niinkuin niistä riippuisi henki ja autuus.

»Onkos ylösotettu?» — »Onko tässä vapaa paikka?» kysellään kilvalla. Pekka vastaa aina uskollisesti: enpä luule. Se on ensinnäkin rehellinen vastaus molempiin kysymyksiin, sillä eihän tottaviekköön yhtään paikkaa tuosta ole nostettu ylös eikä alas, eikä siinä liioin mitään vapaapaikkaa liene. Toisekseen tällä vastauksella voi valikoida matkaseuran itselleen, koska tietysti kaikki vapaapaikan kaipaajat menevät sivu; mutta »ylösottamisen» pelkääjät istahtavat penkille, katsellen sitte vielä pyörein silmin ympärilleen että jos tämä sittenkin oli »ylösotettu», kun tuo herra sanoi että: enpä luule. — No, niin käy että yksi ylösottavainen neiti-ihminen läjäyttää leveät takalistonsa Pekan viereen, ja toinen lehahtaa kuin perhonen vastapäätä oikealle. Melkein aina saa Pekka näinikään vastauksellaan pyydystettyä ympärilleen keski-ikäisiä neitsyviä, myyjättäriä tai herrasväen piikoja, ellei satu joku hölmö puolivillainen »liikemies». Ne ovat kuitenkin kaikki hyvin huvittavaa

seuraa. Ja jos sentapaisiin kyllästyy, saattaa joskus siivilöidä ympärilleen vapaapaikan hakijoita, vastamalla niille: taitaa olla. Silloin saapi saaliikseen virkamiesperheelle haiskahtavaa väkeä ja ylioppilapsia y. m. s.

Vaunu alkaa jo rauhottua, kun käytävälle ilmestyy vielä yksi pahannäköinen naiseläjä, keksii tyhjän paikan Pekan edessä, ja puhumatta pukahtamatta tunkeutuu siihen. Siihen istuu, luimauttaa kulmaina alta naapureitaan ja jää murjottamaan lattiaan, huulet puristettuina törrollen melkein nenään kiinni.

— Kylläpä on raadollinen jäte naisesta, tuumii Pekka ihmeissään. Harvoin näkee ihmisessä, semminkin naisessa, tuollaista paholaisen leimaa. Niin nihki kuivuneet kädet ja niin litteä rinta kuin seitsemänkymmenvuotiaalla työläisnaisella, mutta nuo kasvojen rauniot näyttävät paljon nuoremmilta. Silmät tosin, mikäli niitä voi nähdä tuolta synkkävarjoisten kulmien alta, ovat laimeat kuin kaihin syömät, ja harvan tukan jätteet hapsottavat huivin alta surkeasti korvuksille, mutta nuo kasvonpiirteet eivät kaipaisi paljoa nuorentamista että ne olisivat kerrassaan uljaat. Otsa, nenä, leuka ovat voimakkaat ja puhdas-

muotoiset. Niitten yli on vain vedetty kammottava synkän katkeruuden kaapu, joka ei näytä niihin alkuaan kuuluvan. — Mitä kohtaloita mahtaakaan piillä mokomassa ihmisrauniossa? Vanha ilotyttökö? Ei, se hekuma jättää toisellaiset ja perin inhottavat jäljet. — Mutta, ahaa, tämähän oli vankilakaupunki! Ehkä siis vankilasta laskettu rikollinen? Niin täytyy olla. Eihän sillä ole matkakapistuksia, ei mytystäkään, vain piletti kouransilmässä. Ja tuo puku, etenkin vaaleanpunainen kretonkiröijy, on liian ohut näin varhaiskevään aikaan. — Lienee kai vangittu aikoinaan kesälämpimillä, ja niissä ketineissään nyt työnnetty maailmalle.

Yhä kasvavalla mielenkiinnolla tarkastelee Pekka vastassaistujaa. Ei voi olla epäilystäkään etteikö tuo kuivuneen kellertävä iho ja tuo uhmankatkera ilme olisi vankilan varjoa. Kas, nainen käännähtää, ja lynkäpäisillään akkunalautaan nojaten ryhtyy tuijottamaan ulos. Siellä viimeiset lumiläikät ja ensimmäiset kirkkaanvihäriät ruohontupsut tanssivat auringossa. Mutta ei värähdystäkään näy naisen kasvoissa, ei vähäisintä liikettä laihoissa haukansormissa. Kaikki on muijalle yhdentekevää, niin heräävä luonto ulkona

kuin kanssaihmiset täällä sisällä.

Mitenkä erilainen olikaan se lipevän liukas ämmä, joka talvella tällä samalla taipaleella sai kaikilta (paitsi ei Pekalta) narrattua muka matka-apua, ja jonka konduktööri sitte tiesi olevan vankilasta päästetyn varkaan. — Tämä tässä on kokonaan toista lajia, tämä ei ole tyyppi, vaan yksilö. Mutta onko tämä anarkisti vai roisto? Luulisipa että jos Lucifer, kapinallinen enkeli, joskus näyttäisi naamansa, niin tuontapainen se olisi.

Jostain käsittämättömästä pakosta Pekan täytyy yhä, yhä tarkastaa noita kasvoja, mutta jos mistään, niin niistä on mahdoton lukea mitään mielenliikettä. Ei ämmä edes ole tietävinään, vaikka näin hävyttömästi vierestä tarkastetaan. — Miksi täytyykin sitä tarkastaa? Mikä sinun on, Pekka, miksi vapiset? Miksi kauhistut?

Tuo kuin marmoriin veistetty nenä tarvitseisi alleen vain mehevämmän pehmoiset huulet, niin — tai vas varjelkoon — se ei voi olla kukaan muu kuin hän!

Läpi koko ruumiinsa tuntee Pekka rikkiraastavan taistelun. Luoksevetävät ja poistorjuvat voimat kamppailevat hänessä ylivallasta. Ihmiset tässä ym-

pärillä, ja heidän mahdollinen ihmettelynsä, on mitätön seikka, jonka Pekka työntää ehdottomasti syrjään. Mutta muisto siitä hetkestä, jolloin hän viimeksi katsoi tuota ihmistä silmiin — kuinka loistava niitten silmien synkkyys silloin vielä oli! — se muisto loikkaa heidät auttamattomasti erilleen. Ainakin Pekka sanoi sen silloin julki selvin sanoin, ja pysyy yhäti sanojensa takana. — Kuitenkin, kun täytyy kohdata hänet tuossa tilassa, se muuttaa asian, ja se kolkuttaa syyttäen Pekan sydämen tiukimmin lukittuun oveen: syyllinen, syyllinen, murhaaja, sinä et ole ottanut selvää tuon naisen kohtaloista etkä ole toimittanut hänelle pankkikirjaa silloin kun sitä olisi tarvittu.

Mutta ihmisethän ovat sanoneet: Kyllä se Iita hyvästi jaksaa, ei hätää mitään. Niin sanoi vielä Raappanan isäntä viime syksynä, ja lisäsi salaperäisesti: Huhutaan sillä olevan rahakätköjäkin, vaikkei tiedetä missä ne on. — Ne ovat kaikki vetäneet minua huulesta, kun eivät ole ilenneet juuruta miten asia oikeastaan on. — Sikamaisesti olet, Pekka, isänperintösi hoitanut; oman osasi hummaat iloisesti pois, ja toisen osan jätät virumaan pankkiin, tuumien että Herra hänet hoidelkoon. Tilillä olet nyt, ja tiukasti olet-

kin. Olet murhannut hänet, joka sinulle elämän antoi. Hm, saakeli hänen antamisistaan. Mutta tässä on nyt turmeltu muutaman naisen elämä, ja sitä ei enään mikään mahti korjaa kohdalleen. Täytyy tehdä se, mitä vielä voi.

Varovaisuus on kuitenkin tarpeen. Eihän ole varmaa että tuo sisukas piru — jos se sittenkään on hän? — ottaa apua vastaan — apua entiseltä aviomieheltään ja entiseltä pojaltaan. Pekka kumartuu naisen puoleen, sanoen puoliääneen:

»Minä tunnen teidät.»

Ei mitään vaikutusta. Pekka kysyy:

»Tunnetteko te minut?»

»Tunnen kyllä», vastaa nainen käheällä äänellä, kääntämättä päätään akkunasta.

Se on siis hän! Mutta aivan niin yliolkaista vastausta ei Pekka ollut odottanut. Nainen oli siis jo aikojen sitten, ehkä jo paikalleen istuessaan, tuntenut poikansa, vaikkei ollut asiasta milläänkään — ja nyt heitti vastauksensa välinpitämättömänä selkensä taakse. Sehän on kyllä liiankin laupiaasti tehty, koska päätetty on etteivät he tunne toisiaan. Vaikea on nyt lähestyä. Mutta nyt on kertakaikkiaan ja kaikesta huoli-

matta soudettava esiin. Eikä tässä auta kaarrella. Suora tie paras tie.

»Arvaan kyllä mistä te tulette, mutta arvasin sen vasta nyt. Paikkakuntalaiset, sieltä teidän kotipuolesta, ovat sanoneet että jaksatte hyvin.»

»Vai niin sanoivat, saatanat.»

Pekkaa puistattaa. Tuosta suusta ei sittenkään haluaisi kuulla kirouksen sihahtavan. Pekka huomaa sitäpaitsi alottaneensa puheensa väärästä päästä. Naisessa voi herätä epäluulo, kun tätä tietä käydään asiaan. Mutta eihän enään sitäkään tyhmyyttään voi korjata. Täytyy jatkaa:

»Sitä minä vain tässä halusin sanoa että minulla on teille isältä terveiset.»

Nainen muikistaa halveksivasti suutaan, eikä nytkään puhu mitään.

»Eivät ne terveiset ole kyllä aivan tuoreita. Siitä, kun isän tapasin, tulee pian umpeen seitsemän vuotta.»

»Valehtelijan määrä.»

»Kuulkaapas, minä en salli että te vastaatte minulle tuollatavalla. Minulla ei ole vähääkään halua ei kiusata teitä, ei säälitellä, eikä muutenkaan tukkeu-

tua teidän asioihinne. Mutta nämä terveiset on minulle annettu toimitettavaksi, ja minä toimitan ne. Meidän pitäisi saada puhella hiukkasen kahdenkesken. Sopisikohan teidän tulla minun mukani Helsinkiin?»

»Mene helvettiin!»

»Enkä mene. Mutta se on nyt varma että te tulette. Jo ensi asemalla nousemme tästä pois ja valtaamme ensimmäisestä luokasta oman kopperon. Te tulette. Se on nyt kertakaikkiaan päätetty.»

Ei hyppää nainen kiljuen pystyyn (niinkuin Pekka hiukkasen pelkää), ei kiroile, mutta ei osota mitään heltymisenkään merkkejä. Sensijaan se nyt, pahasti luimistaen, katsahtaa ensikerran poikaansa silmiin, ja laskee sitte päänsä alas, jääden siihen nuokkumaan kumarassa, kädet sylissä. Kaiketi hän oli Pekan sanoista saanut juuri sen määrän kylmähköä osanottoa, minkä hänen ylpeytensä sieti. Ja kiinteät sanat olivat hänelle hyväily, niinkuin ainakin voimakasluonteiselle naiselle. Hän lienee niin herkässä mielenlireessä kuin hän ylipäättään voinee olla — nyt enään, nykyisin.

Ympärilläolevat ihmiset näyttävät jo kerinneen

kiinnittää huomionsa heihin kahteen. Lihava vierustoveritar on kurkottanut korvansa aivan liki heitä, vaikka silmät katselevatkin viattomasti maise-mia vaunun toisellapuolen olevasta akkunasta. Ja tuo pehmeäkielinen perhonen, joka vastapäiselle paikalle lehahtaessaan vielä suutaan suipistaen ja uumiaan kiepauttaen niin hempeästi katsahti Pekkaan, se puolestaan on vetäytynyt aivan penkkiinsä toiseen päähän. Sieltä se hassunkurisen pyöreän silmin ja ylhäisellä ilmeellä pöllöttää Pekkaa ynnä tämän puhe-kumppalia, etenkin jälkimmäistä.

Tässä vaununosastossa ei ole edes lupa vetää muutamia haikuja järkkyyneisiin veriinsä. Mutta ei sovi nyt poistua tämän naisen luota, kun hänestä kerran on lujan otteen saanut. Pekka ryhtyy kuitenkin valmiiksi lataamaan piippuaan. Kohta tulee asema, jossa sopii siirtyä toiseen vaunuun.

Samassa juna viheltää. Pekka ottaa matkalaukkunsa hyllyltä.

»No», sanoo Pekka. »No», toistaa hän laskien kä-tensä naisen olalle. »Nyt lähdetään.»

Nainen nousee ja seuraa häntä. Mennään tupak-kaosaston läpi, jossa joukko ryssän solttuja tuoksut-

taa tavanomaista tökötin, nahkan ja sen sellaista katkuaan. Junan pysähtyessä ne ryntäävät vesikippoi-neen ovelle. Tungoksessa muuan punakka ja roko-narpinen sinellinieikka ryhtyy taputtelemaan Pekan seuralaista: ah, matushka. Nainen sylkäisee sitä roi-kaletta silmille. Solttu rupeaa porisemaan kuin kie-huva pata, ja yrittää lyödä. Mutta silloin ilmestyy sii-hen väliin Pekka niin tulipunaisena ja uhkaavan nä-köisenä että tunkeilija lopettaa molottamisensa sii-hen pisteeseen; naamaansa vain ryhtyy pyyhkimään sinellinhialla, toverien nauraessa.

Niin päästään ulos. Ensimmäisestä luokasta saa-daan erikoisosasto. Pekka sulkee oven, vetää verhot eteen, istuttaa naisen sohvalle, ja istuu itse vastapää-tä, ottaen nuo kalseat sormet käsiensä väliin.

PEKKA: Minun pitäisi pyytää anteeksi teiltä.

ÄITI: Mitä peliä sinä taasen alat? marakatti.

PEKKA: Kiitos siitä vanhasta hyväilysanasta. Ei hä-täillä nyt. Tulemme kyllä asiaan. — Minne aijotte mat-kustaa?

ÄITI: Helsinkiin.

PEKKA: Mitä aijotte siellä tehdä?

ÄITI: Varastaa.

PEKKA: Ei teidän tarvitse varastaa. Teillähän on varoja yli parikymmentä tuhatta.

ÄITI: Sinä saatana. Vielä pilkkaat, niinkuin muutkin.

PEKKA: Ei ole tässä pilkkaa eikä leikkiäkään. Minä puhun silkkaa totta.

ÄITI: Totta? Minä alan vainuta läpi sinun totesi. Älä luulekkaan! En huoli sinun avustasi, kuuletko, en huoli. Valetta ja petosta sinä yrität.

PEKKA: Eikös varastaminen ole valetta ja petosta?

ÄITI: Ei ole. Se on ottamista.

PEKKA: Sepä merkillistä siveysoppia on. En tosiaan ymmärrä sitä. — Sanokaa minulle suoraan miten teistä tuli varas.

ÄITI: Kun en ilennyt kerjätä.

PEKKA: Ellei halua kerjätä, täytyykö välttämättömästi olla varas?

ÄITI: Täytyy, varas tai rosvo — ellei ole lurjus.

PEKKA: Siis olen minäkin jotain näistä kolmesta: varas (= rosvo), kerjäläinen tai lurjus.

ÄITI: Mikä lienet, siitä ei minulla ole tietoa, mutta sen tiedän että varkaan leipää olet sinäkin syönyt.

PEKKA: Se on hyvin mahdollista. — Mutta, ettehan

tarkottane —? — Vastatkaapa vielä yhteen kysymykseen: milloin aloitte varastaa?

ÄITI: Silloin kun sinua kannoin näillä käsilläni, ja isäsi hummasi merillä.

PEKKA: Saa — äh. Olette minua sillä tavalla elättänyt!

ÄITI: Niin.

PEKKA: Ilmankos minulta ei koskaan mitään puuttunut! Voi äiti, äiti! — Ja ihmiset luulivat että isä lähetti rahaa.

ÄITI: Niin.

PEKKA: Tottavieköön, eipä liene isäparka ollut mikään mallikelpoinen aviomies. Mutta hän lienee itse saanut siitä eniten kärsiä. Teitte kovasti väärin, äiti, kun ajoitte hänet pois silloin jouluna. — Tapasin isän, niinkuin jo sanoin, vielä senjälkeen kerran. Siitä tulee nyt pian seitsemän vuotta umpeen. Hän tiesi silloin kyllä senkin uuden Suojasen olemassaolon, mutta sanoi vain olevansa siihen asiaan alistunut. Hän näytti pitävän itseään syyllisenä kaikkeen. Hyvin nöyrä ja viisas mies hän oli.

ÄITI: Poika, onko se totta? Tapasitko isäsi?

PEKKA: Tapasin. Ja hän antoi minulle rahaa, paljon

rahaa, meitä molempia varten. Oman osani olen jo aikoja sitte kuluttanut matkoihin ja lukuihin ja, tottapa huakseni, hummaamiseen. Teidän osa on koskematta pankissa. Se on kahdeksan vuotta vanha talletus, ja teidän nimellenne.

ÄITI: Mikä sinun on ammattisi? Kuulin kai kerran jostain että luet insinööriksi.

PEKKA: Sehän minusta tuli.

ÄITI: Missä nyt on isäsi?

PEKKA: En tiedä. Sanoi menevänsä ijäksi johonkin pallon toisellepuolen, kaiketi Amerikkaan tai Australiaan.

ÄITI: Niin, siinä sitte ollaan.

PEKKA: Siinä ollaan. — Tuletteko nyt mukaani, äiti?

ÄITI: Tulen.

Sen saa äiti vaivalla vain sanotuksi, sillä hän alkaa vapista niin että hampaat suussa kalisevat. Koko tuo surkea ruumiin jäte tutisee ja nytkähtelee, pyrkien purkamaan vuosikautiset sappensa itkuksi, mutta löytämättä enään kyyneliä. Kun ne vihdoin puhkeavat esille, tulee niitä tulvanaan, kastellen kasvot, kädet, hiukset, puseron. Sitä vedenpaisumusta ei Pekka rohkene häiritä, se tuntuu jollaintavoin pyhäältä ja

samalla piinalliselta. Se kuuluu vain itselleen, ei muille. Sitä ei kenenkään pitäisi nähdä. Kun tuska purkau-
tuu kyyneliksi, ovat kaikki muut sivullisia. Silloin seu-
rustelee kukin vain itsensä kanssa — tai jumalansa,
mikäli kullakin sellaista on. — Pekka, joka muistaa äi-
tinsä pystynä ja ylpeänä, tukka pitkänä ja säkenöivän
ruskeana, ei voi nähdä tätä kyynelistä märkää rau-
niota.

Pekka poistuu tupakalle vaununkäytävään. Siellä
vilahtelee yhä ohi kepeässä tanssissa auringonpais-
teisia seutuja. Mutta siellä on vettä, niin tympäise-
vän paljon vettä — kaikki ojat täynnä, peltojen sarat
ja laajat suonotkot täynnä. Vettä, itkua on kaikkialla,
sisällä ja ulkona. — Ei kannata pohtia tämän maail-
man asioita, ei rehtiä, ei pitää tärkeätä ilmettä. Kaik-
ki on yhtä, orjuus ja vapaus, suuruus ja pienuus, to-
tuus ja vale. Kaikesta tulee lopuksi aivan samallaisia
kyyneliä, jotka keräytyvät suuriksi tulvavesiksi, jot-
ta aurinko saisi tilaisuuden niihin ilkkuen heijastel-
la naamaansa ja tuuli läiky teliä välinpitämättömiä
laineitaan. Turhuus ja hengen vaiva. — Mene nukku-
maan, Pekka, ja anna ihmisten kulkea omia ratojaan.
Sinä olet lyhyen elämäsi aikana jo hassutellut enem-

män kuin tarpeeksi. Joudat jo katsojaksi. Näytelköt muut. Tee työtäsi, ja ole vapaa — kaikesta.

Aletaan lähestyä pääkaupunkia. Pekka menee takaisin vaunuosastoonsa. — Siellä ei olekkaan enään äskeinen äiti, vaan villi olento, joka vaunun keikkuesa huojahdellen ja vaahdon pursutessa suusta pui nyrkkiään kattoa kohti, ja huutaa: kirottu, kirottu.

»Älkää viitsikö. Ei se kannata», sanoo Pekka väsyneesti.

»Minä herjaan!» huutaa toinen.

»Mitä? Tuota kattoako? Ei kannata herjata mitään. Koetetaan tässä vain keskenämme korjailla asioita, senverran kuin voidaan. Vaiti! Istukaa alas!»

Pekka tarttuu äitiinsä ja pakottaa hänet istumaan. Siinä tämä vähitellen tyyntyy.

»Laittakaa itsenne kuntoon. Me ollaan tulossa perille.»

Ei pysty muija itseään ruokkoamaan. Pekan on se tehtävä, oijottava vaatteet, suittava tukka, sidottava huivi kohdalleen.

»Menetteleehän tämä elämä näinkin», puhelee Pekka. »Ei kannata kirotta jos ei suurennellakkaan, mutta jaloillaan tässä silti yhä seistään. Tekin saat-

te taasen yritellä alottaa alusta. Eikä alustakaan tarvitse — tähän olette aika pohatta nyt. Ja tottapuhuen mieluummin teissä sittenkin näen varkaan kuin kerjuriin.»

Juna hiljentää vauhtiaan.

ÄITI: Minulla on poika täällä kaupungissa, se huoripoika, Artturi.

PEKKA: Kuinkas vanha se jo onkaan?

ÄITI: Neljäntoista.

PEKKA: Nytpä voitte sitte senkin elämäntuotteen ottaa hoitoonne. — Mitä laatua sen isä oikein lienee?

ÄITI: Sellainen villi kulkumies, rosvo, Matisto, jos hänet muistanet.

PEKKA: Niinpä melkein arvasin. Ei liene pikkuveli rakkauden lapsia.

ÄITI: Ei.

PEKKA: Ei se ole hyvä perintö lähteä maailmalle. Koettakaa olla sille pojalle hyvä, parempi kuin minulle. Hm, ei siihen taida tarvita kehottaa. — Sanokaapa kumpi on, tai on ollut, teille rakkaampi, tämä uusi vai minä?

ÄITI: Tämä toinen.

PEKKA: Niinpä juuri. Se on selvää. — Nyt on aika

lähteä.

Niin purkaa juna sisuksensa pitkälle asemasilalle. Se pieni satunnainen joukkio, joka hetkiseksi oli yhtynyt vaunuihin yhteistä ilmaa hengittämään, hajautuu eri tahoille, kukin etsimään paikkaansa yhteiskunnan jäsenenä, jokapäiväistä näytelmäänsä jatkaakseen. Sinne häviää Pekankin harmaja puku toisten harmajien joukkoon. Vain hänen äitinsä vaaleanpunainen kretonkiröijy vilahtaa silloin tällöin näkyville, kuin lippuna osottaen mihinkä he Pekan kanssa menevät. He ottavat ajurin ja vierivät pois.

Pekka päättää itsekseen sittenkin ryhtyä suojaamaan tätä villiolentoa, joka kerran on ruokkinut poikaansa varkaan leivällä, päättää viedä hänet mukaan Jyrkänkoscalle ja toimittaa hänelle tehtaalta kepeää työtä tai panna pystyyn pienen kaupan.

XII

Ei enään mitään muuta kuin tämä juhannusyö. Se voi tulla niin liki, koska Pekka itse on aivan tyhjä. Kiihottava hajuveden lemu, joka neitosen vaatteista säteili, alkaa häipyä tuntumattomiin, eikä kiihkeinkään kuiskaus kuulu enään huulia etemmäksi. Vain maa ja kasteiset ruohot tuoksuvat tyynnyttävästä, ja sielun raukenevaan aallokkoon pisartelea yörastaan laulu kultaisena suihkuna. — Vielä tuo taivaan kylmä liikukumattomuus yläpuolellasi — se liuottaa viimeisenkin huumeesi, Pekka. Viileästi tyhjä on se kiitossuuko, jonka vielä neitosi huuliin upotat.

He pusertavat vielä toistensa käsiä, ja kiiruhtavat nurmikon yli takaisin rantalepikkoon, josta he nopeasti koettavat kerätä sylyksen risuja kumpikin. Vasta senjälkeen, saatuaan niitä kokoon soveliaan määrän, painuvat he lepikon läpi rannalle. Siinä aukeaa eteen aivan tyyni järvenpinta, kuin kaukalo piripinoin täynnä sulaa metallia, ja pohjoinen taivaanpuoli ruskottaa haaleana sen päällä. Tännempää, aivan lä-

heltä, kiertelee ilmaan ohut savupilari sammuvasta kokkovalkeasta. Sen vieressä sileällä kalliolla tuikkii terhakasti pieni kahvituli omituisen keltaisena, loistottomana ja kylmänä. Tulen ääressä loikoilee kolme miestä: vanha pitkäpartainen, keski-ikäinen luuranko, ja nuorempi hyvinsyötetyn sonnin näköinen. Veden partaalla puuhaa astiain pesussa kaksi naista, kolmas liikkuu isossa moottoriveneessä, mutta neljättä ei näy. Sen Pekka toteaa helpotuksella että neljättä ei näy. Ja hän lähtee reippaasti lähenemään nuotiota, jäljessään Irja tipsuttavilla helsingittären askelilla.

»Höhöö», hörähtää pitkäparta, savuava sikaari partansa keskellä. »Johan sieltä lopultakin tullaan. Löytyikös puuta palavaa?»

»Miksei löytyisi!» heläyttää Irja, heittäen sylyksensä aivan ukon koiville. »Katsokaa ja maistakaa.»

»So-so, kälyseni» (ukko nimittää mielellään kau niita nuoria naisia kälysikseen). »Puu ei ole purtavaksi eikä näykkii naitavaksi. Kai minä selvästi kysyin että onkos puuta palavaa.»

Pekka puuttuu puheeseen:

»Näyttää melkein ettei tänä yönä mikään puu pala täydellä liekillä. Teidän tulennekin kajastaa vain

hullunkurisena keltaisena läiskänä. Aivan luonnottomalta tuntuu että se saisi edes veden kiehumaan.»

»Kysy sinä sydämeltäsi, Pekka, kiehuuko se, mutta älä epäile meidän tulemme mahtia. Kippis, nuoret miehet. Tule mukaan, epäilijä-Pekka.»

Ja eihän Pekalla muutakaan tehtävää ole kuin istua neljänneksi mieheksi piiriin. He ovat siinä nyt kaikki tehtaan pomomiehet: uusi omistaja ukko Liuski, insinööri Suojanen, laiha konttoripäällikkö Raatikainen ja pyylevä teknikko Suorsa — kaikki muut uutta väkeä paitsi Pekka. Muut entiset ovat menneet, koska eivät sietäneet Liuskin kursailematonta puhe-
tapaa, mutta Pekka tulee ukon kanssa mainiosti toimeen. Liuski on nahkuri, joka vanhoilla päivillään ryhtyi keinottelemaan, ja menestyikin kuin onnen kultapoika ikään, niin että lopuksi ostaa räväytti kokonaisen tehtaan. Viisas mies, ja rohkea kuin ilves. Verevä se on vielä vanhoillaankin. Se on osannut panna kituvan tehtaan jauhamaan kultaa. Eikä Liuskin ukko lopeta afääreitään tähän, vaan uusia kahmauksia yhä hautoo päässään. Kaikki sille onnistuu, paitsi yksi asia: ei saa naitettua tytärtään. Tyttö ei taivu ukon tarjokkaihin, eikä ylipäättäen näy huolivan ke-

nestäkään. Viimeksi on Liuskin Lahja polttanut hyp-pyset ukon suosikilta, tältä reimalta teknikolta tässä. Isä oli siitä hyvin pahoillaan, mutta nielee katkeruutensa hiljaisuudessa, sillä hän rakastaa tyttärtään.

Nyt on Liuski hyvällä tuulella. Siihen vaikuttanee osaltaan munatoti, joka on ukon suuri ihastus. Hän on erinomainen konjakin tuntija, mutta aivan erikoisella tavalla: konjakit ovat hänen aivoissaan luokitellut tarkkaan arvojärjestykseen senmukaan miten ne kykenevät aikaansaamaan herkullista munatotia. Tämän juoman valmistaminen on muuten uskottu ukon omalle rakkaalle muijalle, ja se pitää kaikkien tietää ettei koko Suomivaltiossa ole toista sellaista munatotin vatkaajaa, sekottajaa ja höystäjää. — Joka lauvantai-ilta, saunasta tultua, pitää tämän himojuoman höyrytä ukon nokan alla, ja joskus muulloinkin, kun on väsynyt tai vilustunut — lisäksi vielä tietysti jouluna ja juhannuksena. Nyt on juhannusyö, ukko on saanut totinsa, ja on siis tyytyväinen. Vertaus ja leikkipuhe rätisee hänen partansa sisältä, pitkin siikaarin sivua. Kaikkien on nyt juotava munatotia, niin Pekankin. Irja sen valmistaa, mutta maistaa itse ensin leikillään lasista, tarjoten sitte vasta Pekalle.

Hetken on Pekka kuunnellut toisten juttuja ja iloinnut siitä että jotain melua on ympärillä. Mutta outo tyhjiys on yhäti hänen mielessään. Ei se ole apeutta, ei ylipäättäen mitään, tyhjyyttä vain, ja melkein onnea siitä että niin on. Onpa ainakin tilaa ottaa vastaan, jos jotain on tuleva tänä kummallisena yönä. Niin miedolta tuntuu toisten melu, ja niin laihoilta Liuskin itsessään kyllä mehuiset jutut, että Pekka kuvittelee olevansa tässä kalliolla vain juhannuksen kanssa kahden ja odottavansa jotain. Yörastas lirittää heleitä koloratuurejaan. Järvi lepää tyynenä. Kolme naista tulee kahvikaluineen. Neljättä ei näy.

»Kylläpä Pekka nyt vahtii kaihoisin silmin onnensa horisonttia», huomauttaa Liuski, vihjaten siten Irjan ja Pekan väleihin. Ukko pitää heitä melkein jo kihlautuneina. »Se on oikein, kunhan samalla pidät silmällä tuota taivaan horisonttiakin tuolla. Ota se vahti nyt virkatehtäväkses, ja kiekaise kun aurinko sieltä naamansa näyttää. Minun on aikomus täräyttää sillä hetkellä vähän tavallista juhlallisempi kunnialauskaus. Kii veti vai, Pekka, että otat päällesi kukon tehtävät? Me tässä varustellaan muuta, vaikkapa nyt lalettaisi aluksi.»

»Olkaa huoletta, setä. Koetan parastani.» Sitä lupastaan ei Pekka suinkaan aio pitää, mutta nyt saa toki olla rauhassa.

Liuski varottaa vielä kerran kaikkia suurella äänellä ettei kukaan saa mennä louhimolle auringon nousun aikaan, vaan on pysyteltävä tässä, ja ylipääntään tämän ja tämän linjan lännenpuolella. — Kaikilla on tiedossaan että ukko on järjestänyt juhannuspaukkunsa sinne kivilouhokselle, mutta minkälainen siitä oikein tulee, ei tiedä kukaan.

Pekka lähtee kuljeksimaan rantaa pitkin syrjemälle. Ukko Liuski kuuluu kehuskelevan miten munatoti on mainio asia esim. lauluäänen vahvistajana. Totinsa jälkeen ukko kyllä mielellään lauleskelee, mutta nyt jymähyttää hänen barytoninsa aivan erikoisella kuminalla:

Pappani maja on matala ja pieni,
ei tarvitte portahia — —

Entä Irja — eikös sekin haaveile:

Ja se ilta oli lämmin ja ihana
ja linnut ne lauloivat,
keto allansa kaunis ja vihanta,

kukat kedolla kasvoivat.

Tyttö istui kreivinsä sylissä,
moni muistui mielehen.

Yö joutui, ja päivä oli laskenut;
hän nukkui kreivin vierehen.

— — — — —

— Mutta tähän on ruokotonta! Eikö sillä tytöllä ole vähääkään häpyä? Sehän kuuluttaa kuin uhallä julki verestävän tuoretta tapahtumaa, jonka, jos min-kää, pitäisi piiloutua luonnollisen ujouden verhoon. Tuo kuulostaa riemukkaalta kuin voittolaulu. Käsittämätöntä! — hm, Irjakin on käsittelyn kautta tullut käsittämättömäksi. Tuo helsinkiläisdaami ei vielä ikinään ole ollut vilpitön ei muille eikä itselleen. Mistä tulee nyt tämä äkkipuuska, joka hipoo julkeutta? Minusta? Minä olen tahtonut saada hänet suoraksi ja vilpittömäksi, naiseksi, joka osaisi edes antautua. Se on tapahtunut. Minä sain hänet sellaisena. Ei, sain hänet sellaiseksi. Siinä on pieni ero asiassa. Minä olen antanut hänen nauttia siitä, mikä hänessä itsessään on parasta, vieläpä maksanut hänelle tästä antamisestani ruhtinaallisen hinnan: oman itseni hinnan. Kakki sie-

lunvoimani sain panna peliin, saadakseni hänet ihmiseksi. Hän on imenyt minun vereni kuiviin ja perinyt itselleen kaksinkertaisen voiton. Totisesti hänellä on syy riemuita.

— Minkälainen hän oli ennen? Viettelijätär tietysti alusta asti. Hän ajoi vastaani kuin loistovaljakolta, mutta siinä oli kuormana vain kurjaa, kaikkialta (eikä vähin romaaneista) kokoonhaalittua lemmerihkamaa, näivettynyt älypaha hevosena aisoissa, ja hiottu baalokokemus ohjaksissa. Sellainen surkeuden perikuva, joka ajaa ympäriinsä, etsien vaistomaisen hädän pakottamana jotakuta hullua, joka itsensä hinnalla hänet vapahtaisi. — Annoin pettää itseni, ja sen hän pian kuulutti julki.

— Olenko itsekäs ja kiittämätön? En totisesti, sillä en tiedä mistä minun pitäisi kiittää. Hän sai, hän otti, ja heti hän alkoi nauraa lämpimästä ilosta; nyt hän lauloi. — Minä annoin, ja olen tyhjä, niin tyhjä että tämä vaisu yö on täyteläisempi, niin kylmä että tämä viileyskin minua lämmittää. On tapahtunut suursii-vous: minuuteni olen antanut pois kuin roskan, joka nyt heitetään tunkiolle. Mutta jotain kummaa on tullut tilalle. Tämä yö pauhaa kohisten sieluuni, minä

olen sitä täysi. Tämä kaikkeus asuu minussa linnunlauluineen, yrtteineen, järvineen ja hehkuvine päivi-
neen, aurinkoaan vain odottaen ja keskikesän päivää.

Siinä kummallisessa mielentilassaan, pyörtäessä muutaman kalliosärmän ympäri, ja etsiessään louhoksen kivien välistä sopivaa askelsijaa, kiintyy Pekan katse kahteen vaaleaan läikkään aivan jalkojensa edessä. Tutut kengät ne ovat ja tutut nilkat! Pekka tietää minkä olennon niitten yläpuolelta löytää, jos katseensa nostaa. — Eipä ole kiirettä katsoa — juuri näinhän täytyy ollakkin että hän, eräs hän on tänne johonkin lymynnyt, Lahja-tyttö, Liuskin äijän ihmeellinen tyttö, eli »Tupla-ällä», niinkuin ukko itsekin ylpeänä sanoo. Lahja Liuski — nimi ei maistu hyvältä ei kielellä eikä korvassa. Mutta sen nimen omistajataressa asuu sellaisia voimia, jotka voivat tartuttaa miehen kuumetilaan, ja Pekan eritoten. Lahjaa hän on koettanut paeta jos minkin Irjan syliin, mutta sillä seurauksella että yhä lujemmin on kietoutunut tähän kohtalonsa verkkoon, josta ei näy pääsevän pois ei pyristelyllä eikä millään.

Jos ylipäättään mikään näkyväinen tai näkymätön

asia, niin juuri tämä nainen on se »kohtalo», joka Pekkaa varten lieenee varattu, sen on Pekka tiennyt jo ensikerran Lahjan nähdessään. Mutta ihminen on merkkillinen kapine: etsii, etsii jotain »kohtaloa», ja kun se sitte äkkiarvaamatta ilmestyy eteen, niin jopa koettaa kuin henkensä edestä sitä paeta. — Sellaista eivät ehkä kaikki saa kokea, eivät ainakaan ne, jotka löytävät vain esim. »kultasen», »morsion», »kylkiluun» tai jotain muuta sentapaista. Mutta jos joku jo naisia arvostelemaan pystyvä mies on kokenut itse samantapaista tai voisi nähdä sen sekamelskan ja hädän, joka Pekan sisuksissa on viimeaikoina riehunut piiskaten hänet hakkailemaan jokaista naisenpuolta, joka tielle on sattunut, kunhan se vain ei ole ollut Lahja, niin eipä naurattaisi tämä asia. — Kuinkasta voisi vapaaksi syntynyt mies sulattaa mokomaa että mahtivoimat, joille ei voi mitään, kulettavat kuin teurasta narusta. Koettakaapas vaikka älytöntä luontokappaletta, köyryniskaista sonnia tai pientä vasikkaa, raahata johonkin vastoin sen omaa tahtoa — eikö se mylvi ja haraa vastaan kaikilla neljällään? Ja hauki rysässä — eikö se potki?

Kuinkasta ei siis Pekka potkisi ja harittaisi vas-

taan! Siten on ymmärrettävää myöskin ettei hän ollut »kohtalonsa» esineelle vielä koskaan osottanut sen kummempaa kiintymystä kuin muillekkaan hyvän-päivän tutuille — eikä liioin tämä hänelle. Pikemmin-kin he kartoivat toisiaan. Molemmilla heillä näytti olevan hyvin tuskallinen olo, jos tahtomattaan joutuivat kahden. No, ehkei se kahdenjoutuminen Pekan puolelta aina aivan tahtomattakaan ollut, mutta paha vain oli olo, ja helpotuksesta huokaisten he toisistaan aina erosivat. Kumpikaan eivät he enään olleet aivan lapsia. Senpätakia tällainen kohtalokas hulluus paistoi heitä sitä tulisemmalla liekillä. Hulluutta, sitä se oli, sen pystyi Pekka hulluudessaankin käsittämään, pystyipä käsittämään senkin että tämä asia olisi jo yksinomaan ruumiin terveyden kannalta sukkelaasti ratkaistava puoleen tai toiseen: joko lähdettävä lipettiin toisille maankolkille tai — niin —. Mutta kun kerran on hullu, niin tekee kaikkea muuta paitsi ei kumpaakaan näistä kahdesta viisaasta teosta.

Nyt kuitenkin, tällä hetkellä, ei Pekkaa enään ole olemassa, ei hullua eikä viisasta. On vain tämä juhannusyö. Mitä välittäisi nyt yhdestä Pekasta ja hänen surkeuksistaan tai vapauksistaan. Pekka on su-

lautunut yhteen koko maailman kanssa, sellaiseksi vaikenevaksi odotukseksi, jonka ylitse auringon täytyy tuossa tuokiossa hulmahuttaa kultainen päivänssä. Sentakia ei Pekka noudata ensimmäistä mielijohdettaan, eikä Lahjan kengän nähdessään lähde lipetä. Punaisena hehkuu kaikki hänen silmissään, ja jalat, joihin hän yhä jäykästi tuijottaa, paistavat kuin punajuovat purppuraisen pilven alla. Lahjan harma ja kävely pyku se on saanut sellaisen purppurahohdon että se on kuin leijuva pilvi aamutaivaalla. Sitä pitkin alkaa Pekan katse kiivetä ylös, viipyen kyllättään kaikissa tuon upean ruumiin muodoissa, jotka yhtäaikaan ovat olleet hänelle sekä ihastus että kauhistus. Lahja istuu kädet helmassaan, suureen kivenlohkareeseen nojaten, liikkumatonna kuin kuvapatsas. Pekan katse kiipeää uskollisesti yhä ylemmäs, eikä mikään mahti maailmassa voisi sitä estää kulussaan lipumasta pitkin aavistuksen pyhittämiä tienovia, poveja, kaulaa, huulia. — Ihme! Lahjan kasvot ovat aivan valkeat — häpeästäkö? — suuttumuksestako? Ei. Tyttö on tyyni, vaikka valkea kuin hangen kylki, ja silmät katsovat avoimesti Pekkaa. Lahja kohoo seisoalleen. He ovat yhtä pitkät, ja heidän silmänsä tulevat

samalle tasakorkeudelle.

»Minä näen että aurinko on noussut. Sinun (Pekka aavistaa hämärästi sinuttelevansa, mutta se tuntuu hänestä luonnolliselta) silmistäsi näen että aurinko on tällä hetkellä noussut. Se katsoo niistä minuun ja se lämmittää minua.»

Tietämättään he nojautuvat toisiinsa, ja heidän huulensa koskettavat keveästi toisiaan. Heidän ruumiinsa vapisevat vastakkain, sillä he aavistavat jotain tapahtuvaksi.

Pekka alkaa tajuta jotain ja muistaa jotain.

»Lahja, tässä on kivilouhos, ja aurinko on noussut.»

»Niin», sanoo Lahja, kuin unissaan.

On mahdotonta tietää olisivatko he lähteneet pois vai jääneet paikalleen odottamaan mitä tulemaan piti, sillä samassa jo räjähtää kallionseinä heidän yläpuolellaan, ja maa hypähtää jalkojen alla. Kivenlohkareita lentää heidän päittänsä yli. Toisia vyöryy ryskyen alas rinnettä. — Uusi jymäys sivumpana, ja sama meteli. Räiskeen keskeltä kuuluu ilmasta yhtämitainen lentävien kivensirujen helinä kuin satoja lasiruutuja yhtäikaa särkyisi. Heidän ylleenkin pirahtaa

suihku pientä kivensirua lohkareesta, joka sivulta-päin viuhahtaen on iskeytynyt mäsäksi isoon kiveen heidän yläpuolellaan. Pekka huomaa että he ovat turvassa, sillä Lahjan selkänojana ollut suuri kivenjärkele suojaa heitä. Sen kahdenpuolen pauhaa kivivyöry rantaan, ja toiset sinkoavat ylitse, sataen järveen jotta se näyttää kiehuvan. — Äkkiä näkyy kauvempana äkkijyrkkä kallioseinä aukeavan kuin veitsellä leikaten, ja raosta pölähtää ilmoille kivisuihkuja — sitte vasta ehtii räjähdysten ääni kumeana jylinänä kuulijain korviin. Koko kallioseinän pituudelta vierähtää siellä suorakulmaisesti lohkoutuneita paasia rantakaltaalle. Siellä on uusi louhos, johon ukko näkyy asettaneen suurimmat dynamiittipanoksensa. Nämä paukut tässä, lähempänä, vanhassa louhoksessa, olivat kaiketi vain alkusoittoa.

Lahja ja Pekka ovat seisseet paikallaan, tuskin huomaten tätä hieman tavallisuudesta poikkeavaa kihlajaisnäytelmää. Sehän tuntuu aivan asiaankuuluvalta ja mielialaan sopivalta, melkeinpä helpottavalta. Se ikäänkuin laukaisee heidän sisäisen jännityksensä, niin että he tulevat muutamassa hetkessä levollisiksi ja iloisiksi. Veri nousee Lahjan poskille —

hän jo hymyää.

»Nytkö se jo loppui?» ihmettelee tyttö vain, kun pitkään aikaan ei enään kuulu mitään.

Äänettömyys tuntuu tosiaan niin oudolta ettei Pekkakaan sitä enään tahdo käsittää. On aivan pakko tehdä se, minkä Pekka nyt tekee.

»Nyt se vasta alkaa», sanoo hän riistäen Lahjan syliinsä ja rutistaen niin että he molemmat ovat vähällä tukehtua.

Lahjan poskesta tihkuu veripisara. Siihen on iskeytynyt pieni terävä kivensiru. Pekka vetää sen hampaillaan irti ihosta, ja imee halukkaasti haavasta noruvan veren. Muuta vahinkoa heille ei ole sattunut, eikä Pekka tätäkään oikeastaan vahingoksi myönnä. Se taasen ei tee mitään jos Pekan käsivartta hieman säilii — siihen lienee joku paukku sattunut. Kaikki on omiaan vain osottamaan että onni on heillä ollut mukana. Ympärillä kävi myllerrys, mutta heidän paikkansa on koskematon. Sitä suurta paatta vastaan, joka heitä vyöryltä suojasi, on keräytynyt kokonainen valli kaikensuuruista kiveä. Siksipä Pekka, ympärilleen katsoessaan, ei voi olla ennustamatta:

»Jos ylipäättään ennukset ja tunnusmerkit jotain

merkinnevät, niin tämä onni ei liene mikään paha merkki.»

»En tiedä mitä kaikki merkinneekään, mutta se on varmaa etteivät nuo kivet saaneet meihin kajota. Se oli niiltä kielletty.»

Lahja on fatalisti, niinkuin isänsäkin. Mutta Pekka on uumoilevinansa hänen sanoissaan lisäksi hitusen leikin häivää.

»Miksei saaneet?»

»Koeta arvata.»

Pekka miettii päänsä ympäri, vilkaisten kulmain-
sa alta vuoroin kenkäinsä kärkiin, vuoroin tyttöön.
Lahja kääntää päänsä pois ja puree huultaan. Lopulta
Pekka tokaisee:

»No vaikkapa siksi kun ei me sitä ennen keritty
edes kunnolla suudellakkaan.»

Lahja nauraa heleästi:

»En hyväksy vastausta, mutteihän sitä saata vääräksikkään todistaa.»

No, on selvää mitä siitä seuraa. Tietysti se, mitä ei oltu keritty. — Mutta Lahja puskee pian päänsä Pekan olalle, eikä erkane siitä millään, nauraa vain — tai itkee, kumpaa tehneekään — vikisee, piiskuttaa kuin

linnunpoika. Sitte hän vaikenee, ja hänen ruumiinsa paino lepää Pekan käsivarsilla.

Pekka havaitsee vihdoinkin kerran pitävänsä sylissään naista. Hän aavistaa tämän juhannuksen tuovan tullessaan suuren ihmeen, ja hänen aivoissaan alkaa pitkästä aikaa liikehtiä kirkkaita, lämpöisiä ajatuksia. Hän tietää olevansa omistaja, saaneensa lahjan sekä pienellä että suurella alkukirjaimella kirjoitettuna. Se tieto leviää käsivarsien kannattamasta painosta niin varmana hänen tajuunsa ettei mitään anastamisen himoa herää hänessä. Kuinka se, joka omistaa kaiken, voisi haluta jotain anastaa!

Kuuluu lähestyviä ääniä oikealta. Levollisesti sanoo Pekka:

»Lahja, meidän täytyy lähteä.»

Sanoilla ei ole mitään vaikutusta.

»Lahja, toiset tulevat. He eivät saa löytää meitä täältä.»

»Niin — mennään — pois.»

Mutta se on jo myöhäistä. Tuskin he ehtivät ottaa paria askelta kun teknikon pää ilmestyy puitten väliin ylös kallionreunalle. Se pää pysähtyy, keksiessään alhaallaolijat, ja näyttää hyvin hämmästyneeltä. Sit-

te nousee käsi kourimaan leukaa; lujasti taitaa kouriakkin, koska pää näyttää melkein irvistävän. — Jo ilmestyy sinne lisää päitä: yksi, kaksi, neljä. Konttori-päällikön rouvan kimeä ääni kuuluttaa;

»Jees-sussiunatkoon, täällähän ne jo ovat molemmat.»

Liusti tulee kallionreunalle, kädet taskussa:

»Mi-mistäs te tänne olette ehtineet?»

»Tultiin katsomaan setän juhannuspaukkua.»

Ukko tirkistelee heitä, rypistellen tuuheita kulmiaan, näyttäen hämmästyneeltä, ehkä epäluuloiseltaakin. Mutta pian ukko vilkastuu. Käsillään viittoillen kehuskelee hän:

»No eikös sitte ole hyvä paukku! Hupi ja hyöty yksintein, sano kissa kun hiirtä kiusasi. Tällä paikalla tässä ei kyllä ole väliä; entistä rojua vain raivattiin pois tieltä. Mutta silmääppäs tuonneppäin. Näet kuinka sievästi kallio on sieltä lohkeillut. Siell' on kaikki valmista, ei muuta kuin suoraan lotjaan nostaa.»

Pekka ei voi olla hymyilemättä. Hupi ja hyöty! — kyllä se ukko tietää mitä tekee. Ilmankos se onkin kivimiesten kanssa jo viikon päivät kulkenut salaperäisillä moottoriretkillä. Sillätavalla se faari hommailee

ja huvittelee.

»Se oli juhlallinen tärskäys», vakuuttaa ukko yhä hyvillään.

Mutta Liuskipa lähteekin laskeutumaan heidän luokseen alas, näköjään vain tarkastellen louhostaan, vaan silti yhä läheten. Vieläpä osaa ukko ohimennen näppärällä sanakäänteellä toimittaa tarpeettomat katselijatkin pois kallion reunalta. Sitte hän ryhtyy aivan muina miehinään puhelemaan:

»Mitäs tuumit, Pekka, tämän paikan kivistä? Minun mielestäni tässä on koko maakunnan paras graniitti. Se lohkeilee mihin suuntaan ikinä haluttaa, ja se on niin tasarakeista ettei paremmasta apua.» — Ukko on sivumennen poiminut Lahjan hatusta pari kivensirua ja hypistelee niitä: »Katsoppas, eikö ole hyvää kiveä? se on tasarakeista, sanon minä, oikein hienoa kiveä. Sille kyllä ei mitään voi että se põlisee kun sitä hakkaa tai ampuu.» — Ukko pyyhkäisee Pekan tummansinisen takin hartioilta harmahtavaa tomua, katsellen sitte sormiaan: »Mutta kaikki hyvät kivilajit põlisevät näin. Ja eihän se asia oikeastaan meihin kuulukkaan, kun emme ole kivimiehiä. Sietäisi silti pysytellä himpunverran kauvempana, ettei satu va-

hinkoa, sanon minä. Ei pidä olla hullu, vaikk'on nuori. No, kai me on sitte tässä kylliksi katseltu. Lähdetäänpäs kahville.»

Molemmat nuoret ovat seisseet jäykästi mykkinä tämän puheen aikana. Liuski osaa olla ihmeellisen hienotunteinen tyttärensä läsnäollessa, mutta sittenkin tuntee Pekka kuumien verien karkaavan poskipäilleen ja tietää olevansa niin nolo kuin ihminen ylipäätään voi olla. Lahja vain pystyy avoimesti sanomaan:

»Isä, minä olen ollut täällä, aivan tässä paikassa, ja herra Suojanen on tehnyt minulle seuraa.»

»Sitä ei tarvitse vakuutella», tuumii Liuski. »Näkeehän sen muutenkin. Tahtoisin vain sanoa sinulle, tyttö, että vaikka Liuskeilla aina on onni kelkassaan, ja Tupla-ällällä tietysti tupla-onni, niin ei sitä onneansa silti pidä syyttää suotta kiusotella; se saattaa suuttua ja lentää tiehensä. Melkeinhän tämä on kuin onneaan koetellakseen hyppäisi Imatraan. Joo, hyppääväthän ne sinnekin, mutta siihen täytyy olla himpunverran syytä. Syytä, niin, sanon minä, syytä.» Ukko mutisee jotain itsekseen, luimauttaen kulmainsa alta tiukasti tyttärensä. »Ja sinäkin, Pekka. Pitäisihän sinun tie-

tää ettei sinulla ole onnea missään asiassa, niinkuin ei muillakaan epäilijöillä. Sinä —»

»Setä, minä lainasin onnea siltä, jolla on tupla-onni, ja minusta tuntuu etten tässä asiassa enään olekkaan epäilijä.»

»Vai sillätavalla. Vai niin pitkällä sitä jo ollaan. Hm, mm. No, mitäs se minuun kuuluu. Mutta sen minä sanon etten oikein tykkää sinusta, Pekka. Ehket lienekkään kaikkein huonoimpia miehiä, mutta sen minä sanon että sinä olet huono insinööri, saakelin huono. Sinä olet vain sellainen, hm, runoilija.»

Ja ukko tekee halveksivan liikkeen kädellään. »Runoilija» on pahin solvaus, mitä hän voi kenestäkään ihmisestä sanoa.

»Mutta enhän minä ole eläissäni tehnyt yhtään runoa», kokee Pekka puhua puolestaan. »Ellen silti lie-ne koulupoikana tehnyt yhtä, vaikka sekin taisi tulla huono.»

»Tietysti huono. Ja nyt ainakin olet tekemässä toista. Minä luulen että siitäkin tulee huono.»

Hyvin hiljaiset ovat ukon viime sanat, ja hän puis-taa hiukan päätään. Mutta Lahja oikaisee vartalonsa suoraksi:

»Se on minun asiani, isä.»

»Niin, mitäpä se minulle kuuluu. Minä vain sain mitä ajattelen. Eikä siitä sen enempää. — Menään nyt kahville.»

Sellainen oli Pekan kosinta. Ja sen enempää ei siitä puhuttu.

Kahvit juodaan, mutta ilman pöytäpuheita, ja ilman isoa melua muutenkaan. Kukapa iloa pitäisi kun Liuski ei paljoa puhu ei pukahda, tupruttelee vain ainaista sikaariaan. Mutta kaikista hiljaisiin on Pekka. Ihmettelee Pekka tätä nopeaa asiain päätöstä, ja Lahjaa aatellen miltei pelottaa häntä. Kykenisikö koskaan vastaamaan sen tytön kokonaista tunnetta? Tässä on nyt edessä vaatimus: kaikki tai ei mitään! se vaatimus, jonka Pekka alunpitäen on vaistonnut ja sitä pelännyt. On tullut niin paljon mestaroitua toisten lemmen syvyyttä. Siksipä saattaa lyödä totiseksi, kun joutuu samassa asiassa luotaamaan itseäänkin. Nyt kysytään: pystytkö lahjan (sekä pienellä että isolla alkukirjaimella) ottamaan vastaan? Koetetaan! Ehkäpä Liuskin ukko saa vielä kerran tunnustaa erehtyneensä tästä »runosta».

»Mihinkäs se Lahja meni?», kysyy Liuski. »Pitäisi

kai meidän jo oikaista muutamaksi tiimaksi makuutiloille, että jaksetaan lasketella kotia. Lahja hoi!»

Ei kuulu vastausta. Eikä Lahjaa näy ei kuulu, vaikka nuotion viime tuikku jo sammutetaan ja aletaan painua veneisiin. Liuski tuumii:

»Se on tyttö taasen kummallisella päällä. No, antaaapa hänen kuleksia. Kyllä routa porsaas kotia ajaa.»

Liuski imeä lupsuttelee sikarinsa loppuun — Liuski polttaa aina sikarinsa puolen tuuman tumpuksi, vaikka kuin olisi parta vaarassa, — sylkäisee sitte tapanensa mukaan sen tulipäähän ja heittää tumpun järveen. Vielä ukko ruiskauttaa toisen pitkän syljen veneen laidan yli ennenkuin kömpii muijansa perässä suuren moottorin kajuttaan. Sinne työntyvät lisäksi laiha konttoripäällikkö pyylevine rouvineen, ja Irja, joka heittää vielä ovesta salaisen lentosuukkosen Pekalle — eihän muilla vielä ole vihiäkään siitä keskustelusta, jota kolme henkeä louhoksessa keskenään piti. — Vielä yksi tila olisi kajutassa, mutta Pekka tietysti säästää sen Lahjalle, aikoen itse maata pohjateljolla, viltin ja palttoonsa turvissa. — Teknikko havaitsee parhaaksi houkutella kassa-Tildan pikkumootto-

riin. Sinne he kääriytyvät huppuun vilttien, ja van-
kan pressun alle; potkiskelevat siellä kuin kissanpo-
jat pussissa, ja nauraa hekottavat.

Entäs Pekka? Ei hänestä ole nukkujaksi. Tekisi
mieli lähteä Lahjaa etsimään tuolta metsästä, jonne
se painui melkein heti louhokselta tultua, vaikkei me-
noa muut huomanneet kuin Pekka. Tuonne se katosi
oikealle, hiljalleen, taakseen katsomatta. Jonkun toi-
sen tehden olisi sellainen meno ollut kehotus seuraa-
maan, mutta ei Lahjan tehden. Saakoon hän olla nyt
rauhassa. — Kunhan ei vain taasen keksisi jotain mie-
letöntä, niinkuin louhokseen hiipiessään. Uhkapäin
se sinne surman suuhun oli mennyt, se on varmaa.
Ehkä sentakia kun Pekka silloin liehitteli Irjaa? Mut-
ta eihän nyt ole mitään sellaista syytä. Ei ole vaaraa.
Voi rakas, jospa silti jo palaisit! — Rakas! Mitään sen-
tapaisia sanoja ei ole vielä vaihdettu, eikä niitä näy
tarvitsevankaan. Tämä on omituista.

Pekka jättää vilttikäärön veneen penkille, vetää
palttoon hartioilleen, ja ryhtyy pasteerailemaan edes-
takaisin rantakalliolla. Kävelee, kävelee, sydän rin-
nassa poukuttaen. Katsoo vähäväliä kelloaan. — Ei,
mutta eihän tämä käy laatuun tämmöinen vahtaus.

Tähän se nyt Lahja muka lentäisi, kun keksii minun yksinään pasteerailevan veneitten vierellä kuin hyvänkin passipoliisin.

Sukkelasti vetäytyy Pekka vasemmalle, louhokseen päin, mukavaan kallionkoloon. Siinä jatkaa kyt-täystään, mutta havaitsee senkin hassuksi, melkein-pä kuin luvattomaksi. Ja niin heittäytyy Pekka kolon sammaleiselle pohjalle pitkäkseen. Siinä sopii katsella puitten latvoja, jotka heräävässä aamutulessa värähtelevät, huojahtelevat. Niinhän sitä meitäkin heilutetaan. Emme ole sen kummempia kuin puut tuullessa. Miksipä ei ottaisi päiviä niinkuin ne annetaan, surematta vaikka vihuri joskus raastaisi, vaikka latvan taittaisi tai puskisi kerrassaan nurinniskoin, niinkuin on käynyt tuon, jonka juuret nyt harrittavat tai-vaan kupua kohti. Niin sitä mennään, mutta lie silti kesänsä ollut kullakin. — Pekka uppoutuu muistelemaan oman elämänsä juoksua — onkohan siellä kesän päivä paistanut? Sitä ja sitä, se ja se — Signe. Eipä niistä ole muistelemista. Hulluinta oli se »ystävyyss» Signen kanssa. Hyvä tyttö se oli, vaikka nyt vasta alkaa tajuta ettei se koskaan ollut vielä rakastanut. Pikkuinen ruusunnappu, joka haaveili vielä teräleh-

tiensä suojassa. Sellaiset nuput aukeavat lopulta huonoimpien mehiläisten saaliiksi. Nyt kai olisin jo kyllin huono, nyt olisi eri vikinä. — Hyi saakeli, Pekka, mitä tuumitkaan! Kyllä olet jo rappiolla, kun Lahjaa odotellessa haudot mokomia. Nöyrempanä onnea kohti, muuten jää kesäsi tulematta, tai sen yli sylkäisee hal-la kirpelöiviä jäitään.

Niin vihainen on Pekka itselleen että hän menee rantaan, kuin ennen pikkupoikana huuhtoakseen kasvonsa ja suunsa likaisista ajatuksista. Vasta sen tehtyään hän ilkeää silmätä aamuun ympärillään. Koko metsä raikuu lukemattomien pikkusiivekkäitten liverrystä. Veneet keinuvat lievässä aallokossa, joka niemen takaa tullen yltää lipisemään niitten kylkiin.

Mitäs siellä isossa moottorissa? Tottaviekköön, Lahja nukkuu jo siellä. Hattunsa on hän riisunut penkille, ja makaa nyt pohjateljolla, Pekan viltti ympärillään. Onkohan tämä Lahjan ensimmäinen nöyryytys? Ehkä tyttö luulee että häntä on rangaistu poissao-lostaan ja jätetty vain viltti ulos hänen varalleen. Ei toki sellaista tehdä niin kauvan kun Pekan pää pys-tyssä keikkuu. Pekka tulee hellämieliseksi, ja mah-

doton on hänen vastustaa verensä vetoa. Varovasti hän hiipii veneeseen, ja laskeutuu paljaalle teljolle pitkälleen, Lahjan viereen. Nukkuessaan tämä silloin tällöin vääntelehtii ja ynisee niinkuin kivussa. Pekka ei uskalla häiritä. Lopulta Lahja käännähtää häneen päin. Pekan on juhlallinen olo kuin olisi hän nyt jokin kunniavahti kahden ihmisen rakkauden ovella. Himo ja kunniantunto sotivat hänessä, mutta hän ei liikuta jäsentäkään. Ei sovi koskea nukkuvaan. Lahjan kasvoja hän tarkastaa. Nehän eivät olekkaan niin yliluonnollisen kauniit kuin ennen näyttivät olevan, etenkin äskettäin auringonnousussa. Silloin täytyi Lahjan tietää että tuossa tuokiossa jyrähtää, mutta eipä ääntä päästänyt. Sellaiselle käsittämättömälle teolle — tai tekemättömyydelle — ei miesten kielenkäytössä ole sanoja. Joku nainen sen kukaties osaisi jotenkuten tulkita.

— Niin, nuo kasvot — eivät ne silti lähimainkaan kuulu jumalatarelle. Niitä voisi kyllä parannel-la, etenkin otsaa, joka on liian kapea, ja leukaa, joka on liian tukeva. Entä nuo paksuhkot piirteet suun ja nenän tienoilla? Eivät ne todista erittäin herkkää älyelämää. Mutta onko näin vain nukkuessa? Nytkin

toki väreilee Lahjan kasvoissa ihmeellinen hohde, joka tulee sisältä, täyteläisestä ja rohkeasta sydäimestä. Onko se huonompaa kuin äly? Tietävästi ei. — Ja huulet, ne ovat nyt eritoten niin vetävän punaiset että Pekkaa huimaa.

Sillätavoin Pekka tekee salaisia fysionomisia tutkimuksiaan, ja jokainen uusi piirre, jonka voi tulkitella rumuuteen vivahtavaksi, saa tutkijan yhä onnellisemmaksi. Tuleehan Lahja siten ikäänkuin häntä lähemmäs, laskeutuu alas ylettömän ihailun jalustalta, ja tulee tasavertaiseksi. Ihminen se toki Lahjakin vain on, ja hänen suunsa on tehty niin sopivaksi suudeltavaksi. Näin yölle hän kuuluu, yölle ja unelle. Hänen kanssaan on nukuttava. Sen on Pekka jo ennen kyllä vaistonnut, mutta nyt hän sen tietää.

Ja pian on sen saava tietää Lahjakin, joka parahiksi on herännyt ja tuntenut vierellääänolijan. Siten on Pekka vapautettu vahdinpidostaan. Kiihkeästi hän syleilee Lahjaa, ja tämä siirtää kätensä hänen kaulalleen. He huokuvat sylikkään, heidän hengityksensä sekottuvat toisiinsa. Pekka riisuu palttoonsa ja sukeltautuu viltin alle yhteiseen lämpöön. Lahjan iho on polttavan kuuma ja tuoksuu mantelimaidolle, ei

parfyymeille. Rinta huokuu syvään ja tyyneästi. Se on puhtaus, se on rauhallinen omatunto! Lahja on ensikertaa näin, eikä häpeä, vaikka toiset nukkuvat melkein käden ylettyvillä, ohuen ovilaudan takana. Ja Pekka on varma siitä etteivät he kumpikaan säikkyisi, vaikka ovi milloin tahansa aukenisi. He nukahtavat, yhä toisiaan syleillen, pienten laineitten pakistes-
sa veneen kylkiin iloisia tarinoitaan rakkaudesta ja rauhallisesta omastatunnosta.

XIII

ILMATIETEILIJÄT puhuvat joskus sellaisestakin luonnonilmiöstä kuin lämpöaallosta. Se on salaperäinen asia, jonka syistä tavallinen ihminen ei mitään tiedä, vaikka tuntee kyllä sen läsnäolon. Se saa talvelakin räystäät lirittämään yötä päivää, ja lauhkeampina vuodenaikoina se voi ylläpitää ytimiä hautovaa, vaihtumatonta lämpötilaa viikkokausien ajan. Inhimillisessä ajanlaskussa se on vain lyhyt vaihe hiuduttavaa onnentuntoa, mutta joittenkin pienempien elimellisten olentojen kannalta se voi olla ylen mahtava tekijä yksilön, vieläpä sukupolvien elämänjuoksussa. Ellei ihminen olisi se mikä on, vaan esim. joku pikkuihminen koppiainen, niin jonakin päivänä ehkä havaitsisi olevansa sellaisen lämpöaallon piirissä, tietämättä tulisiko sillä olemaan mitään muuta loppua paitsi itse koppiaisen kuolema, joka sekin tietysti kerran tapahtuu.

Joku sentapainen lämpöaalto on hulvahtanut Pekankin elämän ylle. Pekka kutsuu sitä kesäksi, vaik-

kei tiedä, eikä halua tietää, onko se oleva lyhyt vai pitkä. Se vain on varmaa että Lahjan keralla se tuli, silloin juhannusyönä, ja että se on viipynyt luona yhtä uskollisena ja yhtä kirkkaan helteisenä kuin Lahja. Heidän kummankaan intohimossa ei ole ollut mitään karrelle polttavaa eikä myrskynä repivää. Mutta sitä varmemmin on se liittänyt heidät kuin keskeytymättömään syleilyyn. Ehdoton, tinkimätön on se rakkauksen liitto, eivätkä mitkään ihmisten käyttämät mitat merkitse sille mitään. Se tuntuu itsessään luonnonvoimalta, jota ei voi mitata eikä hävittää. Sen kestävyys on niin kaikkien vaistojen yhteinen vakaumus että kaikellaisten koettelemusten ja mustasukkaisuuden tiimat ovat autuudesta runsaimmat, sillä tietäähän ilman muuta niitten olevan vain ohimeneviä hetkiä, joitten takana heidän yhteinen tunteensa ei hituistakaan muuta muotoaan. Eihän joku raekuuro tai vastatuuli voi muuttaa sitä tosiasiaa että on kesä! Kun tulee sellainen hetki, jolloin jotkut saattaisivat tiuskiä toisilleen ja valittaa että tällaistako se meidän rakkautemme pohjaltaan olikin, ottavat he vain toisiaan kädestä ja hymyilevät: katso, kunhan tämäkin myllerryks menee ohi, niin näemme kyllä taasen kirkkaasti

sen, mitä pohjimpana on ja joka ei muutu.

Sellainen on se lämpöaalto, jossa Pekka elää. Nyt vasta hän on huomannut koko pienen ikänsä olleensa melkolailla huikentelevainen ja saamaton mies. Ja mistä syystä? Senkötakia ettei elämällä ole ollut mitään tarkotusta ja sisältöä? — ei, sillä elämällä ei ylipäätään lienekkään mitään tarkotusta eikä sisältöä. Mutta sentakia yksinkertaisesti vain ettei ole ollut mitään mihin kiintyä. Ei ollut pistettä minkä ympärille kiteytyä. Ei edes äidin ja velipuolen turvaaminen tuonut mitään muutosta, pikemminkin pahensi vain ja hajotti Pekan elämästä kaiken sen vähän, mikä siinä ei jo alunpitäen hajalla ollut. Töllistään tehdasalueen laidalla he levittivät myrkyllistä katkeruutta kaikkialle, ja muutenkin heidän läheisyytensä toi kaiken menneen sirpaleet liian liki Pekkaa.

Mutta nyt on uusi elämä. Se ei ole mitään luuloteltua eikä lapsekasta kiintymystä satuun. Se on sitä, jonka lähestyminen aluksi pelotti. Se itää siitä vakaumuksesta että nyt on kiinni, miehekkäästi kiinni juurtunut elämän laajaan yhteyteen, niinkuin kaikki muutkin täyskasvuiset ihmiset. Siltä mahtaa tuntua kulkumiehestä, jonka sattuma on, aluksi miltei vas-

tahakoisesti, kiinnittänyt omaan maapalaan, tuntua sillä hetkellä kun hän vihdoin ensikertaa painaa aurasensa terän omaan sarkaan. Sillä tunnolla työskentelee nyt Pekka, ja uljaalta tuntuu hänestä olla vastuussa kahdesta elämästä — kolmestakin. Vastuu ei ole enään taakka, eikä velvollisuus ole kahle. Ne ovat nyt mieluisia asioita, ne, niinkuin sanottu, yhdistävät ihmisen maahan ja maailmaan — ihminen kun kertakaikkiaan on yhteiskuntaeläin. Pekasta on tullut yritteliäs kansalainen. Tehdas kuuluu nyt hänelle. Eikä hän ole sitä ottanut vastaan ilmaiseksi, vaan ukko Liuskin kanssa on tehty selvä kauppakirja, ja Pekka on nimellään tunnustanut velkasitoumuksen siitä. Ukko puisteli kyllä päätään, mutta kohta on jo velka maksettu, ja hyvin kävisi asiat edelleenkin ellei tämä aika vallankumouksineen ja suurlakkoineen alkaisi livettää askelta. — No, olkoon sitte suurlakko, ja seisokoon tehdas. Vapauden irvikuvan näkemisen täytyy lopulta koitua maan vapauden sesam-sanaksi. — Ja pääasia on että Pekka on ollut tuomittu pakolliseen vapauteen jo kokonaisen viikon ajan.

Tyytyväisyydellä katsahtaa Pekka vielä tämän vapaaviikon aikana tekemäänsä työhön. Kotitonttu on

Pekan hahmossa suursiivonnut koko asumuksen laesta lattiaan. Erikoisen huolenpidon — erään pikkuisen keksinnön lisäksi — ovat saaneet osakseen ompelukone ja keittiön hällän röörit, ne kun tuntuvat eniten konealaan kuuluvilta. Ja Pekka on nauranut makeasti saadessaan yllinkyllin sovelluttaa insinöörin korkeata oppia kotioloihin, aivan yllinkyllin, tarvitsematta pelätä että Lahja räpsäyttää tomurievulla ympäri korvia tunkeilijaa, joka pistää nenänsä emännän alueille. — Kaikki on valmista nyt; emäntä vain puuttuu, ynnä se kolmas.

Pekka antaa palvelijalle, joka onneksi ei ole lakossa, viimeiset määräykset, ja painelee juoksujalkaa autoonsa. Matka vie valtamaantielle, kohti kaupunkia. Vapaasti saa laskea täyttä vauhtia. Tie on tyhjä, sillä ihmiset nukkuvat pitkään aamulla, koska kerran työnteko on kielletty. Konevaunu kiittää marraskuusen aamun halki, ohi lehdettömien metsäin, ja vainioitten, joilla ei ketään liiku. Tie on kova ja sileä kuin pöytä. Ajajalla olisi tilaisuus tuumia vaikka mitä, mutta hän ei tottatosiaan tuumi mitään enään, eivätkä häntä paina edes ne huolet, joita jokaisen kunnon kansalaisen nykyisin pitäisi tuntea. Eipä silti et-

tei Pekka olisi kunnon kansalainen — onhan hänestä tullut jo valtiollinen aktivistikin. Mutta hän ei kerta-kaikkiaan ole nyt taipuvainen huoleen. Hän on jo ennen lakkoa saanut Lahjasta puhelimitse pienen yksityisen viestin, joka päättyi sanoihin: kaikki on hyvin. Siis ei mikään voi olla pahoin, ei mikään koko maailmassa. Lämpöaalto hänen sielussaan ei ole väistynyt, eikä näy aikovankaan sitä tehdä. Kaikki on hyvin. Ja Pekka ei ajattele mitään muuta kuin että kaupunki lähenee. Hän nauttii jokaisesta tienkäänteestä ja kilometripylväystä, joka jälkeen jää. Ja hän tietää ettei tämä kone tottele suurlakkoa. — Viimeisestä tienmutkasta vilahtaa jo kaupunki näkösalille.

Silloin on lyötävä jarrut sukkelasti kiinni: tiellä on sulku.

»Seis! Tunnussana!» karjaistaan edestä. Kaksi punanauhaista miestä lähenee pysähtynyttä autoa, pysyt sojossa ja silmät renkaina päässä.

»Mitäs sotaa te nyt leikitte?» nauraa Pekka. »Viskatkaa hiiteen nuo pölkyt. Ettekö näe että tämä on tie, julkinen maantie, jota ihmiset kulkevat. Tie auki!»

»Ja sitä ei avata. Tunnussana me sinulta purra-taan, elikkä joudut esikunnan eteen.»

»Minkä esikunnan?»

»Punaisen kaartin. Se on meillä valta nyt, ja sinun pitää vapista. Mistäs tämä piili tulee?»

Pekka ei tiedä itkeäkö vai nauraa tälle uuden ajan aamun vartijalle. Mutta toinen mies puhelee sävyisästi:

»Sanokaa nyt, ettei tule sotkuja. Meillä on määräys pitää tässä vahtia.»

»Mitäs ihmettä te sitte vahtaatte?»

Sitä ei kumpikaan näy tietävän. Viimein täräyttää se kiivas mies pontevasti:

»Me vahtaamme vallankumousta.»

»No näytänkö minä vallankumoukselta?»

»Älä sinä saatana viisastele. Täältä paukahtaa —»

»So, so, Lutviikki, älähän nyt kiivastu; vallankumous ei saa kiivastua», tyyntyyttelee se siivo mies, ja selittää sitte: »Me vahtaamme tätä kaupunkia rovo-kaattorilta ja rasputiinilta. Sanokaa nyt mitä teillä on asiaa, että me saadaan tällätä raporttiin.»

Eihän näistä selviä toisesta paremmin kuin toisestakaan, ellei niille jotain sano. Parasta taitaa olla ettei herätä turhaa närkästystä. Pekka selittää kuitenkin ensin miehille että nämä ovat laittomia tekoja

molemmat, julkisen maantien salpaaminen ja aseiden paljastaminen maantiellä — niistä saattaa joutua linnaan. Miehet näyttävät säikähtävän ensin, mutta pian se vihainen mies löytää taas oman kantansa:

»Me pyllistämme sellaiselle laille, köyhälistö pyllistää perseensä porvarin laille.»

Sävyisä mies rupeaa laveammin selittämään »lain laajaperäistä käsitystä». Mutta Pekkaa alkaa tympäistä. Siksi hän ratkaisee asian suoraan:

»Pankaa sinne raportteihinne että minä menen vaimoani hakemaan synnytyslaitokselta. Riittääkö se asiaksi? Aukeaako tie?»

Näkyä riittävän. Pölkyt nostetaan pois, vyörytetään kerrassaan ojaan asti. Pekka pääsee ajamaan kaupunkiin. Kaduilla näyttää levottomalta, mutta auton hän saa kuitenkin varmaan suojaan.

Ei ole Pekalla halua pistää nenäänsä sinne kolkoon laitokseen, jossa ihmisen aluille ripustetaan numerolappu kaulaan. Ei siellä muutenkaan mies-eläjä oikein viihdy. Huh! Kotia Pekka tahtoo viedä sieltä molemmat, ja perillä vasta heitä katsoa. Siksipä hän vain puhelimitse soittaa kammoamalleen laitokselle, kysellen päällisinpuolin kuulumiset ja sopien siitä et-

tä Lahja on lähtövalmis tasan kolmen aikaan.

»Näkemiin.»

»Näkemiin.»

Ja helpoituksesta huokaisten laskee Pekka kuulotorven kädestään.

Lievässä kuumeessa käy muitten asiain suoritus. Onneksi niitä on siksi paljon, ja onneksi jokapaikassa lasketellaan niin monia ja kirjavia huhuja, ettei odotus kiihdy piinaksi. Asiasta toiseen, paikasta toiseen tuijailee Pekka, ovesta sisään, ovesta ulos. Mutta hänet voi nähdä tällä hetkellä tässäpäässä kaupunkia, seuraavassa hetkessä toisessa päässä, sitte taas täällä. Hänen hommissaan ei tottaviekköön näy olevan mitään järjestellistä järjestystä, ja hän huomaa sen itse, mutta naurahtelee vain typeryydelleen. Lopulta, kun aikaa vielä riittää, pistäytyy hän katsomassa muuatta salaista harjotusta. Joukko nuoria miehiä on jo pari kertaa opiskellut luotettavan poliisipäällikön johdolla marssiliikkeitä ja pampun käyttöä. Nyt on johtajaksi ilmestynyt mies, jonka nimen jotkut tietävät, mutta jota kukaan ei kutsu nimeltään, »Petterssoniksi» vain. Opetellaan merkillisiä sotilaallisia ryhmäliikkeitä, »ryhmäkaartoja» ja sensellaisia. Kun ne

alkavat hiukan sujua, »jono» kiertyy »ryhmiksi» ja niin edelleen, niin kummallinen liikutus valtaa miellet, ja pari harmajapartaista katsojaa nyhkyttää ääneen, värähteleepekankin rinnan alla. Nyt hän uskoo. Niin vähäinen asia riittää lähtökohdaksi sille, joka kerran on saanut sisäiset edellytykset uskoa. — Tulee vielä kaiken kukkuraksi varma tieto: lakko loppuu huomenna. — Kaikki on hyvin, kaikki on hyvin, hokee Pekka; Lahja on kotona huomenna, ennenkin, jo tänään. Ennen pimeää olemme perillä.

Kun kello kirkontornista kajahuttaa kolme lyöntiänsä, on Pekka jo koneineen määräpaikalla oven edessä. Lahja vilkuttaa kättään akkunan takaa. Ulos tullessaan näyttää hän hieman kalpealta, mutta hänen kasvonsa loistavat turkkien sisältä. Hän ojentaa Pekalle pienen rääkyvän vilttikäärön. Se on kevyt kuin lehti. Se liikahtelee. — Pitkä on sillä vielä kasvutaival edessään, ja monet puurot syötävä, mutta kaiketi siitäkin vielä kerran tulee ihminen, niinkuin muistakin kaltaisistaan. Olkoon sen taipale helpompi kuin Pekan.

He ovat jääneet seisomaan ovelle vastakkain.

»Äiti!» kuiskaa Pekka, ja se sana, niin kolkko soin-

tu kuin sillä hänen korvissansa vanhastaan onkin, se tuntuu nyt niin luonnolliselta ja hyväilevältä, kuin Lahjalle kuuluvalta.

»Isä!» sihauttaa Lahja hymyillen vastaan.

Ja siinä onkin heidän keskustelunsa. Lahja tahtoi si vielä näyttää käärön (se räähky yhä) sisästä jotain, mutta Pekka torjuu.

»Kotona vasta», sanoo hän.

Lahja näkyy ymmärtävän, sillä hän nousee heti autoon. Pekka ojentaa käärön sinne, peittäen sitte molemmat huolellisesti, niin että he pikemminkin ovat vaarassa tukehtua kuin vilustua. Mutta tyytyväisenä peittelyynsä painaa Pekka ajolasit silmilleen ja vetää villavuoriset hansikkaat käsiinsä. Kun kone surahtaa käyntiin, tietää Pekka että se varmasti menee eikä rimpuile. Se on mentävä. Ja niinpä se huomamatta tahtoo mennä liikaakin. Pidäteltävä sitä on kuin vireätä hevosta — sillä nythän on mentävä tasaisesti, niin tasaisesti ettei hiventäkään hypähte.

Vain maantien vahtipaikkaa lähestyttäessä, ja nähdessään ettei tiellä enään ole sulkuja, laskee Pekka koneen vihaimpaan käyntiinsä. Miksi? Kaiketi sen vuoksi että tälläkertaa ei pysähdyttäisi, vaikka tusina

pyssynieikkoja säntäisi vastaan. Ei siinä toki enään ole ketään. Niin, lakkohan loppuu huomenna. — Kun tie edelleen on sileätä, antaa Pekka koneen huhkia. Tanssikoot nyt myöhäissyksyn maisemat Lahjan silmissä hetkisen piirileikkiä, ja tietköön pikku esikoinen ettei häntä kolukärriissä kotia tuotu, vaikka maailma silloin olikin synkännäköinen ja ihmisillä paha tahto.

Ja vaikka menoa huonommilla teillä pian hiljennetäänkin, pahoissa paikoissa melkein pysäytetään, niin yhäti ajaja vahtaa tietä, silmä kovana ja käsi valppaana. Vain kerran, jyrkässä ylämäessä, kerkiää hän vilkaista taakseen, ja näkee Lahjan uneksien tuijottavan tummenevia puitten latvoja kohti. — Pian tullaan Jyrkänkosken tehtaan aukeille. Jo näkyy työväentalo mäen nyppylällä. Tulipunainen lippu roikkuu sen katolla, ja väkeä parveilee pihamaa mustanaan, onpa niitä talon kohdalla maantielläkin melkoinen joukko. Tulijoita ne eivät vielä näe. Pekka sytyttää lyhdyt palamaan ja töytyttää torvea yhtämittaa, päästäkseen joukon läpi. Mutta nämä ihmiset näyttävät olevan riivattuja. Eivät ne tahdo väistää millään. Ne ovat kuin sotajalalle noussut villikansa. Miehillä näkyy pyssyjä. Ja kun tulijat tunnetaan, al-

kavat jotkut naiset kirkua, heristellen nyrkkejään. — Siitä tulee infernaalinen kujanjuoksu, mutta vähitellen päästään läpi. Kone lähtee taasen huristamaan.

Takaapäin alkaa paukahdella. Vingahtaa joku kuula. Äkkiä kuuluu kova paukaus, ja auto on pyörähtämisillään ojaan, mutta viime hetkessä saa Pekka sen kiepautettua takaisin tielle ja pysäytettyä. Eihän se toki muuta ollut kuin vasemmasta takapyörästä vain puhkesi kumi. Ehtimättä vauriota sen paremmin tarkastaa, hyppää Pekka tielle, lähtien kimmastuneena juoksemaan ampujiin päin, jotka vielä välähyttävät pari laukausta, toisen kun hän on jo aivan likellä. Pekka tempaisee ampujalta pyssyn, heittää sen metsään, läjäyttääpä vielä yhteen kyytiin miestä korvalle.

Kuuluu uhkaavaa murinaa. Paperossien tulet kiihuvat hämärässä.

»Ettekö te lurjukset häpeä ampua, kun näette että siellä on nainen ja lapsi. Jos teillä minulle on jotain asiaa, niin antakaa kuulua.»

Ei näy kenelläkään olevan mitään asiaa. Ne vain murisevat, joku nainen kiljuu, mutta kaikki alkavat painua pois. Muutamalla pitkällä roikaleella huomaa Pekka oman metsästyskiväärinsä. Ensi mielijohtees-

saan tahtoisi hän sännätä mieheen käsiksi, mutta älyää toki hillitä mielensä ja pysyä hiljaa. — Muuan ämmä näkyy kiskovan sivulle nuorta poikaa. Poika kiroilee. Se on velipuolen, Artturin, ääni. Nainen on tietysti sen äiti. — Siinäpä ne siis ovat nekin. Pekkaa puistattaa, ja hän pyörtää pois, takaisin, sinne, missä hänkin saattaa erääseen korvaan kuiskata sanan: äiti. Lahja tulee jo tiellä vastaan — ilman myttyä. Pekka pyöräyttää hänetkin ympäri, ja istuttaa takaisin autoon. Lahja koettaa piilottaa jotain kourastaan. Se on pitkä, terävä ruuvimeisseli. Pekka ei sitä ole näkevinään, sillä ei hän tiedä olisiko nyt kiitettävä vai moittittava. Parasta ainakin olla näkemättä, koska Lahja itse piilottaa aseensa. Mutta hyvämieli ja kiitollisuus ottaa sittenkin miehen valtaansa. On onnekasta tietää olevansa velallinen sille, jota rakastaa.

Huolenpidossaan läheistensä turvallisuudesta ei Pekka enään tahdo jättää heitä sen vaaran alaisiksi että tässä ryhtyisi muuttamaan autoon uutta rengasta, kun sen vanne toki on eheä. He lähtevät suoraapäätä jyristämään eteenpäin. Kotikujalle käännytessä Pekka vain sanoo:

»Vielä näkyy onni pysyvän meidän kelkassamme.

Entiseltä Tupla-ällältä ei ole onni mennyt nimen mukana. Siitä on riittänyt kahdelle, ja kaikki merkit osoittavat että siitä taitaa tästäpuoliin riittää kolmellekin.»

Lahja puistaa kerskujaa niskatukasta. Auto huristaa sileätä lehmuskujaa suoraan porrasten eteen.

Sisällä eivät asiat toki ole niin hullusti kuin olisi voinut luulla. Joka paikassa on kyllä pengoskeltu, mutta vain Pekan työhuone on sekaisin myllistetty — laatikot auki, paperit hujanhajan, molemmat pysyvät poissa seinäلتä, vieläpä vanha piilukkoinen pistoolikin, joka siihen oli ripustettu koristeeksi. Palvelija sanoo kävijäin hakeneen aseita, ja muijain silläaikaa tyhjentäneen kellarista kaikki ruokavarat — ynnä tietysti viinit ja kaksi konjakkipulloa. Tämä ilmoitus selittää joukon rohkeuden tiellä, eikä Pekka voi olla nauramatta ajatellessaan että oli nähtävästi tullut kiivastuneeksi humalaisille rosvoille — omille väkijuomilleen siis, jotka vierailijoitten päihin nousseina luultavasti vielä kaiken lisäksi ammuttivat entistä omistajaansa tämän omilla pyssyillä. Moraalinen opetus on tämä: älä pidä hallussasi viinaksia, vaan juo pullita ne poskeesi.

Nuori neiti Suojanen ilmaisee taas enäolonsa parkumalla, kun Lahja sitä käärii nyytistä esille. Ja sieltä tulee esille muutakin — tuoksu, jonka kanssa Pekan nenä nyt ensi kerran saa tehdä tuttavuutta. Masentuneena huomaa Pekka ettei keritäkkään katselemaan niitä valmistuksia ja pikku keksinnöitä, joi- ta hän pitkän viikon on suorittanut. Toisellaisia valmistuksia olisi tarvittu: lämmintä vettä, pesusieniä — pesupunkkaa. Isyydellä on muitakin velvollisuuksia kuin tehdä talo asuttavaksi. Pieni tulokas on tyranni talossa, sen avuttomuus on kaikkien käskijä, se vetää kaikkien ajan ja huolenpidon omaan äänekkääseen persoonaansa. Se vie vaimon mieheltä, ja mies havaitsee olevansa ellei yksin, niin kuitenkin vain joku toisarvoinen tekijä. Lahja ruokkoaa ja pesee lapsen — valmis teevesi käytetään tähän pesuun! — sellaisella tottumuksella kuin ei olisi ikänään muuta tehnytään. Ja se apu, mitä Pekka kykenee antamaan, on ylen vähäistä. Palvelijatarkin on näissä toimituksissa isäntää kätevämpi ja tärkeämpi.

Mutta tämä kaikki on vain pieni alkusoitto siihen, mitä tulemaan pitää. Kun pienokainen on uudelleen kapaloituna päässyt tyyntymään, ja Lahja väsyneenä

istahtanut nojatuoliin, ei hän vieläkään jouda Pekalle. Hän avaa purseronsa, alkaen imettää lasta. Hänen rintansa ovat paisuneet, ja nännin pää paistaa miltei ruskeana. Se on kaikki tuota varten, tuota pientä, ja Lahja näyttää miltei kuningattarelta antinsa suuruudessa.

Huimaus käy Pekan ruumiin lävitse. Kunnioittavana ja masentuneena laskeutuu hän ensikerran polvilleen vaimonsa eteen, painaen päänsä hänen helmaansa.

»Äiti, äiti», vaikeroi Pekka, muistaen samalla sitä omaa sukulaistaan, jolle hän yleisen kielenkäytön mukaan olisi velvollinen tuon nimityksen antamaan, mutta jolle hän ei parhaalla tahdollaankaan voi sitä antaa. Ei ole Pekalla äitiä eikä enään vaimoakaan siinä rakastajatar-merkityksessä, jonka hän oli »vaimo»-nimeen yhdistettäväksi kuvitellut.

Siinä pään päällä imee lapsi, maiskuttaen pienellä suullaan. Pekka aavistaa että nyt vasta olisi syytä mustasukkaisuuteen. Mauri on tehnyt tehtävänsä, ja Mauri saa mennä! On tullut toinen, joka on sanomattoman paljon enemmän osallinen Lahjan rakkaudesta. Se on kasvanut hänen sydämensä alla, ja nyt se syö

hänen ruumistaan. — Nyt sinua, Pekka, vasta koetellaan. Et ole enään rakastaja etkä rakastettu. Olet vain — isä. — Lämpöaalto, minun ainoa kesäni, väistytkö nyt ja jätät minut yksin syksyyn? Rakkaus, älä jätä minua! Opeta minua yhä, opeta minua olemaan isä. Rakkaus, tee minusta yhtä hyvä isä kuin Lahja on äiti. Opeta minuakin uhraamaan jotain, mitä tahansa, vaikka kaikki mitä minulla on. — Lapsukainen, vaadi minultakin jotain. Mitä? Työtä! Tukea teille molemmille!

»Pekka, itketkö sinä?» kysyy Lahja, sivellen hänen tukkaansa.

»Tieh-tysti.»

»Oletko mustasukkainen?»

»En ole enään», sanoo Pekka päättävästi, ja nous-
ten seisalleen. »Mutta minua surettaa kun minulla on
niin vähän —»

»Mitä? Vähän?»

»Ei mitään. Ei puhuta siitä. Joko joudut? — Tule
katsomaan — onhan minullakin jotain.»

Lahja on jo valmis, ja lapsi nukkuu. Pekka ottaa
käsivarsilleen sen hassunkurisen kepeän taakan (jo-
ka kuitenkin saattaa painaa mieltä, vaikka ei käsiä).

Ja he menevät makuuhuoneeseen. Mutta Pekka muistaakin ennen lähtöään vieneensä esineen työhuoneeseensa. He menevät siis sinne, Pekka edellä, Lahja uteliaana perässä. Siellä on kaikki huiskinhaiskin, niinkuin tullessa äsken jo nähtiin. Turhaan etsii Pekka sitä kapistusta, jota hän on jo salaa valmistellut parin kuukauden ajan. Nurkassa, jossa sen pitäisi olla, näkyy vain surkea kasa pirstottua puuta ja lyttyyn lyötyä metallia. Apealla mielellä katselee Pekka hävitystä, pitäen jälkeläistään yhä sylissänsä, sillä ei sitä voi nyt mihinkään laskea.

Palvelijatar tulee kutsumaan illalliselle, mutta, nähdessään perheen pään mykkänä tuijottavan rau niota, ryhtyy selittämään:

»Ne särkevät sen. Sanoivat että se on helvetinkone ja rovokaattori. Enkä minäkään tiennyt mikä se oikein oli.»

He vievät lapsen sänkyyn, Lahjan sänkyyn. Vasta sitte kun he kahden istuvat pöydässä, kysyy Lahja:

»Mikä se oikein oli?»

»Se oli vain semmoinen sähköllä keinuva lulla.»

XIV

VERRATON jylinä ja pauke on kaikunut Pekan sielussa. Kuinka kauvan? — sitä ei voi tietää, sillä kiusatut aistit kieltäytyvät jyrkästi laskemasta aikaa. Ne eivät halua tietää mistään, joka on tämän paukkeen ulkopuolella — kun se joskus hetkeksi lakkaa, tulee paha olo. Tulee unipainajainen, joka lyö koko ruumiin tuskan hieken. Vasta silloin painajainen väistyy, kun taasen joku laukaussarja kajahtaa. Silloin nukkuu hyvin, ja raukealla tyytymyksellä saattaa antautua kuuntelemaan miten räiske alkaa levitä pitkien ketjujen päästä päähän, kummulta kummulle, notkosta notkoon, konekiväärien ommellessa joukkoon papatustaan, ja ehkä tykinkin silloin tällöin mylväisessä melun läpi, niinkuin sonni juhlallisella äänellään mylväisee ylitse muun karjan metelin.

Mutta nyt on taasen kolkko äänettömyyden aika, ahdistava, painostava. Odotetaan. Tulisista pisteistä vain kiilluu Pekan ympärillä. Ne tulevat tupakoi-
vista tykkimiehistä, jotka, yön turvissa raahattuaan

murhakoneensa tähän, ja asetettuaan kaikki valmiiksi, nyt vain vartoilevat aamun sarastusta. Silloin taas aletaan. Nyt imeskellään savukkeita tai otetaan pieni torkahdus. Kaksi miestä veteleekin jo unia, selkä vasten tykin lavettia, toisella yhä suupielessään sammunut paperossi, jota se unissaankin pureksii ja imeä laputtaa. Ei kukaan välitä niistä muutamista laukauksista, joita silloin tällöin sivuilta ja edestä kajahtaa, kaikuen kimeästi kylmässä aamuilmassa.

Pekka vain, tykin tuliputkeen nojaten, koettaa lääkkeeksi mielensä ahdistuksessa niitä ääniä poimia tajuunsa ja tarkkailla aamuyön vaalenevia tähtiä. Tämä aamu tulee ja tämä päivä tulee, auttamattomasti. Sitä ei enään voi kiertää eikä torjua pois tajustaan. Senverran alkaa jo yö väistyä että maiseman peruspiirteet erottuvat näkyviin hämäryyden keskeltä. Tämä kumpu alkaa hahmottua yhä tutumpana Pekan silmiin. Tähän lie tullut hiihdettyä joskus muinoin. Tuolta metsän sylistä oli soma kavuta tänne, katselemaan alas Jyrkänkosken aukeille. Tuolla ilmansuunnalla oli tehdas; sieltä kajasti öisinkin tulia. Nyt sielä on aivan pimeätä. Kohta sinne hyökätään, kunhan saartoketju on kerinnyt asemiinsa. Saadaan rämpiä

lokaisia peltoja ja kahlata ojanteitten lumisohjussa. Maat näyttävät tummilta. Ei ole lunta enään näillä aukeilla muualla kuin ojissa. — Tuntuuhan se vähän oudolta, sillä paksut hanget oli silloin yöllä, kun neljätoista haamua eri tahoilta kokoontui tuonne metsänreunaan, lähtien erämaitten halki hiihtämään koillista kohti. On oltu poissa. Nyt palataan. Talvella mentiin, keväällä palataan. Siinä välillä on ollut jotain, jota kutsutaan ajaksi. Mitä sillä ajalla on tapahtunut? Ei mitään. On vain menty johonkin, nukkuttu välillä, ja herätessä ollaan tässä taas. Kaiketi muitten mielestä on tällävälin harjoitettu sodankäyntiä, vapautettu isänmaata — Pekka omasta mielestään on vain nukkunut, vähäväliä kyllä äänettömyyden painajaisen ahdistamana, mutta sittenkin nukkunut, tarvitsematta ajatella mitään. Nyt täytyy herätä. Se on vastenmielistä, mutta ei voi sille mitään. Täytyy herätä niinkuin matkustajan, jota konduktööri ravistelee hartioista, huutaen korvaan: ylös, ollaan perillä!

Perillä!

Sitä sanaa on Pekka kammonnut, koettaen lykätä sen ajatuksistaan tuonnemmas, johonkin epämääräiseen tulevaisuuteen, jonka kanssa tietysti kerran on

seistävä silmästä silmään, mutta josta ei huoli ennen aikojaan väliä pitää. Tahallaan hän on heittäytynyt tappeluitten meteliin — turtuakseen, tylsyäkseen — ja löytänyt siitä olotilasta huojennusta. Tahallaan senkinvuoksi että siten on saanut jättää kaiken turhan pohtimisen kohtalon huomaan: jos kuulalta säästyy, niin silloin on Jyrkänkoscella pidettävä pieni mutta ikävä tilinteko; jos ei säästy, niin sitä parempi.

Pekan elämä ei kuulu enään hänelle itselleen, vaan eräälle ilkeälle tuomarintoimelle, joka täytyy täyttää, jos mieli itseään mieheksi nimittää. Siksipä on hän melkein halunnut kuolemaa, mutta se ei tule, se väistää, niinkuin aina niitä, jotka sitä hakevat. Pekan ainoa huolenpito itsestään on ollut vain siinä että hän on hommautunut niihin joukkoihin, joitten päämäärä vetää Jyrkänkoskea kohti. Insinöörimiehenä on hänet lopulta komennettu tykistöön. Se on ikävää. Joutuu olemaan liian laiskana ja liian etäällä tulilinjasta, eikä tahdo kyetä säilyttämään turtumustaan.

Ja muutenkin, kuta likemmäs Jyrkänkoskea on tultu, sitä väkevämmiin alkaa rinnassa pulpahdella risti-riitaisia mielenliikkeitä. Eikä voi välttää sitä että kuta toivorikkaammaksi etenevän armeijan mieli käy, ja

kuta heleämmäksi kevät, sitä levottomammaksi tulee Pekka. Hän pelkää Jyrkänkoskelta sellaisia viestejä, jotka voisivat hänen tuomarintoimensa tehdä ylettömän raskaaksi. Itsekseen hän kiroaa kohtaloaan, joka ei salli hänen osalleen edes yhtä armeliasta kuulaa. Raskaita ajatuksia ja niin synkkiä mielitekoja pisaroi hänessä ettei hän uskalla enään pitää pistooliaan la-dattuna. Ei mistään hän löydä enään omalle tuskal-leen sukulaista muualta paitsi ehkä tuolta pakenevan ja epätoivoisesti tappelevan vihollisen riveistä. Siel-lä mahtaa tuntua yhtä raskaalta, siellä kaiketi moni aavistaa jokaisen huomispäivän olevan yhä pahem-man, siksi kunnes koittaa se päivä, josta ei enään ole ulospääsyä — tilinteon päivä. Ja sittenkin on helppoa heidän tilintekonsa, he kun vain joutuvat tilille. Mut-ta olla muitten tilittäjänä, vieläpä ainoain sukulais-tensa, se on ilkeää. Pekka on aina inhonnut tuomarin virkaa — ja nyt sen piti sattua hänen osakseen.

Mutta syvimmissä masennuksessa on Pekka vii-meisen vuorokauden elänyt. Eikä tällä hetkellä edes tieto vaimon ja lapsen läheisyydestä, tuolla tuskin pyssynkantaman päässä, herätä hänessä mitään sel-laista valonpilkettä, jota voisi kutsua jälleennäkemi-

sen toivoksi. »Vaimo ja lapsi», hymähtää Pekka ilman mitään mielenliikutusta. He kaksi tuntuvat kuuluvan johonkin toiseen maailmaan, jolla ei ole mitään tekemistä Pekan ja hänen asiainsa kanssa. — »Villi-Iita» ja »Veri-Artturi» ovat ne nimet, jotka jo eilisaamuna kantautuivat paikkakuntalaisten suista Pekan korviin, ja ne ovat Pekan kammottava osuus Jyrkänkosken apajasta.

Kun nyt tehtaanpiippu ja rakennusten ääriviivat sieltä joen notkosta alkavat aamun sarastaessa näkyä, puhkeaa Pekan sisuksissa niin rajua mielialojen myllerrys että kaikki uneen turtuneet ajatukset yhtäkkiä lähtevät liikkeelle, kiihkeästi etsien entisiä raiteitaan siitä pisteestä, mihin ne kerran tältä seudulta poistuessa oli katkaistu. Nyt ei enään saat pidättää niitä vetämästä välttämättömiä johtopäätöksiään, jotka, kaikkien eilispäivänä tältä seudulta kuultujen hirmutekojen kannustamina, armottomasti johtavat Pekankin omasta puolestaan tekoon. Ja sen teon täytyy nyt tulla törkeämmäksi kuin oli aavistanutkaan. Siitä tulee raivausteko, pyövelintyö — armottomasti. — Tuskaisesti katselee Pekka ympärilleen, niinkuin sieltä vielä voisi löytää jonkun pa-

koportin. Mutta jokainen aamuhämärän sylistä kuumottava mäennyppylä, jokainen peltosarka huutaa vastaan: nyt sinä olet tullut takaisin, nyt sinä vapautat meidät niistä piruista, jotka tänne toit ja joita suojelit.

Pekka ei voi olla enään mikään taustahenkilö eikä muitten mukana kulkeva sotakoneiston jäsen. Hänen täytyy päästä irti tykeistään ja päästä liikkumaan ominjaloin. Hyökkäyssuunnitelman hän tuntee, kun on itse ollut mukana sitä laatimassa. Sinne mukaan on nyt mentävä.

Majuri on ilmestynyt jo tykkien viereen kiikaroi-
maan. Se on se entinen punapää, josta on vuosien kuluessa karaistunut tyyni ja päättäväinen sotilas. Rauhallisesti se nytkin kuuntelee Pekan pyyntöä, ja tuumii että mikäs mahtaja hän tässä on pidättämään isäntää omilta mailtaan. Olkoon Pekka vapaa ja tehköön mitä haluttaa. Valitkoon vielä ryhmän, tai vaikka joukkueen, miehiä reservistä mukaansa.

»Ja jos kerkiät ennen», lisää majuri reippaasti, »niin sano rouvallesi terveiset että aijon tulle teille il-
lastamaan, jos nimittäin voitte ottaa vastaan.»

»Älä pahastu, mutta minä luulen ettei meillä tänäpäivänä illasteta.»

»No saakeli, minä tietysti unehutin sanoa että vieras tuo sapuskat tullessaan. Onhan selvää että teiltä on rosvottu paikat tyhjiksi. Mutta eivät ne pitkälle saalistaan vie. Tästä apajasta ei neljännestunnin perästä pakene enään muu kuin lentävä lintu. Hyvä tulee.»

»Tietysti tulee hyvä. Mutta minulla — —. No tule nyt sitte illaksi — — ja pidä huoli omaisistani — — jos minulle jotain sattuu.»

»Pysy tyynenä nyt. Sinähän olet aina ollut järkevä mies.»

Pekka lähtee. — Niinpä niin, osat vaihtuvat, ajattelee Pekka. Ennen minä sain sanoa punapäälle että istuppa hännälläsi. Nyt sama mies saa tyynnytelä minua. Kutakin ruhjotaan vuorostaan, ja silloin ovat toiset kyllä viisaita neuvoineen, jotka eivät maksa heille mitään. Eivät neuvot olekkaan neuvottavia varten, vaan neuvoja, jotka tuntevat niistä aina jotain itsetyydytystä. Eivät mitkään neuvot, hyvät eikä pahat, kanna enään minun korviini. Olenhan jo painumassa pois muitten yhteydestä. Minun kieltäni ei ymmärrä enään kukaan, enkä minä muitten. Näin vielä liikun muitten parissa, mutta muukalaisena, ke-

nenkään sitä silti tietämättä. Kunpa sitä ei kukaan koskaan saisi tietääkkään! Tämä on meidän kolmin-keskinen asiamme, muorin, Artturin ja minun, ja me teemme tästä selvän. Onneksi eivät pakotoverinikaan tiedä että te juuri suunnittelitte meidän tuhoamme. Ainakin se pikkuseikka pysyy minun tiedossani. Mutta mitä se auttaa enään, kun koko maailma jo höly-ää teidän myöhemmistä teoistanne. No, sitä vähemmän saa kukaan keritä meidän välillemme. Tässä on käytävä rivakasti asiaan. — Voi sittenkin ettette saat hävitä jälkeä jättämättä — muille — mitäs minusta enään.

Sillätavalla! Ensi jymäys, toinen — — ja siitä revetkoon yhteen tulenräiskeeseen koko helvetti yhdelläkertaa. Sillätavalla! Antaa soida, se tekee niin sulois-
sen hyvää. Ja se tasottaa tietä sille, mikä tuleva on. Se on lopun alkua. Pian kaikki selviää.

Pekka valitsee sukkelasti ryhmän miehiä mukaansa ja painaa mauserinsa makasiinin täyteen — viikko on varmaankin siitä kun se viimeksi oli ladattuna.

Miehensä johdattaa Pekka sen kärki joukkueen taakse, jonka on ensiksi murtauduttava tehdasalueelle. Ketjut ovat jo liikkeessä, vaikkeivät vielä ammu.

Tykit vain jyrähtelevät. Jopa toisellakin puolen herätään. Ne aikoivat kerran sotia kahdeksantunnin työpäivällä, ja nyt porvari piiskaa ne ylös unestaan aamutuimaan. Onkos ihme jos niitten pöllömainen pelko apattaa konekivääreihin panosnauhat päästä päähän, vaikka tulijoita tuskin näkyy vielä. Se on pelkoa ja syyllisyydentuntoa, se koettaa apattaa ja papattaa, uskoen kai sillä papatuksellaan kylvävänsä ympärilleen hyvänkin muurin, jonka läpi ei muka uskalletaisi tulla. — Mutta katsokaahan miten täällä tullaan! Näkevätkö teidän pöllähtäneet silmänne jo miten ketjut nousevat maasta, ja tummina nauhoina lähenevät, kadoten välillä maahan ja lähteten taasen. Eikö tunnu että meitä päin on turha papattaa; me tullaan sittenkin. Ja eikö ala jo rapista täältäkin rautaherneitä, ja eivätkö tykit lennättele sinne meidän terveisemme niin että kuurotkin kuulevat. Eivätkö ammuksen putoile niin harkitusti että tiedätte Suojasen Pekan määränneen mihin ne on pudoteltava. Ja jos silmänne vielä jotain näkevät, niin etteköhän jo ala erottaa kuka on se villitty, joka syöksähtelee muun ketjun edellä, mutta ei viitsi teitä raukkoja ampuu. Niin, mitäpä teistä. Kaksi siellä on vain sellaista, joita varten

Pekka on tulossa.

Kahtena valtavana haamuna kuvastuu Jyrkänkосki Pekan silmiin. Maasta taivaanlakeen ne yltävät; ne seisovat siinä tanakasti kuin olisivat ne reväisseet taivaan kuvun irti maasta, ja kannattelisivat sitä harteil-lään, saadakseen täyttää repeämän kirouksillaan ja saadakseen sokeasti tallata ympärilleen maata, joka verisenä kiemuroi niitten alla. Pekan on se maa, ja hän on siitä vastuussa. Pekka tulee jo, kasvaen askel askeleelta siihen kokoon kuin nuo haamut, jotka ojentelevat kynsiään häntä vastaan. — Onko tässä säällillä sijaa? Ei totisesti. Jos kiintymys läheisten sukulaisten kesken lienee ehdoton, niin yhtä ehdoton on viha, joka sukulaisuudesta voi kehkeytyä. — Pekka juoksee eteenpäin, ja hänen aivonsa huutavat: Terve, Jyrkänkосki, terve kallis sukuni ja rakkaat työmieheni, terve kaikki yksintein. Minä pakenin kerran, mutta nyt minä tulen. Minulla on täällä hiukkasen tehtävää. Menkää syrjään, älkääkäs katsoko, se tehtävä ei ole lystiä sivullisen nähdä.

— Miksi tulette tielleni, te siellä? Ketä te olette? Lahja ja pikku-Taimi. Vai niin, en tunne teitä. Mutta älkäähän — minulla on teille terveisiä, tälle rouvalle

mieholtään ja tälle pikkuiselle isältään. Hän käski sanoa terveisiä että menkää pois, piiloon. Hst! hiljaa. Ei saa valittaa. Sillä Pekalla sattuu olemaan täällä tehtävänä pieni leikkaus, ja hän tahtoo olla rauhassa, ettei käsi vapise, rauhassa, kuuletteko.

— Rauhassa! — eikö olisi parasta jos kaikki pääsisimme lopulliseen rauhaan? Jospa nouseva päivä pyyhkäisisi teidätkin pois. Se olisi lempeä teko. Te pääsisitte sen esiripun taakse, josta ei koskaan palata ja jossa surukin nukkuu. Siellä olisi hyvä niin teidän kuin minunkin. — Niin, hyvä olisi, mutta ei minulla ole oikeutta teitä sinne viedä. Minä kyllä menen sinne. Se olkoon päätetty. Pieni teko vain on tehtävä ensin, ja sitte — rauhaan.

— Nouseva päivä! Ennenkuin silmäsi illaksi ummistuvat, olen minä jo puristanut kiinni omani. Aurinkokulta, etköhän silti tekisi pientä poikkeusta radaltasi? menisit hetkeksi piiloon sinäkin, ja antaisit minun tehdä työni pimeydessä. Etkö anna? Vai niin — yhdentekevää. Paista sitte kyllältäsi ja killistele minua silmiin. Näet etten vapise. Minä menen pian pois ja vien matkassani pari hyvää tuttua, sukulaista, jotka eivät oikein sovellu sinun maailmaasi. Senjälkeen

koeta tehdä parastasi ja unohtaa meidät. Paista tämä helvetti uudelleen paratiisiksi, jos sellaiseen kykenet. Ellet kykene, niin mene sinäkin nukkumaan. Minä ainakin menen pois, enkä kaipaakaan sinun paratiisiasi enempää kuin helvettiäsiäkään. Hyvästi, vanha valehtelija siellä taivaalla.

Pekan korvissa vinkuu kuulia. Hän herää katsomaan ympärilleen. Kuinka naurettavan vähäpätöistä tämä meteli on!

Ollaan jo ensimmäisessä mökkirykelmässä, jossa pakenijat paukutelevat nurkkien takaa. Pekka heittäytyy pensaan taakse maahan odottamaan ryhmänsä miehiä. Siinä ne jo tulevatkin, paljon edellä muita. Yksi vain on poissa. Pekka viittaa heitä seuraamaan. Sitte hän kiertää ojaa pitkin edessäolevan pienen puutarhakummun sivulle, josta kiviaidan takaa konekivääri rätisee. Sen miehistö ei kerkiä kääntää asettaan sivulta tulijoihin päin, vaan he pääsevät aidan kupeelle ja puhdistavat muutamalla käsipommilla sen taustan käden käännteessä. Pekka laskettaa vielä pitkin aidan sisäsivua mauserinsa tyhjäksi, laataa sen uudelleen, ja lähtee juoksemaan valtatieä suoraan tehdasalueelle, johon nyt on pääsy vapaa.

Siellä säikähtyneet puolustajat juoksentelevat ristiin-rastiin, kuka pyrkien tehtaan kivimuurien suojaan kuka muuten koettaen itseään kätkeä. Vanha Turtiainenkin näkyy heittävän pyssynsä pois ja ryömi-vän sohjuiseen ojapahaseen, johon pienen lankkusil-lan alle koettaa tunkea vapisevaa ruhoaan. Kaikki ovat ne yhtä sekaisin päästään. Pekka ei heistä väli-tä, vaan juoksee suoraan kotiaan kohti, jossa on kuul-tu »esikunnan» majailevan. Joutuessaan hetken juok-semaan pakenevassa punikkijoukossa, tiukkaa Pekka vielä heiltä:

»Missä on esikunta?»

»Ka, öh, siellä se teillä on», saa muuan miehistä vastattua, tuntiessaan insinöörinsä.

»Ovatko siellä Iita ja Artturikin?»

Siihen kaikki vastaavat myöntävästi, mikä mil-läkin tavalla, mutta kuitenkin sillä selvällä vakau-muksella että missäpä ne muuallakaan kuin siellä. — Samassa räjähtää granaatti edessäpäin. Sen repi-vä räsähdys ja sirpaleitten ulina on ilkeätä kuulla. Pe-kan mukanajuoksijat häviävät sen vaikutuksesta ai-van ällistyttävän sukkelasti. Pekka saa harppoa yk-sinään valtatietä, joten ryhmän miehet näkevät seu-

rata perässä, kun hän poikkeaa sivulle, ja puutarhan takaportista oikaisee suoraan »esikunnan» majapaikkaan.

Tälläpuolen rakennusta ei näy mitään, mutta pihalta sensijaan kuuluu kirouksia ja hevosmiesten karjuntaa, niinkuin siellä olisi hyvin kiirettä. Pekka jättää silti varmuuden vuoksi pari miestä vahhtiin tällekin puolelle, ennenkuin kiertää nurkan taitse pihalle. Siellä on kummallinen näytelmä, jota Pekka miehineen jää ihmeissään katsomaan, kenenkään heitä huomaamatta. He saavat hetkisen haukata ilmaa, juoksustaan hengästyneitä ja hikisiä kun ovat. — Kaikellaisia ajoneuvoja on pihamaa täynnä. Toisia jo mennä suoltaa portista ulos, toisia vielä lastaataan. Kärryjä siinä on kaikellaisia, on lisänä yksi komea rekikin — mistä lie muualta tuotu, ei ole täkäläisiä. Pekka tajuaa edessään näkevänsä kaiketi jonkinlaisen ryöstökuormaston, joka nyt lopuksi tyhjentää hänenkin asumuksensa. Pihamaa on sotkettu aivan velliksi eli hyytelöksi, jota koristaa oljen ja heinän jätteet, lanta, tyhjät anjovispurkit, pullot, paperinpalat, rievut, ja monenkaltaiset inhimilliseen taloudenhoitoon kuuluvat tavarat, jotka lienee kuormista vis-

kattu pois joko kevennystä varten tai antamaan tilaa uusille »hienommille», joita tästä talosta on löydetty. Kaikki talon ovet ammottavat sepposenselällään. Leveän paraatirapun molemmat ovenpuoliskot ovat auki, ja edessä hurisee jo lähtövalmiina kaksi automobiilia. Komeakasvuinen nuorukainen heittää ovelta toiseen niistä ryijyn, silkkiliinoja, pieluksia, pöytähopeita ja mitä kaikkea lieneekään. Se on Artturi, se tietää kyllä valita. Sen mennessä takaisin sisään, loikkaa Pekka perässä. Pihalta kuuluu huuto »lahtarit tulevat», ja samassa silmänräpäyksessä niitä sanoja kiljutaan jo läpi koko rakennuksen. Sisältä ammutaan.

Mutta se on myöhäistä. Pekka on jo ehtinyt salin ovelle.

»Käpälät ylös!» karjaisee hän summassa, nähdesään tupakansavun läpi vilahtavan muutamia miehiä.

Ja käpälät nousevat. Huoneeseen tulee hiirenhiljaisuus. Toisista huoneista vain kuuluu melua ja huutoja. Jostain helähtää akkuna rikki, sitte kuuluu pari laukausta talon takapuolelta. — Hyvä on, tuumii Pekka, ei tästäkään apajasta niin vain mennä. Mutta nämä miehet tässä ovat Pekasta yhdentekeviä. Niitä

on kolme, kaikki niin säikähtyneen näköisiä että ylösnostetut kädet tärisivät. Kaksi niistä on outoa, suuret punaiset nauharuusukkeet rintapielissä ja hatussa. Kolmas näkyy olevan suutari Jussila. Sillä on rysän lakki päässä, ynnä lisäkoristuksena tästä salista anastetut punaiset pellinnyörit yli olan, ja suuret tup-sut roikkuvat sivulla kuin hyvätkin kalunat. — Yhtäkkiä vilahtaa keittiönpuolisessa ovesta Artturin pää, joka katoaa taas heti. Muorin ääni kuuluu samalta suunnalta huutavan:

»Niitä on jo kyökin rapullakin. Artturi hoi, tule tänne.»

Yksi Pekan miehistä on tullut mukana sisään. Hänelle jättää Pekka näitten päämiesten vartioinnin. Itse hän aikoo rientää keittiön puolelle, kun sotilas viittaa akkunanielelle:

»Entäs tuo?»

Siellä näkyy olevan vielä yksi, joka ei olekkaan kottanut käsiään. Se on nainen. Sehän on eräs Lahja! entinen hyvä tuttu, mutta nyt jonkun toisen maailman asukas. Hyvin kalpea on Lahja, aivan kuin joskus ennen, tällaisen samantapaisen paukkeen keskellä. Kyllä sen raukan osalle on tosiaan pauketta tullut

vähän liikaakin. Sellaista on ollut Pekan anti hänelle. Mutta nythän siitä tulee loppu. Kuuluu enään etäältä heikosti muutamia laukauksia ja pitkiä hurraahuutoja. Kaikki on selvitetty sen maailman kanssa, ja ovi avattu toiseen, jonka kynnykseltä vielä näinikään näkee eräät tutut kasvot. Pekka nyökkää niinkuin sellainen, joka on matkalle lähdössä, kysyen sitte tyynesti:

»Mitäs rouva täällä tekee?»

»Pekka! Mitä sinä tarkoitat? Luuletko että minä olisin —?» Lahja seisoo ryhdikkäänä ja silmät leimuten miehensä edessä.

»En minä luule enään mitään. Ajattelin vain että jos olet panttivankina —»

»Niin olenkin.»

»Milloin toivat?»

»Tänä aamuna.»

»Rääkkäsivätkö?»

»Eivät kerinneet vielä. Mutta minä jo löin sitä Iitaa. Sinä tulit, Pekka! Voi miten minä olen odottanut!»

Lahja yrittää syleillä Pekkaa, mutta tämä tarttuu hänen käsiinsä ja pitää hänet alallaan.

»Onko Taimi turvassa?»

»On. Me olemme asuneet Raatikaisella.»

»No, ei sitte muuta enään.» Pekka taluttaa Lahjan sille ainoalle tuolille, joka sekaisin myllerretyssä huoneessa vielä on jäänyt pystyyn. Sitte sanoo hän toiselle sotilaalle, joka tulee sisään: »Viekää tämä rouva konttoripäällikkö Raatikaisen taloon. Tämä on tehtaan insinöörin rouva. Olkaa hänelle kohtelias, mutta viekää heti pois täältä — vaikka väkisin, jos ei muu auta.»

»Minä en lähde mihinkään. Minä olen siellä, missä sinäkin, Pekka. Koettakaapa minuun koskea, niin —» Lahja vetäisee pienen pistoolin povestaan, mutta Pekka vääntää sen sukkelasti hänen kädestänsä, ja viskaa pois.

Seinän takaa keittiön eteisestä pamahtaa laukaus. Kuuluu meteliä ja kirouksia. Pekka rientää sinne. Siellä on jo kaksi keittiön kautta tullutta sotilasta, toinen kurkistaa vintin ovesta ylös rappusille, toinen nojaa seinään, pidellen rintaansa.

»Hei, vänrikki», huutaa solttu vintin ovelta. »Täällä on vielä kaksi, ja aika penteleitä ovatkin.»

»Mies ja nainenko?»

»Niin, yks ylettömän vikkela hulikaani ja yks ämmä. Se sälli piru pisti Eemeliä puukolla, ja sitte ne mo-

lemmat pääsivät pakoon tuonne ylös. Paiskaanko-ma sinne muutaman pommin?»

»Ei», sanoo Pekka. »Minä menen sinne itse.»

»Pekka, älä mene», vannottaa Lahja, joka taasen riippuu Pekan käsivarressa.

»Se nyt on ihme ettette saa tätä rouvaa vietyä pois. Viekää heti pois, mutta siivosti. Hetipaikalla! No!»

Molemmat joutilaat soltut taluttavat Lahjan saliin. Haavottuneelle Pekka antaa sidetarpeensa ja jodipullon, käskien hänenkin menemään saliin, toverien avulla laittamaan hätäsidettä. — Sitte, nähdesään olevansa yksin, Pekka tarkastaa vielä pistoolinsa ja riisuu saappaat jaloistaan. Hänen mielensä täyttää tyyni ilo kuin aukea meri, joka kimaltelee aurin-gossa. Kaikki on käynyt paremmin kuin olisi voinut odottaakkaan. Nyt se on sitte selvä. Pekan osa Jyrkänkosken apajasta on jo pantu häntä varten erilleen, eikä tarvitse enään muuta kuin poimia se. Nyt on vain vielä viimeisen kerran oltava viisas ja rivakka. Ilveksen jäntereet olisivat tässä tarpeen.

Se äskeinen vintin ovella kurkistellut solttu tulee takaisin, räpytellen totisena silmiään:

»Jos minä tulisin kans.»

Pekka arvaa että nyt solttu on Lahjan asialla.

»Kyllä kerkiätte vielä. Vahtikaa tässä aluksi.»

Ja Pekka pujahtaa sukkasillaan vintin portaille, vetäen oven perässään kiinni, jottei hänen tuloaan pimeässä voitaisi ylhäältäkäsinkin havaita, ja jotta silmät tottuisivat vintin hämääseen. Portaiden mutkauksesta näkyy että luukku ylhäällä on vielä auki. Ne siellä haluavat tietysti tapella; ne eivät ole sellaisia, joilta komennetaan käpälät ylös. — Ja niin onkin parempi — tulee selvä peli molemminpuolin. Mutta mitä peijakasta! Tuntuu palaneen käryä. Niitten sisulla ei ole rajoja, ne laittavat itselleen pulskan hautarovion. — Sehän olisikin hyvin yksinkertainen ratkaisu koko jutulle. Pekka voisi vetäytyä syrjään! Antaisi talon vain rauhassa roihuta, ja noitten kahden vinttiläolijan paistua sen mukana, omassasytyttämässään nuotiossa. Niinkö? Ei, niin komeata ja vapaaehtoista lähtöä ei heille suoda. Heidän on tapeltava ja saatava lähtönsä Pekan kädestä. Sitäpaitsi Pekka ei peräydy tieltä, joka jo on alotettu. Vetäessään perässään kiinni vintinportaitten oven, on hän samalla sulkenut sen oven, jonka sisäpuolella on vain hän tässä portailla ja he tuolla vintillä. Heidän kolminkertainen asian-

käynti on jällellä vain, ja sitte rauha. Siihen rauhaan on Pekka jo eläytynyt, ja sitä ei hän enään laske käsistään. On ehdittävä ennenkuin tuli leivää. Sukkelaan!

Välttyäkseen joutumasta vintille tullessaan väijytyksen uhriksi, Pekka juoksee äänettömästi ylöspäin, kokoaa sitte kaikki voimansa viimeisiin askeliin, ja lopulta yhtävauhtia ponnahuttaa itsensä syrjähyppyyn oikealle. Se varokeino onkin totisesti tarpeen, sillä vielä ei hän ole saanut vintin lattiaa jalkainsa alle, kun laukaus räiskähtää häntä vastaan, repäisten vasempaan kyynärvarteen niin että Pekka on lentämäsillään ympäri. Mutta samalla ottavat hänen jalkansa jo lujasti lattiaan. Artturi, joka ampui, on tulijan tuntiessaan senverran hätkähtänyt ettei kerkiäkkään syöttää kivääriinsä uutta panosta kyllin sukkelaan, vaan Pekka ehtii tointua ja tähdätä pistoolinsa hänen naamaansa.

»Tunnetko?» kysyy Pekka.

Vastustaja vain karjaisee niin että koko vintti vahtaa. Pekan käsikin pettää tämän villin raivonpurkauksen edessä. Täytyy ottaa uudempi tähtäys. Mutta kohdalleen päästyään tekeekin ase sitte kylmästi puhdasta jälkeä: peräperää lennättää se luodin Art-

turin otsikkoon ja toisen rintaan. Sälliltä sinkoaa pysy käsistä, ja käsivarret levällään kierähtää ruumis nurinniskoin, mätkähtäen selälleen niin raskaasti että tomu pölähtää lattialautojen rakosista. Senjälkeen ei kaatunut enään värähdäkkään. Pekan valtaa sellainen tyydytys ja ilo että tuskin huomaa kipua kyyvärvarressaan — sekin tuntuu vain suloiselta. On niin helppo olla kuin olisi ominaispainoltaan yhtäkkiä paljon keventynyt.

Ja kun toinen henkilö, joka sivumpana on kyykkinyt tulenteossa — tuli pilkahtelee vintillä jo kahdesta paikasta — nyt lähestyy, kohottaa Pekka tyynesti aseensa, odottaen vain ensin että tulija tuntisi hänet. Muorilla näkyy olevan kivääri, tietysti, niinhän Villi-Italla pitää ollakkin. Mutta muija ei näy vintin hämärässä vielä tuntevan esikoistaan, tuskin huomaakaan häntä, tuijottaa vain kaatunutta, alkaen valittaa särkyneellä äänellä:

»Arttu, Arttu, voi minun kultapoikani, onko sinuun sattunut? Sattuiko pahasti? Arttu-kulta, sano äitillesi, sattuiko pahasti?» — Muori kyykistyy kaatuneen viereen ja koettaa tukkia verta, jota hiljalleen pulppuaa otsasta. Huomattuaan rinnastakin tih-

kuvan punaista, parahtaa muija kamalaan itkuun: »Arttu-poika, oletko sinä kuollut? Etkä saanut äitillesi hyvästiäkään jättää!» — Muija hyppää pystyyn ja pui nyrkkiään: »Sinä perkeleen lahtari. — Pekka!»

Niin, Pekkahan se on, ja aseensa hän on laskenut alas, kykenemättä sitä enään nostamaan. Se pamahtaa vielä kerran hänen nyrkissään, pudoten sitte kolinalla lattialaudoille. Ja niin on Pekka aseeton. Hän odottaa vain mitä tulemaan pitää. Ei hän ole masentunut eikä tunne katumusta, ei tunne ylipäätään mitään, muttei hän voi tehdäkään enään mitään — ajattelee vain: en jaksakaan tehdä tätä, en.

»Vänrikki hoi, se ampuu!», huutaa Pekan sotilas, jonka pää näkyy jo porrasaukossa.

Tosiaankin. Muijan kädessä kivääri jo ääntää: riks-raks. Pekka oikaisee vartalonsa suoraksi ja katsoo rauhallisena pyssyyn, joka ojentuu päin.

Pamaus sysää häntä rintaan. Pekka tietää että se sattui hyvin. Sitte pimenee silmissä, ja hän vaipuu humisevaan syvyyteen, johon vielä kaikuu etäältä kimeä laukaus. — Nyt solttu ampuu muutaman vanhan naisen, ajattelee hän vielä. Nyt on kaikki selvää. — Ja sitte ei hän enään ajattele mitään. On niin hyvä olla,

tulee niin valoisa, ja Pekka keinuu valossa hiljalleen
kuin putoava paperilappu, joka ees taas leijuen vähi-
tellen kepeästi laskeikse maata kohti.

XV

SAIRAALAN valoisalla pihamaalla liikuskelee joukko sinikaapuisia miehiä. Toiset istuvat korituoleissa. Kaikki he ovat kalpeita ja laihoja. He ovat menettäneet paljon verta, ja siksi aurinko tekee heille hyvää.

Sanotaan että on juhannus. Hekin ovat saaneet juhannuksen, kaikkien ihmisten yhteisen kesäjuhlan. Sitä kai he kukin tuumivat, koska ovat tulleet niin hiljaisiksi. He olivat jo toteutuneet tähän sairaalasaoloon, johon ulkomaailma vain silloin tällöin lähetti jonkun vierailijan — omaisen tai tuttavan. Keskenään he olivat jo kuin yhtä perhettä, tottuneita toistensa kurjuuteen. Omista vammoistaan he saattoivat laskea reipasta leikkiä. He kilvoittelivat ilossa ja kokkapuheitten keksinnössä. He olivat rampojen ja runneltujen hulluteleva veljessarja — jos joku nääntyi ja kuoli pois, tai jos joku laskettiin parantuneena pois, ei joukkomieliala siitä muuttunut. Sellaiset tapauksethan kuuluvat asiaan sairaalassa ja antavat tälle ololle omaa erikoista väritystään.

Mutta nyt on heillekin tullut juhannus. He tietävät ettei täällä enään viivytä kauvan, vaan että kukin kohdaltaan saa piakkoin yrittää uudelleen tuonne ulos, kaikille ihmisille yhteiseen elämään — niillä mahdollisuuksilla mitä kullakin vielä on jälellä. He ovat sodassa raskaasti haavottuneita nuoria miehiä, kaikki kuoleman valtakunnan porteilla käyneitä, ja siksi paluu tavalliseen elämään tuntunee monestakin oudolta.

He vetäytyvät erilleen toisistaan.

Joku tarkka huomioidentekijä, jolla olisi sydäntä heitä nyt tarkastaa, voisi heidän erilaisesta esiintymisestään lukea mitä erilaisimpia mielialoja. Voisi aavistaa miten joku rampa mielessään kiroaa, ja toinen taas sanelee äänetöntä rukousta. Keskikesän päivän kutsu on heille suuri koettelemus. — Toisille, joille toki on vielä kaikki jäsenensä tallella, voi tämä päivä olla ilon aihe — siksi he mielellään käyskentelevät etemmäs puistokäytävälle, kuka katsellen siellä heleihin väreihin puhkeavia kukkalavoja, kuka puitten lehvien läpi seuraten pilven kulkua sinisellä taivaalla, kuka hyräillen jotain laulunpätkää. — Yhteistä kaikille lienee vain se että heitä piinaa toistensa

kurjuus, joka nyt ulkoilmassa on liiaksi ilmeinen. Sairaalan puvut ja desinfioimisaineitten katku kiusaa heitä, niin toisia, jotka siunaavat lämmittävää päivää kuin toisia, joita se katkeroittaa.

Sellaisena, tuskallisena ja poistyöntävänä, väreilee yleinen tunnelma ainakin sen sinimekkoisen kantapäällä, joka heikoin jaloin astelee puistotietä pois päin. Se on Pekka. Vielä kerran hän kääntyy katsomaan taakseen piha-aukealle. Siellä, sinisten vaikenijain yläpuolella, hohtaa puitten välitse sairaalan keltävä seinä. Kaikki akkunat ovat auki, ja lumivalkoiset uutimet puistelevat niistä ulos helmuksiaan kuin jäähyväisiksi. Jäähyväisiksi, niinkö?

Parin päivän perästä!

Silloin on täältä jo lähdettävä, tästä uupumuksen asuinsijasta. Ei saanutkaan mennä pois. Ruumis oli liian sitkeä. Se parantuu — täydellisesti. Puhkiamuttu rinta hengittää jo. Vasen käsikin taitaa parantua; ylihuomenna se päästetään siteistä. — Ja sitte! On mentävä tuonne ulos, aidan taakse, jossa elämä kohisee.

Niin, mikäs olisi ruumiin puolesta mennessä, jos tuntisi sinne vielä kuuluvansa. Mutta sinne paluus-

taan ei osaa iloita enemmän kuin nuo rammat tuolla. Melkeinpä täytyy kysyä itseltään: mennäkö vai ei-
kö mennä? — Täällä on ollut niin turvallista. On tar-
vinnut vain myöntää itselleen olevansa heikko, ja aja-
tella vain huomisesta huomiseen. Nyt tulee sellainen
masentava kysymys eteen. Se loimottaa edessä ja vaa-
tii vastausta. Eikä sitä jaksa ratkaista —

— Omatuntoni ei syytä minua mistään. En ole teh-
nyt mitään sellaista, joka mieltäni vaivaisi. Rauha
nukkuneille. Nyt on heidän hyvä olla. Mutta minun
ei ole hyvä. Inho ja kyllästys valtaa minut, kun ajatte-
lenkin palaamista tuonne. Olen ollut jo kuoleman pii-
rin sisällä, ja kuulun yhä sinne. Mitä teen enään tällä
jälkielämällä? Miksi sitä minulle tyrkytetään? Miksi
ovat lääkärit näin taitavia ja hoitajattaret näin huo-
lellisia? — Olisivat edes hiukan hutiloineet. — Tai jos
olisi silloin siellä edes ammuttu vähän suurireikäi-
semällä pyssyllä — mitäs sellaisesta japanilaisesta,
jolla saa puhkoa miehen seulaksi, eikä niistä lävistä
sittenkään mahdu henki pihisemään loppuun.

Ei tottavieköön Pekkaa haluta enään palata tuon-
ne. Hän aavistaa että tulee olemaan sanomattoman
vaikeaa enään sinne toistamiseen juurtua. Hänen elä-

mänsä puuta on töytäissyt sellainen myrsky, joka on sitä julmasti pahoinpidellyt. Se näyttää kyllä vahingoittumattomalta, voivatpa sivulliset luulla ettei sillä ole mitään hätää, mutta se itse tietää että juuret ovat poikki. — Ihminen ei lopultakaan ole mikään kasvi — jota voi leikellä, paikkailla, ja muutella paikasta toiseen — vaan paljon monimutkaisempi olento, jota ei voi verrata mihinkään muuhun. Ihminen voi näyttää aivan eheältä, vaikka hänen sielunsa juuret olisivat niin ruhjotut että tuntee olevansa aivan avuton ryhtymään enään mihinkään. — Ja sittenkin täytyy! Monen muun on täytynyt, ja täytyy Pekankin. — Miehuus lienee siinä että tyynesti alistuu välttämättömyyteen eikä napise eikä vapise.

Pekka on tullut sairaalan raja-aidalle. Sen läpi hän katselee pelloille ja niityille, kuvitellen olevansa tervehdyskäynnillä elämän luona. Mutta ei hän jaksa päästä siihen vireeseen kuin ennen, joskus. Välinpitämättömänä hän aistii luontoa, ihmetellen vain itseksensä mitävarten nuo linnut pauhaavat tuollatavoin ja mitävarten kukat niin tavattomasti helottavat. Se kai kuuluu niitten tehtäviin, ja niin kai ne ovat tehneet ennenkin, mutta Pekka vain ei ole entinen. Hänes-

tä on tullut elämän inhoaja. Hänellä on entisyydestään päällimmäisinä hädän ja tuskan muistot vain. Hänellä ei ole muuta mahdollisuutta kuin joko kaivella niitä tai pysyä aivan turtana ja ryhtyä puuhaamaan jotain, ettei muistaisi olevansa olemassa. Mies ilman sukua, ilman kiintymyksiä, ilman mielenliikkeitä — olkoon nyt sitte sellainenkin olio maan päällä. Sanotaan että viisas on se, joka ei puhu mitään ei väitä mitään eikä halua mitään — ihmettelee vain. Se on surkeaa viisautta, mutta paremman puutteessa se saanee kelvata.

— Kunpa olisi edes selvän konkurssin tehnyt mies, niin löisi vain reippaasti entisyytensä ovet kiinni, ottaisi eteensä valkoisen paperiarkin, ja piirtäisi siihen uudelleen: Debet — Kredit. Mitään saldoa ei tosin olisi, josta alottaa, mutta sitähan alottaminen juuri merkitseekin että on alotettava tyhjästä. Vieläpä konkursintehnyt tietää senkin että nyt on toimittava paremmin kuin ennen, sillä tileissä ollut vajeus on jäänyt muitten vahingoksi.

Mutta onhan Pekan asema sittenkin aivan sama! Hänellä on ollut takaaaja — rajattomalla luottamuksella. Hänellä on ollut Lahja, ja on ehkä vieläkin. Tasan

kaksi vuotta tuli viime-yönä eräästä kaukaisesta juhannusyöstä, kaukaisesta, hyvin kaukaisesta, niin että sen ja nykypäivän välille mahtuu kokonainen elämä, Pekan »kesä».

— Missähän lienee Lahja nyt, ja miten jaksanee? Sairaana on raukka ollut, kuumetaudissa, eikä Pekka ole edes vastannut hänen ainoaan kirjeeseensä. Ei ole voinut eikä halunnut, vaan melkeinpä salaa toivonut että kuolema korjaisi raukan pois. — Sittepä olisi Pekalla vapaat kädet tehdä itselleen mitä haluttaa, mennä edes muille maille ja kaivautua sinne, johonkin piiloon, niinkuin isä teki. — Isä! — onhan Pekka-kin isä. Se on kaikkein surkeinta. Ei kenenkään pitäisi olla isä. Se sana voi tehdä miehen hulluksi. Takaapäin ja sivuilta on suku hävitetty pois, mutta eteenpäin se yhä lähtee jatkumaan — loppumattomiin. Suojasen Pekka ei voi kuolla, vaikka tahtoisikin. On olemassa eräs Taimi, joka yhä versoo ja lehtii.

»Pois! Laske minut menemään!» huutaa Pekka, huitoen käsillään, vasemmallaankin, joka tempautuu irti kannikkeestaan ja heiluu kuin veltto letku hänen sivullaan.

Pekka kävelee puistokäytävää, ja katsahtaa hä-

tääntynein silmin eteensä, kuin peläten että siellä näkyisi jotain, jota ei halua nähdä. — Tosiaan siinä on edessä näky, joka saa hänet jäykistymään, sillä hän ei kykene päättämään onko se hourekuva vai onko se totta. Niinkuin joissain katolisissa pyhimystauluissa on siinä nuori nainen, lapsi käsivarrellaan. Ja naisella on Lahjan ulkonäkö, mutta niin muuttuneena, kärsivänä ja laihana. Naisen kasvot ovat kipeästi pingottuneet, ja silmät tuijottavat Pekkaa.

Lahja se on, se puristaa rintaansa vasten kääröä, joka itkee. Tämä on siis totta, he ovat siinä, äiti ja lapsi. Taimi on Lahjan sylissä, ja Lahja katsoo noin —. Pelkääkö hän Pekkaa, joka äsken huusi: pois!

Miehen nyrkkiin puserretut kädet hervahtavat, ja hän alkaa vavista niin ankarasti että hampaat suussa kalisevat. Lahjan oikeassa kädessä on kukkavihko, joka nyt ojentuu lapsen yli Pekkaa kohti. Lahjankin käsi vapisee. Kukkavihko tulee aivan Pekan silmien eteen. Siinä on syreenejä, valkoisia ja sinipunervia; niitten tuoksu levitteleikse näkymättömänä aaltona, joka hulvahtaa Pekan kasvoille, pauhaa sieraimista sisään — täyttää rinnan. Sepä merkillistä — nyt Pekka muistaa että Lahjan ihosta on joskus puhjennut mie-

dompana sama tuoksu, joskus, silloin kun he ovat olleet kaikkein läheisimmät.

Molemmin käsin aikoo Pekka tarttua kukkavihkoon, mutta vasen ei jaksakkaan vielä nousta, oikea vain. Sillä ottaa Pekka Lahjan ranteesta, ja upottaa kasvonsa kokonaan kukkiin, hengittäen niitten mukana jotain kadotettua ja takaisin saatua.

»Lahja, minun — lahjani. Tulitko sinä minun luokseni? Yhäkö sinun luotonantisi on rajaton? — Se on liikaa.»

»Ei mikään ole liikaa.»

»Minä olen konkurssin tehnyt mies. Kaikki minussa on rikki. Minä voisin olla paha, hyvin paha. Siksi minä ajattelin jo — erota —»

Pitemmälle ei Pekka saa jatkaneeksi, sillä se sana, joka nyt jäi viimeiseksi, tekee ihmeitä. Samalla kun se on kuulunut, alkaa Lahja hervota, niinkuin suonet olisivat avatut ja veri vuotaisi hiljalleen kuiviin. Koskaan ei Pekka ole nähnyt sellaista kauhistavaa luhistumista. Ei sanaakaan Lahja sano, ei valita, mutta hän vaipuisi maahan ellei Pekka tarttuisi häneen kiinni ja taluttaisi penkille, joka onneksi on siinä kohdalla. Siihen Lahja lysähtää hervottomana selkäja käsinojan

kulmaukseen, yhä lasta kannattaen, mutta niin voimattomasti että Pekan täytyy ottaa se häneltä, ennenkuin se putoaa, ja laskea se penkille — sillä Pekallakin on vain yksi kelvollinen käsi.

Siinä he ovat nyt, he kolme, joitten pitäisi taasen alotella elämistä. Mutta Pekka näkyy heti ensitöikseen tehneen jotain törkeää, jota lienee hyvin vaikea korjata — päästi suustaan sanan, jota ei pitäisi terveellekkään sanoa, saati sitte kuumetaudin käsistä päässeelle, joka, itse tuskin vielä toipuneena, sydänrakkautta täynnä tulee tapaamaan miestänsä, tuoden kukkia, tuoden lapsen. — Mutta ei Pekka tarkottanut pahaa. Siksi hän ryhtyy selittämään, kertoo rehellisesti avuttomuudentunnostaan ja halustaan mennä pois — vaikkapa Amerikkaan.

»Ja minäkö en saisikaan tulla mukaan?» kysyy Lahja hiljaa, melkein kuin itsekseen.

Siihen ei Pekka kykene sanomaan mitään. Häntä hävettää oma mitättömyytensä Lahjan tunteen rinnalla, joka on niin kiinteä ja ehdoton ettei sen antaumuksella näy olevan mitään rajaa — »ei mikään ole liikaa». Pekka havaitsee yhä selvemmästi olevansa silti jotain muuta kuin juurikatkein puu tai konkurs-

sintehnyt mies. Onhan hänellä yhäti Lahja, muuttumattomana. Vaikka muuttuisi kaikki muu, niin Lahja ei muutu, se on huimaavan ihana totuus. Siinä tiedossa on Pekalle enemmän kuin kylliksi. — Mutta Lahja valittaa:

»Pekka, sinä rakastit minua ennen.»

»Varmasti», sanoo Pekka. »Ja minä tahdon oppia sen taidon taasen.»

»Ei sitä voi oppia.»

»No kerrankin olet sinä väärässä omalla erikoisallasi. Sen voi oppia, ja minä tahdon sen oppia, vaikka aavistankin ettei se taito tule hetkessä, vaan vaatii ehkä vuosia. — Nyt aijon ottaa ensimmäisen oppitunnin, tekemällä sinulle muutamia kysymyksiä.»

»Älä kiusaa minua.»

»Viimeiseksi aijonkin kysyä juuri sitä että onko tämä ollut kiusausta. Saat sen sitte itse päätellä. — Ensimmäinen kysymys: Onko rakkautta olemassa?»

»On.»

»Siis sitä voidaan oppia. — Toinen kysymys: Rakastatko sinä?»

»Miten voit sellaista kysyä! — Tietysti.»

»Siis sitä voidaan oppia sinulta. — Kolmas ky-

symys: Sinä olisit seurannut minua vaikka Amerikkaan?»

»Olisin.»

»Mutta on paikkoja, jotka ovat pahempia kuin Amerika ja Atlanti. On helvettejä ihmisten sisällä, ja sanotaan olevan muuallakin. Kristityt tunnustavat erään sellaisen paikan, ja manaavat sinne paljon lähimmäisiään. Oletetaan että minä joutuisin sellaiseen paikkaan paistumaan. — Siis neljäs kysymys: Toisitko sinnekin vilvoittavan pisaran, ja istuisit hetken näin minun vierelläni?»

»Tietysti.»

»Viides kysymys: Voisitko samalla salaa hiukkasen tupakkaakin ynnä pienen putelin viiniä?»

Tämän kysymyksen uskaltaa Pekka tehdä, koska on Lahjan auenneessa käsilaukussa huomannut juuri nuo mainitut tavarat: tupakkarasian ynnä pikkaraisen pullollisen punaista nestettä, joka näyttää viiniltä. — Lahja rupeaa nauramaan:

»Paistu vielä hetki, niin saat.» Ja hän ojentaa esineet Pekalle: »Ole hyvä.»

»Kiitän. — Siis kuudes kysymys: Kai hyvä enkeli vastaanottaa suikon tuomispalkkaa? — Parempaa ei

minulla ole antaa. Ja sitä on sinua varten säästetty kohta puolen vuotta. Kelpaako?»

Sanaa sanomatta ottaa Lahja lapsen käsivarsilleen, kurkottaen sen varovasti Pekalle.

»Siinä näet sen, joka on odottanut kohta puolen vuotta. Sitä on sinun suudeltava. Sitte vasta tulee minun vuoroni, jos antiasi niin pitkälle riittää.»

»Seitsemäs kysymys: Luuletko että riittää?»

»Luulen.»

»Kahdeksas ja viimeinen kysymys: Onko tämä ollut kiusaamista?»

Vastaukseksi Lahja ottaa itselleen sen Pekan annin, joka oli lapselle määrätty. Mutta riittäähän sitä silti vielä Taimi-raukallekin. Lapsi, joka on imeksinyt peukalooan, alkaa tietysti parkua, oudon miehen sutiessa häntä karvaisella naamallaan.

»Kylläpä sinä olet parrottunut, Pekka», ihmettelee Lahja. »En olisi ikinä uskonut että sinun leuvoistasi itää noin mahdoton määrä karvoja. Sinun pitää ruvetta käyttämään partaa. — Mutta kuinka laihtunut sinä olet! Ja käsi! — paraneeko se?»

»Kaikki paranee, kaikki. Minä olen kuin nuori poika. Miltäs tämä tuntuu? Ja tämä? — Olenhan rakastu-

nut toistamiseen — samaan Lahjaan. Sinä olit hyvä opettaja. Mutta minusta tuntuu että vielä täytyy tapahtua jotain ennenkuin minusta tulee oikea Pekka.»

»Onhan tässä jo kylliksi tapahtumista. — Katsellaanpas nyt tätäkin.»

Taimilta riisutaan liiat hynttyyt pois. Ja sitä katsellaan, käännellään. Kun se potkii ja ryömii, nauravat he kaikin kolmin.

Pekan autioitunut mieli alkaa kasvattaa uutta nurmea entisten pahojen asiain yli. Nyt tuntuu hyvältä että on olemassa tuollainenkin — eräs Taimi. On taas oikea Juhannus. Pekka sanoo:

»Lahja, tiedätkö mikä päivä nyt on?»

»Tiedän toki. Siksi tänne tulinkin tänään.»

XVI

»**I**NSINÖÖRI Suojanen — neiti Sparre» — sanoo tukkukauppias sulavasti, lopettaen esittelyn, ja lisä-
ten vielä: »molemmat samasta kaupungista — ehkä-
pä tuttuja jo ennestäänkin».

»Luulisinpä melkein», sanoo Pekka varovaisesti.
»Mutta joiltain varemmilta vuosilta.»

»Jaa-jaa, niin, onhan neiti Sparre entisiä helsinki-
läisiä.»

»Aivan niin», nyökkää Signe, »muistan hyvin her-
ra Suojasen».

»Sepä mainiota», riemastuu tukkukauppias ja hy-
kertää turpeita käsiään. »Kai minä saanen sitte tehdä
teistä pöytätoverit? Suostutteko, neiti? — No niin, hy-
vä on. Istutaanpa pöytään.»

Tukkukauppias hääráá iloisena isäntänä, keiku-
tellen, töpötellen lyhyvillä jaloillaan. Hän istuu pöy-
tään, makeasti huokaisten, ja ottaen mahapullukkan-
sa syliinsä, tuon hyvinvoinnin aatelismerkin — niin-
kuin hän sitä kutsuu —, jonka yli kiertävät vanteena

paksut kultaiset kellonperät. Sitte, luotuaan tyytyväisen katseen yli katetun pöydän, isäntä pyöräyttää alahuultaan suunsa edessä kuin rasvaista makkarankylkeä. Se pikkuinen toimitus on ikäänkuin hänen ruokalukunsa, joka vastustamattomasti pulpahtaa esille hänen vatsansa syvyyksistä yhtähyvin pöydän antien edessä kuin hyvää kauppaa päätettäessä.

Ukko Liuski onkin neuvonut Pekkaa: Kun se itäramaha huultaan pyöräyttää, vaikka kuinka valitellen ja vastahakoisen näköisenä, niin ole silloin varovainen — olet sen mielestä tekemäisilläsi huonon kaupan, ja se luulee jo pistävänsä sinut paistina poskeensa. Mutta silloin on sinun hetkesi, Pekka. Kun se jo maiskutelee, niin oleppas silloin sukkela, ja lisää muutamia sopivia pykälä kauppakirjaan. Ei se niitä silloin huomaa, kun maku on jo suussa. — Niin, Pekka, rehellisesti aina, mutta käytä aina eduksesi asiahaaroja, niinkuin tähän mieheen nähden sitä hetkeä, jolloin olet lietsonut sen himon niin voimalliseksi että se vie voiton älystä. Se on ylipäänsä hyvä konstimonen kulassin kanssa pelatessa, ne kun ovat syömäreitä kaupoissaankin.

Siihen tapaan ukko Liuski isällisesti neuvoi. Ja

Pekka otti opin onkeensa. Nytpä on sitte tehdas myyty, eikä aivan huonosti. Pääasia on kyllä että se on myyty. Sillä Jyrkänkoscalle ei Pekka enään menisi suurin surminkaan. Se maanpaikka on kertakaikkiaan saatava pois mielestä. Tämä halu oli Pekan heikkous tässä kaupassa, ja siksipä viisas appivaari varoiteli, neuvoi. Kaikki on kuitenkin onnellisesti selvitetty, tulipa entisestä velkaisesta Pekasta kaiken lopuksi pikku kapitalisti, niinkuin kaikista, joilla näinä aikoina on jotain myytävää ollut. Selvinä ovat asiat. Ylihuomenna, syyskuun kahdeksantena, on Pekka jo kotona Taimin-päivillä. — Miksipä ei siis sopisi nyt ryyptä harjakaisia ja tukkukauppiaan nimipäiviä, Sakaran päiviä, yksintein.

Mutta sitä ei Pekka tajua mikä peijakas on vetänyt Signen tähän gulassiseuraan. Ehkäpä »muuttuneet konjunktuurit» ovat tämänkin ihmeen tehneet? Uusilla miehillä ovat nyt miljoonat — ja siellä nainen missä raha. Niin, onhan Signe konttoriväkeä, ja hyvinkin siis voinut jonkun liikeyrityksen mukana joutua tämän turpean porsaan hoiviin — ehkä rakastajatareksi, jakaen siten monen muun siniverisen daamin kohtalon. — Ehkei silti tarvitse aivan niin pit-

källe mennä. Paremminkin lienee Signe täällä jonkinmoisena koristuksena elikkä liikkeen reklaamina, niinkuin ne säälistävät olennot, jotka pitkin katuja rahapalkasta kanniskelevat sirkusilmoituksia. Sellaiset olennot ovat Pekan mielestä aina olleet inhimillisen alennuksen säälistävimpiä ilmauksia. Ja ajatellessa Signeä samantapaisessa alennuksessa, leikkaa kyllä sitä sydäntä, joka kerran on Signeä ihanteellisuuden hurmiossa kutsunut ystäväkseen — rakastanutkin toivottomasti.

Onkos kumma jos Signe näyttää alakuloiselta. Vain lyhyt ilon häivä lennähti neidon kasvojen yli Pekan katellessa häntä. Pekka huomasi sen kyllä, mutta pysyttelee puolestaan mahdollisimman jäykkänä ja varovaisena. Se pidättyvä olotila, joka viimeisinä kaupanteon päivinä on häneen syöpynyt, tehostuu vain äärimmilleen tässä sekalaisessa seurakunnassa, jossa enimmät sitäpaitsi ovat aivan uppo-outoja. Ne näyttävät kaikki olevan varsin rivakoita ryypyn ottajia, niin miehet kuin naisetkin. Ne lienevät tottuneita tällaiseen mässäykseen upean ravintolan upeassa yksityishuoneessa. — Signe vain jättää ruokaryypyn koskematta, vaikka sitä tyttörievulle tyrkytetään.

»Passaa ottaa nyt vain», kehoittelee vastapäätä istuva mies, jolla on ruho kuin säkki, pää kuin porkkana, kaulaa ei ollenkaan. Se kuuluu olevan varatuomari; sillä on sakettipuku ja kirjavat liivit, joitten taskusta taskuun kelluvat tietysti kultaiset kellonperät, niissä vielä joku välkkyvä punnus. Kaikilla näillä ihmisillä on vitjoja, kellukkeita, helmiä, medaljonkeja, sormuksia. Sormuksia, huhhuh, niitä on etenkin naisilla niin ylettömästi että sormet jäävät harrilleen ja koko käsi näyttää isolta rupisammakolta.

Se varatuomari — sillä näkyy kaiken lisäksi olevan vielä tehtaassa valmiiksi sidottu kravatti — se viittaa sormellaan, jota leveä kantasormus kiertää, viittaa Signen lasiin ja honottaa taasen:

»No, neiti-kulta, passaa ottaa. Se antaa ruokahalu. Ruokahalu puolestaan matkaansaattaa ihmiselle terveen ruumiin.» — Varatuomari innostuu. Nyt se jo korottaa äänensä ja kohottelee lasiaan kaikkia päin, kuin sanojaan vahvistaakseen tai pöytäpuhetta pitääkseen: »Ja terve ruumis taasen on terveen sielun mieluinen asuinsija, etten kerrassaan sanoisi terveen ruumiin olevan koko sielullisen olemuksen, ja etenkin terveen sielun, välttämättömän perustan eli

alkusyy. Se tahtoo sanoa, toisinsanoen minä tarkoitan, että vahvistakaamme ruumistamme tämän päivän sankarin kunniaksi. Ja olkoot nämä sanat samalla asiaankuuluvana pöytäpuheena, sillä, kuten arvoisa herrasväki näkee, tällä hetkellä kannetaan liharuoka pöytään, ja silloin, aatrian huippukohdalla, on tapana puhua juhlallisesti. — Terve Sakariias!»

»Terve, terve!» huutavat toisetkin. Ja muuan muita hontelomman näköinen vinohartiainen mies sanelee mahtipontisesti, kuin akateemista sivitystään osottaakseen: »Mens sana in corpore sano, se olkoon tämän illan tunnussana.» Eipä puutu kuorosta naisääntäkään; vilkas pikku rouva tukkukauppiaan edessä nousee ja hihkaisee lasi koholla: »avek, seesar, morituuri salyteerar dej!» — Mutta muuan sileänomainen näyttelijän näköinen mies pöydän alapäässä irvistää ja kuiskaa taitavasti, jotta kuuluu yli koko pöydän: »ik pin, tuu pist, e-er ist». Sehän onkin näyttelijä, ulkonäöltään Pekalle tuttu — tämän seurueen virallinen narri kaiketi. Melun tauottua näyttelijä kääntyy äskeiseen varatuomariin päin:

»Kuules, veli Lehto. Minusta sinun juhlapuheessasi oli yksi epäselvä paikka. Sinä uloslausuit tavallaan

että sielu on terveen ruumiin tuote. Mutta silloin kai sellaisilla ylen terveillä luontokappaleilla kuin emäsialla ja siitosoriilla on aivan erinomainen sielu?»

»Älä viisastele», keskeyttää varatuomari. »Minä puhuin ihmisistä enkä elukoista.»

»Sitäpä minä en huomannut. Ja onhan jo itsensäkin selvää että ihmisille puhutaan ihmisistä, elukoille elukoista.»

»Tietysti», kivahtaa varatuomari, kääntäen ruhoaan; sillä hänen silmänsä eivät käännä koko pään kääntymättä, ja pää puolestaan ei käännä ellei koko ruho käännä. Laimeilla siansilmillään hän tahtoo seivästä vastustajansa, mutta tämä pilkistää niin hävyttömän tyytyväisenä vastaan että varatuomari Lehto hölmistyy ja alkaa muristen miettiä jotain, joka oli jäänyt hänelle epäselväksi.

Muut puuhaavat niin innokkaasti paistin kimpussa etteivät huomaa näyttelijän uskallettua hävyttömyyttä. Eivät he taitaisi huomata mitään vaikka ammuttaisi. Paisti onkin todella ensiluokkaista, heleätä, rasvakylkistä chateaubriandia. — Ihmeellistä, ajattelee Pekka, mistä nämä uusimman ajan Lucullukset ovat kaivaneet esille kaiken tämän pöydän hyvyiden,

pahimpana pula-aikana, kun muilla on täysi työ saada edes kipene selvää leipää — ja kun saloilla jo purraan petäjänkuorta. Mutta mitäpä ei nykyisin rahalla saisi! Ja Pekka katsahtaa säälien Signeen, joka siinä sivulla syödä näpertää mykkänä kuin rangaistusvanki. — Kaksi näyttää täällä olevan armopalan syöjää, Signe ja tuo näyttelijä. Toinen alistuu, toinen pistelee ympärilleen.

Signe on pukeutunut tummiin, niinkuin ennenkin. Se sopii hänelle. Hän on kaunis, hiukan riutuneen näköinen. Sekin sopii hänelle. Olihan hän kaunis ennenkin, sellainen armas pikkuenkeli, oi miten armas olikin, ja hyvä. Vielä hänet helposti tuntee entisestään, mutta paljon on silti muuttunut — riutunut. »Niinhän se aika tassii», sanotaan. Kaikki me muutumme, joka päivä. Vanhuus lähenee nopeasti nykyajan ihmistä, vaikkei sen läheisyyttä ikävuosista vielä luulisi. — Sen vaistoavat nämäkin mammonan palvelijat tässä, ja senvuoksi ne särpävät joka hetki nahkansa täyteen sitä elämäniloa, jota rahalla saa. Miksi-pä heitä senvuoksi katsoisi nurjalla silmällä! — ehei, sehän olisi typerää. Pidetäänhän esim. perhoselämää siihen määrin oikeutettuna että runoilijat siitä lau-

leskelevat — miksei sitte riemastuttaisi tällaisestakin. Toisiaan ne molemmat täydentävät, ja tavallansa ihmislasta ilahuttavat. Kaikki on hyvää, kunhan sen vain pystyy hyvänä näkemään. Miksi sanotaan vain: iloitse iloitsevaisien kanssa ja itke itkeväisien kanssa. Se on kovin mietoa filosofiaa. Sanoisivat ennemminkin esim. näin: puurra muurahaisen kanssa, perhoile perhosen kanssa, ja sontiaisen kanssa, hm, sontaile. Jokaiseen niihin, ja moneen muuhun, elämänlaatuun sisältyy huikea jännitysväli iloaan jos itkuaankin, erilaisia ihmisiä, »kohtaloa», vaikka mitä. Kunhan jokainen vain täydestä sydäimestään lajissansa tuijailee, niin mitäs siinä olisi moittimista. Kyllä maailmassa on tilaa!

Jo täyttää Pekkakin ryyppylasinsa omasta halustaan, paiskaa sen naamaansa, ja työntää paistin loput perään. Tekisipä mieli nuolaista veitsensäkin ja röyhtäistä että raikuisi, — mutta jääköön se meno silti muille. — Signelle hän kuihkasee:

»No, eikös maistu? Tuumiskelin tässä että on reipasta ajatella näin: Maassa maan tavalla tai maasta pois. Miksi emme tässä myöntyisi vallitseviin tapoihin, samoin kuin ulkomailla matkustaessa. Päiväl-

linen on hyvä; välipä tällä mistä ja miten se vuotaa. Appakaamme se vatsaamme. — Kelpaako tämä näin täyskasvuisen miehen maailmankatsomukseksi?»

Kyllähän Pekka tajuaa olevansa hävytön, mutta ei käy laatuun ritaroida enään entiseen tapaan. Se oli silloista Pekkaa se, ja sellaisenaan kyllä hyvää, mutta paljon muuttuu mies ajan mukana. Sitäpaitsi hyytää Pekkaa epätietoisuus siitä onko Signestä tälläväläin tullut kala vai lintu. — Signe hymähtää vain surumielisesti, ja nyökkää päällään pöytäseuraan päin, sanoen:

»Onko teistäkin tullut tällainen.»

Niissä sanoissa on enemmän huokausta kuin kysymystä. Ja Pekka huomaa kyllä että Signe ei sanonut »tuollainen», vaan »tällainen». Siksipä hän vastaa kylmästi:

»Siihen tapaan, vaikka nähtävästi vielä pahempi. Sillä kaikesta huolimatta minä tiedän mikä olen ja missä olen.»

Pekka riuhtaisee savukkeestaan tukevat rynnäsauhut, puhaltaen ne sitte huolettomasti yli pöydän, jotta ne osuvat varatuomaria vasten silmiä. Sellainen on tapana täällä. — Signe jatkaakin katkerasti:

»Niin näkyy.»

»No mitäs teistä sitte on tullut?» kysyy Pekka, otettuaan jälkiruokaa roimasti, niinkuin muutkin — ei silti aivan yhtä paljon.

»Minusta? — Ei mitään.» Ja Signe sanoo sen niin vilpittömällä äänellä että Pekka häpeää, eikä voi lausua jo kielellään pyöriviä sanoja: ei edes sitä, miksi teitä täällä voisi luulla? Sensijaan hän laskee kätensä vierustoverinsa ranteelle, sanoen välittömästi:

»Tiedättekö, minä säälin teitä sydämestäni.»

Signe ei vedä kättään pois, vaan kääntää kasvonsa Pekkaan päin. Ne kasvot loistavat sairaalloisen kalpeina tummasta puvusta, jonka kaulantiessä kiiluu pieni kultainen solki, Signen ainoa koristus.

»Miksi te minua säälitte?»

»Siksi että kerran rakastin teitä, vilpittömästi ja uhrautuvaisesti.»

»Itseännehän teidän silloin pitäisi sääliä.»

»Se, joka rakastaa, ei ole säälittävä, vaan se, joka ei —»

»Joka ei rakasta — aijoitte kai sanoa?»

»Niin juuri. Ja se, joka ei ole rakastanut, ei koskaan, se olette te.»

»Älkää olko niin varma siitä.»

»En tietenkään. Kukapa voisi olla aivan varma, kun —» Pekka katsoo vierustoveriaan suoraan silmiin — »kun ette itsekkään ole siitä varma. Mutta minulla on tunto siitä. Jonkinlainen vaisto sanoo sen minulle, enkä luule vaistoni pettävän — enään. Katsokaas, minäkään en enään ole lapsi. Olen hiukkasen kokenut, ja alan jo tajuta jotain. — Miksi te naiset olette niin hulluja että teille kelpaa vain se, jolla on praktiikkaa? Miksi ette ota meitä vastaan silloin kun olemme naiveja ja ujoja, mutta sydämemme ihanasti täysi, ja ruumiimme, hm, melkein koskematon?»

»Me olemme nuorina tuhmia, mutta vanhempina kyllä viisastumme.»

»Niin, nuorina ollaan teoreetikoita. Mutta sille ei voi mitään. Älkäämme surko menneitä. Kunpa voisimme unohtaa!»

Pekka tuntee että on tultu liian vaarallisille aloille. On koetettava ajoissa luovia muistoista nykyisyyteen. Siksi hän jatkaa:

»Mitä pidätte näistä uuden ajan miehistä? Niissä on paljon reilua meininkiä, eikö totta? Ajattelin äsken että ne ovat kuin sittiäisiä, jotka iloisesti pörräävät

ilta-auringossa, etsein kakkaroita, kuhun kaivautua upoksiin asti. Nyt on niitten aikakausi. Katsokaa, ne ovat vetäneet teidätkin mukaansa, ja tietysti minut. — Me olemme, hm, niin, tavanneet toisemme täällä, vanhenneina ja kolhittuina. Eiköhän olisi syytä tyhjentää tämä musta kahvi ja tämä kullankeltainen likööri vielä entiselle itsellemme, sille, joka talvisena yönä kuljeksi pitkin katuja, eikä älynnyt etsikkonsa hetkeä. Juodaanpas sen ruusun malja, joka kainona odotti nauttijaansa, ja sen mettiäisen, joka ei älynnyt jotain tehdä. Juodaanpas. Saanko kaataa teille likööriä?»

»Oletteko juovuksissa?», kysyy Signe, hypistellen lasiaan.

»En vielä, mutta toivon piakkoin tulevani. — No niin, siunataanpas hautaan entinen itsemme.»

Signe ei koske lasiinsa, mutta Pekka tyhjentää senkin ja tilaa Signelle uuden lasin.

»Te olette raaka mies.»

»Tietysti. Mutta tietännette etten aina ole ollut. Enkä ole nytkään niin paljon kuin luulette. — Olisitte kuitenkin voinut kilistää entisyydelle.»

»Tehän olette naimisissa.»

»Olen kyllä, mutta se asia ei kuulu tähän.»

Signe kääntyy pois, alkaen puhella sen pirteän pikkurouvan kanssa, joka äsken »morituria» huusi. Koko seurue on jo iloisessa puheensorinassa likööri-lasien ääressä. Siinä väitellään osakkeista ja prosenteista, autoista ja hevosista. Seuran tukipylväät, tukkukauppias, ja tirehtööri Lindström, keskusteleivat postimerkeistä, sillä niitten keruu on heidän jaloimpien harrastustensa huippu. Asiantuntijana on heillä kolmantena tohtori Knut Jansson. Ja kyllä piisaa faareilla puhetta virhepainatuksista, sotamerkeistä ja muusta. Naisilla on ohjelmassaan antiikkiset huonekalut — kaikki vanhat tyylit ovat heidän kielellään ylimalkaan antiikkia — ja pianisti Pirhonen, jonka pitäisi piakkoin tulla tänne »pelaamaan musiikkia», niinkuin arvon rouvat sanovat. — Näyttelijä vain murjottaa itsekseen, sylkeä tupsauttaen lasiinsa ja ottaen siitä taasen naukkuja. Mutta kun ei kukaan ole näkevinään hänen mielenosotustaan (onhan likööri väärennettyä), nousee hän lopulta tuolille, ja messuaa:

»Minä veisaisin virsiä kuin seinähirsiä ja saarnaisin sanoja kuin kotahalkoja, mutta nyt mull' on jäyk-

känä kieli ja kuivanut sylki, ja niin musta on mieli kuin pannun kylki, enkä minä jaksa turista siitä autuuden kurista, vaan minä suren ja huokaan että entinen aika takaisin tuokaa, ne entiset kuomat ja entiset juomat, ja entinen pikku-kulta, joka on poisjuossut multa. Alas kurkun kautta tämä huono kalja; entisen ajan malja!»

»Kyllä se juoma sun haukuntasi kestää», ärisee varatuomari. »Mutta otetaas nyt kuitenkin yksi yhteinen ryyppy.»

Yhteiseen ryyppyyn ryhdytään. Muitten siihen valmistuessa kääntyy Signe jälleen Pekkaan päin, kohohtaen lasiaan ja nyökäten leppoisesti. Pekka kilistää hänen kanssaan, ja niin he, muitten selän takana, juovat sen yhteismaljaosuutensa kahdenkesken. Siten on heidän välilleen tehty hiljainen sovinto, jota ei enään puhein rikota. He uppoutuvat kumpikin tuumailuihinsa, ja todennäköisesti molempien tuumailut ovat muistelman luonteisia, sillä kun he silloin tällöin laseistaan maistavat, katselevat he toisiaan. Pekka koettaa Signen nykyisistä piirteistä kerätä kokoon entistä ihannettaan. Seuratessaan siinä silmillään hänen tukkarajaansa, kaulankaarretta, povea, herpou-

tuu Pekka omituiseen kiihottavaan tunnelmaan, jossa entinen aika tuntuu merkillisen läheiseltä ja sovinolliselta. On kuin seisoisi menneisyytensä keskellä, ja ikävuodet kirmaisivat piiritanssia ympärillä, odottaen vain että Pekka valitseisi jonkun niistä kisatoverikseen. Pekka onkin jo valinnut, sillä yhdellä niistä on Signen ulkonäkö, se katsoo silmiin, se elää, ja sen povi soutaa kiivaasti. Se tarttuu Pekan käteen, sanoen:

»Saattakaa minut pois täältä. Niinkuin silloin, ennen.»

»Kyllähän muuten», vastaa Pekka, »mutta nyt minä tahdon kisata».

»Minä en voi olla täällä enään», hätäilee Signe.

»En minäkään», myöntää Pekka. »Lähdetään.»

Ja he lähtevät. Hiljainen humina helisee Pekan pään läpi, ja suonet polttavat, niinkuin ne huutaisivat täyttymystä sille, joka kerran oli jäänyt kesken. Ei ole Pekka tietänytkaan että tämä intohimo on yhä elossa. Se on ollut väkisin painettuna piiloon, mutta nyt se tempaa portit auki, astuen tietoisuuteen niin tulisenä kuin olisi se vain voimistunut syrjäytyksensä vuosina. Sitä olisi paettava, äly sanoo niin, mutta tun-

to sanoo avoimesti: tee se! Ja Pekka vetää sormuksen nimettömästään, pistäen sen liivintaskuun.

Eteisessä ottaa Pekka portierilta Signen turkit, ja auttaa ne ylle. Kun kaulus on nousemassa niskaan, suutelee Pekka levollisesti niskaan puseron rajaan. Ja helpotuksen tunne täyttää hänet, sillä sitä samaa tekoa oli hän himoinnut jo kerran ennen, kun Signen kaula samallatavoin upposi turkin puuhkien sisään.

Portierille sanoo Pekka:

»Tilatkaa auto, katettu auto.»

Ja kun mies tekee työtä käskettyä, mennessä puhe-linkoppiin, ottaa Pekka Signen lujasti syliinsä, taivuttaen hänen leukansa esille kauluksesta. Signen huulet vapisevat, ja posket ovat polttavan kuumat.

On kuin Pekan huulet tulvahtaisivat täyteen lämmintä verta, Signen verta, ja se leviäisi edelleen kihisten koko ruumiiseen. Sitä tapausta, juuri sitä, oli Pekka himoinnut silloin kun Signen kasvot olivat uponneet turkiksiin, ja huulien punaiset kaartetkin katosivat piiloon. Sinä! Sinä! Nyt Signe on Pekan sinä. Sekin sana on vanha, vanha himo. Ja vielä! — sinä konnaan.

Kuitenkin on Pekka levollinen, niin tyyni että tus-

kin lie koskaan vielä ollut. Se on varmuutta tulevasta ja helpotusta jostain menneestä kiusasta. Vain suonet kuohuvat hiljalleen, ja ohimoissa humisee. Heikkona piipityksenä kuuluvat portierin sanat: »auto on tullut» — niin heikkona että naurattaa. Portien, saatuaan viitosen, rientää kumarrellen aukomaan ovia.

Pekka taluttaa Signen lujasti käsipuolesta ulos, auton edessä vain pysähtyen kysymään:

»Signe, minne saan sinut saattaa?»

»Mihin vain», kuiskaa Signe.

Pekka katsoo kelloaan. Se ei ole vielä edes täyttä yhdeksää. Ja Pekka lausuu autonkuljettajalle hotellinsa nimen, vain yhden sanan, mutta se saa Signen vapisemaan hänen käsipuolelleen. Signe nousee auton koperoon. Ja kun Pekka tulee perässä, sulkien kuomun oven, pusertuu hänen kaulaansa hämärässä kaksi käsivartta, ja ääni kuuluu:

»Rakas! Miksi et jo silloin —? Enhän minä ketään muuta ole koskaan —»

Ja Signe suutelee pimeässä mihin sattuu. Signe on niin kuuma, aivan polttava — monen pitkän vuoden pettynyttä odotusta täysi.

XVII

KUKAS on se, joka tuolta ovesta kadulle kurkistaa? Tunnetko hänet, Pekka? Tunnetko hänet, joka kurkistaa kadulle, kuunnellen räntäsateen läpi soinnuttomina kalahtelevia tornikellon lyöntejä — — yhdeksän, kymmenen, yksitoista — —

Voisithan hymähtää vain että mikä lieneekin yökulkija, joka ensin hiukkasen vainuaa ympärilleen ennenkuin uskaltaa ulos. Mutta pilkistelijä on silti liiaksi tutun näköinen. Se on mies. Se pujahtaa sukkelasti ulos, lähtien etenemään pitkin tyhjää katuja. Kaulus sillä on pystyssä korvia myöten; se astelee epävarmasti kuin humalainen, ja poskessa, jota se peittää piilotellen, paistaa punertava viiru, josta tihkuu verta. Se naarmu ei ole mikään muu kuin Signen kynnenjälki. Ja mies itse ei ole kukaan muu kuin Pekka, eli Pekan kuva.

Pekasta on tullut kaksoisolio: tuo toinen, joka käy tuolla sisällä, ja tämä toinen, joka sillaaikaa tässä odottaa. — Kahtiameno tapahtui siten että Signen luo

mennäkseen on täytynyt riisua itsestään jotain pois, ja viskata kadulle. Sen saattoi heittää pois kuin ikävän vaatekappaleen, vaikka se palatessa taasen täytyi korjata matkaansa. — Korjatakko? Kyllä sen saattoi vielä aluksi, mutta tämä poisheitetty kasvaa kerta kerralta yhä suuremmaksi, eikä nyt enään ole hoi-
van tarpeessa, vaan päinvastoin odottaa hoivatakseen tuotakin, joka tuolta tulee, ja joka jo totisesti alkaa olla hommissaan retuperällä, tolkkua vailla aivan.

Räntää tuiskuaa taivaan täydeltä. Pilvet näyttävät riippuvan katonharjojen varassa, ja katu on kuin ahdas holvikäytävä. Yksinäisen kulkijan silmille ryöpyää räntää, joka sulaa vaatteilla vesivirroiksi. Katukäytävän hyhmäinen velli roiskuu kävelijän töksähtelevien askelien alla. Hän mutisee itsekseen:

— Ei tämä vetele enään. Tästä häätyy tehdä loppu. Tuota ovea en tämän jälkeen aukaise. — Ei ole meillä enään nuoruuden kaikkivaltiaasta viattomuutta, joka pyhittää senkin mitä homehtunut »yleinen moraali» nimittää vääräksi. Me olemme kerran jo sivuuttaneet sen ajan, jolloin olisimme voineet kuulua toisillemme. Hulluja olimme molemmat, kun yritimme kaivaa

entisyyttä esille haudastaan. Me löysimme vain luurankoja ja ruumismyrkkyä. — Vainajia voi palvella, jos haluttaa, ja viedä kukkia heidän haudoilleen, mutta koskea heihin ei pidä. Entisyyttä ei pidä vetää esille nykypäivään; ei pidä sekottaa entisyyttä ja nykyisyyttä. Niistä sikiää kuolema ja rikos. Rikosta tämä on ollut, koska se on raakaa ja inhottavaa. Hän jo kynsi minua, ja vaati minun eroamaan Lahjasta. Ei neitiseni, sitä en tee koskaan. Lahjan kanssa me elämme alituista nykypäivää, piittaamatta vuosista, jotka ovat ohittamme kulkeneet. Me olemme vanhenneet. Meistä on tullut mies ja vaimo. Meillä on jo lapsikin. Olin mieleton kun hetkeksikkään antausin heidän piiristään pois. Vain heidän luonaan olen olemassa, vain heidän luonaan voin elää ja ponnistaa eteenpäin. Rauha vainajille — kaikille. Eteenpäin! Olen jo kyllin kauvan tässä luisunut takaperin.

Pekka astelee päättävästi, niinkuin tämä räntäpyryn läpi painauminen hyvinkin olisi menoa eteenpäin. Lienee kai se sitäkin, sillä onhan jo kohta ristinväli erottamassa kävelijää siitä ovesta, jonka hän äsken sulki. Ja välimatka pitenee joka askeleelta.

Katu ei olekkaan vielä typötyhjä. Tulee toinen yö-

kulkija Pekkaa vastaan, samallatavoin kaulus pystyssä ja kourat taskuihin työnnettyinä. Tulija kävelee hitaasti, kumarassa. Pekan edessä se pysähtyy, katsoen silmiin. Se on Liuski.

Siinä seisovat nyt vastakkain appiukko ja vävypoi-ka. Pekka on perinjuurin ällistynyt, eikä tahdo päästä tolkulleen mitä tämä kohtaous oikein merkitsee. Sil- lä siitä ei pääse yli eikä ympäri että Liuski on edes- sä, ehkäpä vartavasten tähän tulleen ja odottanee- na. Ukon päällystakki ja lakki näyttävät märjiltä, niin- kuin hän jo tovin aikaa olisi viipyillyt ulkosalla. Ko- vin vanhentunut on ukko. Vartalo on kutistunut, par- ta niin valkea ettei voi erottaa lumihiutaleita, jotka siihen putoilevat ja sulatessaan kastelevat sen märäk- si. Parta alkaa tärähdellä:

»Mahtanetkohan sinä arvata, Pekka, mitävarten minä olen tässä?»

Jos nyt tuo Pekka tuossa olisi oikea mies, niin älyäi- si toki hävetä vanhuksen edessä, jonka äänessä ei ole mitään uhkaavaa — surua vain. Pitäisi tunnustaa ol- leensa tyhmä ja avuton leikkipallo tässä kohtalossa, joka miestä näin on paiskellut. Mutta Pekka tunnus- taisi mieluummin olevansa vaikka roisto kuin leikki-

pallo. Pekka ei osaa vielä nöyrytyä. Sitäpaitsi häntä tietysti harmittaa näinikään joutua kolttosestaan kiinni kuin koulupoika. Siksi hän epäluuloisena murisee:

»Mistäs minä teidän olemisenne tietäisin.»

»Kyllä tämä hävettää minua», jatkaa ukko, puistaen päätään. »Sen toki arvannet että olen sinua odottanut?»

»Onpas sekin vanhan miehen työtä! Olisitte mennyt meille kotia odottamaan, jos teillä lienee jotain asiaa.»

»Hyvän tunnin minä jo siellä vartoilin, mutta pistäysin sitte tälle suunnalle. Minä tiedän nykyisin sinun asioistasi enemmän kuin sinä itse. Eivätkä ne ole iloisia asioita, sanon minä.»

»Minä hoitelen itse asiani.»

»Kunpa ne hoitaisitkin!» kivahtaa ukko jo tulisemmin, ja hänen silmänsä välähtävät. »Sanoppas minulle nyt missä vaimosi on, ja lapsesi?»

»Onko Lahja? — eikö hän ole —?»

»On ja ei ole. Tänään iltajunalla hän meni, eikä kukaan tiedä mihin. — Muuta ei minulla olekkaan asiaa. Nyt vain tahtoisin tietää kummalle meistä tämä asia tästälähtien kuuluu.»

Siihen kysymykseen ei Pekka kykene vastaamaan, sillä tunturipa kuin ei mikään enään kuuluisi hänelle. Hänen pikkuhumalansa on tuokiossa haihtunut, ja samalla tuntuu haihtuneen kaikki elämänmerkit hänen rinnastaan. Siellä on kammottava seisaustila, josta ei tiedä onko se lopullinen loppu vai hetkinen tyventä rajuilman edellä. — Hän on näkevittään miten jo saavuttamattomissa kiittää pois se, johon hän oli järkkymättä luottanut ja joka oli häneen luottanut. Jos Lahja olisi pettänyt, ei voisi tuntua näin autiolta. Silloin olisi edes kivun ja katkeruuden lohdutus.

Mutta mennä ilman muuta pois, sanaa sanomatta! Se on tietoinen teko, ja merkitsee että jotain korvaamatonta on luhistunut. — Yhtäkkiä katkaistu monien vuosien yhdessäolo repäisee miehen näennäiseen vapauteen, keskelle maailmaa, mutta hän tuntee olevansa yksin — tyhjyydessä. Hänen sisäisen katseensa edessä on auttamattomasti tyhjiö. Onko se todellinen aistimus vai ainoastaan äkkiä heräävän syylisyydentunnon ensimmäinen raivaustyö, sitä ei Pekka kykene ratkaisemaan. Ei hän kykene ajattelemaan ei puhumaan ei liikkumaan. Hän on kankea. Hänen ruumiinsa ja sielunsa ovat jäykistyneet. Hänen sil-

mänsä vain ovat revähtäneet suuriksi, ja ne näkevät edessään yhä tuon vanhuksen, joka katkaisee äänetömyyden lausumalla katkerasti:

»Niinpä niin. Kauniita huhuja sinusta jo käy, ja ne näyttävät olevan totta.»

»Vaari», sanoo Pekka nöyrästi, »minä halusin vain hiukkasen elää».

»Siksipä sietäisikin katsoa eteensä, ettei elä nurin itseään — ja muita.»

Sen sanottuaan vanhus kääntyy ympäri, lähtien astelemaan pois. Menee hiljalleen, töpöttelee kankein ukon askelin, pää kumarassa, eikä edes kertaakaan katso taakseen, vaikka Pekka sitä melkein toivoisi. Mitä varten? Sitä varten vain että saisi jotain tehdä tai sanoa — ettei tukehtuisi. On kamala olla, kun ei ukko syytä mistään, sanoo vain, kysyy vain, ja menee pois. Mutta ei Pekankaan itsetunto salli huutaa menijää takaisin. Hän tuijottaa ukon perään, kiristellen hampaitaan. Vasta sitte kun toinen on jo kadonnut nurkan taakse, alkaa Pekka herätä. Hän karjasee mieltömästi, alkaen sitte nyrkeillään piestä talojen seinä, kunnes veri tihkuu rystysistä. Pekan on niin paha olla että tämä typerä riehunta virkistää häntä —

torjuu pois tyhjiydentuntoa ja vaimentaa lähestyvän itsesyytöksen askelia.

Kesken kaiken näkyy, räntäsateen ohetessa, kadun päässä miehen hahmo, joka lähenee. Se ei voi olla mikään muu kuin poliisi. Pekka, joka on kylliksi sekaisin päästään, saa silloin jalat alleen. Vaistomainen poikavuosilta periytynyt poliisikammo, ja omituinen uusi rikollisuuden aavistus, jouduttavat hänet sukkelasti lähimmästä portista sisälle ja sieltä edelleen aidan yli, seuraavalle pihamaalle. Ei kuulu ketään jällessä tulevaksi. Pekka istahtaa kärryn aisalle, pyörittellen neuvottomana päätään. Sitte alkaa hän pyyhkiä verta käsistään, huomaa samalla pitkän kaulahuivinsa, ja maiskauttaa suutaan kuin olisi se makeakin syötävää. Mitäs tekee hän? Ei muuta kuin tempaisee kaulahuivinsa, solmiaa sen päät yhteen, tekee siitä silmukan, ja sovittelee sen kaulaansa. Katselee sitte ympärilleen. Vesirännissä näkyy mukava koukku. Siihen Pekka kiinnittää huivin toisen pään, ja rupeaa riipuksiin. Sylkäisee vielä kerran. Oikaisee sitte koi-pensa eteenpäin.

Tulee kai paha olla, sillä pian alkavat jalat uudelleen haparoida maata. Kädet tarraavat vesiränniin.

Pekka nousee riipuksista sukkelasti jaloilleen, repäisee huivin kaulastaan, ja hengittää syvään.

— Hyi hitto, kun olin tukehtua, mutisee hän itseksseen, vieläpä haparoi seinäviereltä kouraansa lumisohjua, jolla hieroo ohimoitaan ja kaulaansa. — Ei minusta näy olevan mihinkään, ei edes tähän. Täytyy keksiä joku parempi konsti.

Mutta toisellaisiakin ääniä alkaa kuulua Pekan mielessä. Siellä ei suinkaan ole tyyntä tyhjiyttä, vaan siellä pauhaa ja poreilee. Siellä syyttää! Ja sepä ääni olikin ensimmäinen, jonka hänen järkkynyt mielensä äsken tajusi. Siitä johtui tuo hillitön halu ottaa itsensä hengiltä, heti, siekailematta. — Nyt sanoo jo toinen ääni: raukka, sinä yrität paeta. Kolmas sanoo: syyllinen ei tarvitse paljoa uskallusta kuollakseen, mutta kyllä elääkseen. Niin kuuluu monta ääntä, ristiriitaisia keskenään, enimmäkseen syyttäviä, toiset lohduttavia-kin. Ja Pekka tulee iloiseksi, voimasta iloiseksi, sillä kaikki näivettynyt itsetarkastelu ja entisyyteen tuijotus on poissa hänen sielustaan. Siellä poreilee ja liikkuu. Sieltä välähtää aivoihin kirkas ajatusyhdistelmä, niin kirkas että se hohtaa kuin otsaan kirjoitettuna:

Narri on se, joka luulee että kuolema on meitä

varten. Se ei ole meitä, vaan me sitä varten. Elämä on meitä varten. Uskalla elää, uskalla kärsiä, uskalla kantaa tekojesi seuraukset, uskalla nöyrytyä, uskalla rakastaa! — eikä rakastella.

Pekka on taasen istahtanut kärrynaisalle. Hänen rinnassaan liikahtelee ja kihelmöi oudosti. Se on itkua, joka vastustamattomasti pisaroi esille. Pilvet ovat jo lakanneet satamasta, mutta Pekka istuu aisalla, katsellen miten kyyneleet tipahtelevat lumisohjuun. Ei niitä monta tule, eivätkä ne sokaise näköä; joku vain silloin tällöin kierähtää esille ja noruu nenänpäähän, josta Pekka niitä sitte puhaltelee maahan. — Mitkään eläimet eivät osaa itkeä, ihminen vain; ja Pekasta on lohdullista olla yksi heistä, ei huonompi jos ei parempikaan, yksi vain tällainen.

Kun ne puolikymmentä pisaraa ovat heruneet, mitä tuleman piti, eikä nenänpäästä, vaikka siihen kuin puhaltelisi, erkane enään yhtään pisaraa, herpoutuu Pekka ihmettelemään tämän itkun syytä. Ei sitä voi ymmärtää. Mutta Pekka tuntee taasen olevansa Pekka, ei tosin entinen, koskei enään haluakkaan olla entinen, ei uusi, koskei kukaan voi olla uusi; onpahan vain kuin itsensä löytänyt. On iloinen siitä että täs-

sä istuu ja hengittää, että on tehnyt tyhmyyksiä ja että niitä tulevaisuudessakin tietysti tekee. On tyytyväinen siitä että on ollut vastuksia, ja tulee vastakin olemaan. On onnellinen siitä että on rakastanut, ja yhä — niin, varmasti — siinä on jotain uutta: syvemmin kuin ennen.

Pekka päättää hetikohta lähteä etsimään Lahjaa.

— Omituista, ajattelee Pekka kadulle tullessaan, miten passiivista on ollut minun suhteeni Lahjaan. Olen melkein itsetiedottomasti luisunut hänelle, ensin erään daamin sylistä, sitte kuoleman. Ja nyt olisi ilman Lahjan pakoa tapahtunut kaiketi taasen samallatapaa. Muut ovat valloituksia, hän on kohtalo, joka vastustamattomasti vetää puoleensa. Hän on ainoa, joka ei kysy mitään, luottaa vain ja uhrautuu. — Olikohan tämä pakokin hänen puoleltaan minulle annettu uhri-lahja? Sellaista tekoa ei keneltäkään muulta voisi odottaa, häneltä ehkä. Se olisi yliluonnollista, eli, sanotaan suoraan: luonnotonta. Luonnosta viisi! se ei kuulu minulle, mutta tämä kuuluu. Minä otan sen vastaan, minä tahdon sen, ja syleilen sitä Lahjana. En päästä häntä mihinkään, en edes kuolemaan, jos nimittäin niin hullusti on että hänellä olisi sellai-

nen halu. En päästä. Jos ennen olen hänelle vain luisunut, niin nyt otan hänet.

XVIII

PEKKA: Näet että tulen sittenkin. Et pääse minua pakoon. Minä tahdon sinut.

LAHJA: Ei, ei. Mene pois.

PEKKA: Tuomitsetko minua?

LAHJA: En.

PEKKA: Pitäisikö minun tuomita itseäni?

LAHJA: Ei.

PEKKA: Olenko tehnyt jotain pahaa?

LAHJA: En tiedä.

PEKKA: En minäkään tiedä. — Miksi siis tämä pako?

LAHJA: Sinä olet ollut minun epäjumalani.

PEKKA: Ja nyt se luhistui?

LAHJA: Niin.

PEKKA: Siinä ainakaan ei ole mitään pahaa. Päinvastoin siinä vasta lienee kylvetty meidän onnemme itu. — Sinä luhistuit minun silmissäni jo aikoja sitte, muutamana juhannusyönä. Mutta minä iloitsin siitä. Sinä tulit silloin ihmiseksi. Etkö nyt iloitse siitä että

minäkin olen vain ihminen — parempi siis kuin epäjumala?

LAHJA: En tiedä. — On toinenkin syy, mutta sitä en voi sanoa.

PEKKA: Tahdoit antaa minulle vapauteni takaisin, tahdoit uhrautua? Niinkö?

LAHJA: Niin.

PEKKA: Rakas, sillä olisit saattanut musertaa minut, ja niin olikin vähällä käydä. — Mihin sinä olisit mennyt?

LAHJA: Pois.

PEKKA: Etkö arvannut että minä olisin tullut mukasi, vaikka mullan rakoon asti?

LAHJA: Olisihan sinulle jäänyt Taimi. Minä aijoin sittenkin jättää hänet sinulle.

PEKKA: Taimi ei merkitse minulle niin paljon kuin sinulle. Minä en välitä lapsista ja kapaloista. Rakastaja minä lopultakin olen enemmän kuin isä.

LAHJA: Eikö Taimi ole sinulle rakas?

PEKKA: On kyllä, sentakia että sinä olet sen äiti. Sitte te olette minulle samantapainen asia kuin kristityille Uusi Testamentti.

LAHJA: Olemmeko me sinulle asioita, eli asia? Mikä

sen asian nimi sinun kielelläsi on?

PEKKA: Kutsu sitä vaikka lahjaksi, mutta nyt vain pienellä kirjaimella, sillä silloin se minusta merkitsee enimmäen.

LAHJA: Nyt en minä ymmärrä sinua.

PEKKA: Ei se ole tarpeenkaan. Eivät ketkään ihmiset ymmärrä toisiaan, mutta voivat silti rakastaa. — Muistathan että kerran sanoin tarvitsevani vielä paljon oppia tässä asiassa. Mutta minusta tuntuu nyt ettei siinä oppia tarvitakkaan, vain uskoa. — Vieläkö sinä uskot minuun, tarkoitan minuun ihmisenä, ei epäjumalana?

LAHJA: Kyllä.

PEKKA: Rajattomasti?

LAHJA: Niin.

PEKKA: Luulenpa että voimme heti palata kotia. Pue päällesi; minä puen Taimin. Juna lähtee tuossa tuokiossa.

LAHJA: Mitähän tästä tulee? Tuntuu niin oudolta kuin olisi edessä uusi elämä.

PEKKA: Ei ole mitään vanhaa ja uutta elämää, mutta kyllä vaillinainen ja täysi elämä. Puhuimme kerran kesästä, meidän kesästämmä. Se oli kovin lyhyt-

näköistä. Nyt minä juhlin sinussa koko elämäni. Sinussa näen minä kaikkeuden. Eikö totta? kaikkeuden voi nähdä missä tahansa. Minä näen sen sinussa. — Sinussa on siis minulle annettu kaikki.

LAHJA: Nyt sinä liiottelet.

PEKKA: En liiottele. Minulla on kaikki, sellaistaikin, jota en muinoin luullut koskaan voivani omistaa. — Kun olen saattanut teidät kotia, arvaappas mitä sen jälkeen ensiksi teen?

LAHJA: Rupeat pohtimaan sitä iänikuista höyrykattilaasi.

PEKKA: Kas veitikkaa! — Ei, ei niin. Mutta kaikkein ensiksi, vaikka nyt onkin kelirikon aika, pistäyn Jyrkänkoscikella — viemässä kukkia äitini haudalle. Ja sitte minä otan sinut, ymmärrätkös? Ja sitte tulkoot vasta työt.

XIX

PEKKA makaa hangella, valkoisella hangella, jolle aurinko paistaa. Hänellä on valkea hiihtopusero päällään, mutta se on veressä. Hänen suksensa ovat eri ta-
hoilla, toinen pitkänään toinen pystyssä. Toinen som-
pasauva riippuu aidalla, toista ei näy. Aidan takana
kohoaa sylenkorkuinen kallioseinä. Sieltä onnellinen
Pekka on laskenut mäkeä, ja pudonnut aidanseipää-
seen, joka on puhkaissut hänen vatsansa.

Heloittavalla keväthangella hän makaa. — Lumi
voi olla haurasta kiteinä, mutta hankena se on väke-
vää ja juhlallista, etenkin silloin kun se auringossa
säihkyi, valontäyteisen taivaankuvun sitä vartioides-
sa. Hanki patjana ja taivaankansi peittona on Pekal-
la. Pari mäntyä värähtelee sivumpana heikossa tuu-
len hengessä. Aidan vierellä yksinäinen riippakoivu
heiluttelee alastomia ritvojaan, odottaen kesää. Han-
gen alla kaikki niityn ruohot nukkuvat, odottaen ne-
kin kesää.

Hangella nukkuja ei liiku, eikä nuku sellaista un-

ta, josta herätään. Ei hän kysy enään koskaan: miksi? Eikä hän enään odotakkaan mitään. Mutta hänen vierellään seisoo valkea olento, joka näyttää odottavan.

PEKKA: Kuka sinä olet, joka vielä tulet minun luokseni? Minä pelkäsin että tähän voisi tulla surullisia ihmisiä ja minut voitaisi viedä kuulemaan voivotuksia. Mutta sinun vaatteesi ovat valkeat, ja sinun kasvosi näyttävät iloisilta. Kuka olet sinä?

VALKEA: Etkö tunne minua?

PEKKA: En tunne. Mutta sinä olet niinkuin se pouta, joka kerran nauroi minulle kun minä luulin olevani minä. Ja samalla sinä olet kuitenkin niinkuin Lahja, ja sinun hymysi on niinkuin minun lapseni, joka jäi aamulla nukkumaan. Sinussa on kaikkea sitä, mitä minä olen rakastanut. Signeäkin sinussa on, ja Eliinaa. Vaaditko sinä minua tilille?

VALKEA: Näytänkö minä tuomarilta?

PEKKA: Et näytä. Mutta minusta tuntuu että koko minun elämäni on sinussa.

VALKEA: Minä olen sinun elämäsi.

PEKKA: Noin valkea! Mihin ovat tahrat jääneet?

VALKEA: Ne olet sinä itse pessyt pois.

PEKKA: Sehän on mahdotonta. Miten minä siihen

olisin kyennyt?

VALKEA: Näytpä kuitenkin kyenneen. — Nyt me lähdemme. Tule!

PEKKA: Mihin minut viet?

VALKEA: Elämään.

PEKKA: Tuonnekko, josta vast'ikään pääsin pois?

VALKEA: Sinne juuri, vaikka se, mitä sinä tarkoitat, oli vain pieni hiihtoretki. Minä vien sinut sinne, missä sinä et omista mitään, mutta jossa kaikkeus omistaa sinut. Vien sinut vapauteen. — Katso, minä puhallan sinut tomuksi.

ARVI A. KARISTO OSAKEYHTIÖN
KIRJAPAINO 1923